

Riksdagens protokoll

2008/09:120

Måndagen den 18 maj

Kl. 11.00 – 15.36

Protokoll
2008/09:120

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 11 och 12 maj.

2 § Ledighet

Talmannen meddelade att *Liza-Maria Norlin* (kd) ansökt om ledighet under tiden den 15 juni–16 augusti.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Jan Erik Ågren* (kd) skulle tjänstgöra som ersättare för *Liza-Maria Norlin*.

3 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2008/09:199 till utbildningsutskottet

4 § Mål för framtidens resor och transporter

*Mål för framtidens
resor och transporter*

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2008/09:TU14
Mål för framtidens resor och transporter (prop. 2008/9:93)

Anf. 1 LARS-AXEL NORDELL (kd):

Herr talman! Resor och transporter har alltid varit viktiga för dem som bor och bygger i vårt avlånga land. Förr skilde bergen och de stora skogarna människorna åt, medan sjöar och vattendrag förenade. Dagens moderna transportsystem ger helt andra möjligheter samtidigt som såväl medborgare som näringsliv i dag också har helt andra behov än tidigare av snabba, säkra och kostnadseffektiva resor och transporter.

Jag har svårt att tänka mig att det kan råda några delade meningar om att resor och transporter är nödvändiga för att vårt samhälle ska fungera,

och de transportpolitiska målen och de valda målstrukturerna är uttryck för den politiska inriktningen och våra prioriteringar för vägen dit.

I trafikutskottets betänkande TU14, *Mål för framtidens resor och transporter*, behandlas regeringens proposition 2008/09:93 med samma namn samt en motion som Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet tillsammans väckt med anledning av propositionen.

Regeringen redovisar i propositionen att det övergripande målet för transportpolitiken även fortsättningsvis ska vara att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Därmed markeras att huvudinriktningen i transportpolitiken ligger oförändrad.

Däremot föreslås en ändrad och förenklad transportpolitisk målstruktur med en inriktning som är en del av regeringens politik för fler arbetstillfällen och växande företag. Syftet med förenklingen är att underlätta avvägningen i budgetprocessen och styrningen liksom planeringen, genomförandet och uppföljningen av den statliga transportpolitiken.

De tidigare sex delmålen ersätts av två mål: ett funktionsmål som handlar om tillgänglighet och ett hänsynsmål som handlar om säkerhet, miljö och hälsa. Dessa båda mål utgör viktiga förutsättningar för en framgångsrik rese- och transportpolitik. Tillgängligheten är viktig ur regional utgångspunkt, för personer med funktionsnedsättningar och för övrigt för alla resenärer.

Herr talman! Med detta övergripande transportpolitiska mål samt funktionsmålet och hänsynsmålet för transportpolitiken överlämnar jag härmed trafikutskottets betänkande TU14 till kammaren för debatt och beslut.

Anf. 2 CHRISTINA AXELSSON (s):

Herr talman! Som vi hörde alldeles nyss ska vi alltså debattera mål för transportpolitiken i dag.

De transportpolitiska målen som vi i dag lever med togs fram 1998 av Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Själva poängen med målen är att synliggöra vilka åtgärder som behövs för att uppnå respektive mål men också för att göra konflikter och synergier med andra samhällsmål tydliga.

Herr talman! Från oppositionen tycker vi att det är förvånande att regeringen arbetar med att strukturera om målen i stället för att analysera varför de mål som finns inte uppnås. Vi begär därför att riksdagen avslår regeringens förslag till ny transportpolitisk målstruktur med ett övergripande mål samt ett funktionsmål och ett hänsynsmål. Därmed yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 2. Jag står självklart bakom även den tredje reservationen, men för tids vinnande yrkar jag bifall till de båda första.

Herr talman! Det regeringen nu föreslår och majoriteten i utskottet samtycker till är att behålla det övergripande målet och införa två jämbördiga mål i stället för det vi tidigare hade, sex delmål. Anledningen är att öka kommunikerbarheten och styreffekten i den statliga transportpolitiken. Hur då? Det regeringen här föreslår kan, enligt min mening, knappast underlätta kommunikerbarheten och styreffekten eller prioriteringar för dem som ska använda målen. Den nya målstrukturen gör i stället de tidigare sex delmålen osynliga, och det kommer att försvaga

målstyrningen, speciellt när det gäller miljö, jämställdhet och trafiksäkerhet.

I vår gemensamma reservation från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet framhåller vi i stället att den befintliga målstrukturen ska behållas eftersom den är mer ändamålsenlig, framför allt när det gäller att göra avvägningar mellan målen. Däremot vill vi framhålla att målen självklart behöver kompletteras i vissa avseenden.

Herr talman! Vi anser alltså att det finns en rad förbättringar som behöver göras när det gäller de transportpolitiska målen och hur de ska kunna uppnås. Det jag särskilt vill lyfta fram är barns säkerhet. Hittills har barns säkerhet prioriterats högt i den svenska transportpolitiken, och det har alla partier i riksdagen varit överens om. Det här förutsätter en trafikplanering där man utgår från barns behov i stället för bilisternas. Det är klart att hänsyn till barns rörelsebehov också ofta går hand i hand med hänsyn till miljö, jämställdhet och trafiksäkerhet för andra grupper.

Att trafikolyckorna fortfarande utgör en så hög andel av dödsorsakerna för barn är helt oacceptabelt. Barns behov av rörelsefrihet måste tillgodoses, men samtidigt krävs en kraftfull politisk styrning för att detta ska kombineras med hög trafiksäkerhet för denna utsatta grupp. Ett exempel är trafiken kring landets skolor som både är ett hot mot elevernas säkerhet och ett problem för deras hälsa och miljö.

Herr talman! Det är viktigt att barns perspektiv och behov ska ge plats i hela transportpolitiken, men vad säger regeringen och majoriteten om det? Jag citerar ur propositionen: ”För att öka flickors och pojkars säkerhet och rörelsefrihet i trafiken krävs ett systematiskt arbete för att anpassa trafiken och trafikmiljöerna även för barn som oskyddade trafikanter, så att transportpolitiken, tillsammans med den fysiska planeringen, främjar såväl tillgänglighet som ökad säkerhet och hälsa.”

Jaha, säger jag. Och? Förklara för mig på vilket sätt barns trafiksäkerhet kommer att öka med de nya målformuleringarna! På vilket sätt kommer de som ska arbeta efter dem att förstå att det är barn som ska prioriteras? Förklara det för mig, för jag vill kunna berätta för mina barnbarn hur den moderatledda regeringen ser på de här frågorna.

Det är glädjande att vi har vår minister här i dag. Vår minister kan säkert förklara hur det här ska omsättas i praktisk verklighet.

Herr talman! I sin proposition säger regeringen att en förenklad målstruktur syftar till att underlätta avvägningar i beslutsprocessen och styrningen, liksom planeringen, genomförandet och uppföljningen av den statliga transportpolitiken.

Jag förstår inte hur de nu föreslagna nya målformuleringarna kommer att leda till detta. Men, som sagt, det får vi snart höra.

Så här säger majoriteten vidare i trafikutskottets betänkande: ”När det gäller konkretisering och kvantifiering av de transportpolitiska målen och deras preciseringar vill utskottet påminna om att regeringen betonar att detta arbete ska fortsätta. Sålunda är utvecklandet av preciseringar och etappmål de berörda myndigheternas ansvar.”

Herr talman! Jag har lärt mig av Olof Palme att politik är att vilja. Då måste jag fråga: Vad vill ni med de nya målen? Är det inte den politiska viljan som ska styra myndigheterna genom politiska mål?

Prot. 2008/09:120
18 maj

*Mål för framtidens
resor och transporter*

Jag vill nu göra kammaren uppmärksam på att vi kanske egentligen avhänder oss viljan till målstyrning i transportpolitiken och i stället överlämnar den till myndigheterna. Jag tycker att det är fel väg att gå.

I detta anförande instämde Peter Pedersen (v) och Karin Svensson Smith (mp).

Anf. 3 PETER PEDERSEN (v):

Herr talman! Även Vänsterpartiet står bakom samtliga tre reservationer, men vi nöjer oss med att yrka bifall till reservationerna 1 och 2.

Herr talman! Jag ska inte upprepa allt som Christina Axelsson sade på ett mycket bra sätt utan bara konstatera att själva anslaget har varit att man vill ha en förenklad målstruktur för att underlätta avvägningar i beslutsprocessen och styrningen liksom planeringen, genomförandet och uppföljningen av den statliga transportpolitiken. Så står det i betänkandet på s. 4 som en sammanfattning av propositionen.

Jag kan säga att jag tycker att ni har misslyckats kapitalt. Visserligen är inte propositionen speciellt omfattande i textmängd, men den är väldigt svårläst. Sällan har så många personer utifrån som är intresserade av transport- och trafikpolitik ringt och frågat om jag har läst den och om jag i så fall kunde förklara vad som står där. Jag måste erkänna att det var ganska svårt. Jag kan dock trösta med att regeringens proposition är ett litet steg i rätt riktning jämfört med Sikas ursprungliga förslag som var ännu mer svårbegripligt.

Jag tänker uppehålla mig vid två frågor. Till att börja med är det glädjande att vi behåller det övergripande målet. Sedan är det väldigt svårt att förstå att ni tar bort de nuvarande sex delmålen och ersätter dem med två andra mål, ett hänsynsmål och ett funktionsmål som i sin tur ska preciseras av myndigheterna, som Christina Axelsson sade.

Jag vill nog att ansvarig minister förklarar på vilket sätt vi ökar arbetet och förutsättningarna att lyckas med jämställdheten inom transport- och trafiksektorn genom att man otydliggör jämställdhetsfrågorna, att man lägger in dem i ett annat mål i stället för att de som i dag är ett eget självständigt delmål. Är det verkligen att lyfta fram jämställdhetsfrågorna inom transportpolitiken?

Den andra frågan handlar om kollektivtrafiken. Vi säger väldigt tydligt att vi anser att det krävs en ökad andel kollektivt resande om vi ska kunna leva upp till olika målsättningar i övrigt, till exempel den viktiga klimatpolitiken. Då får vi i princip svaret att vi politiker inte ska peta i detaljer och tala om för de resande vilken typ av färdstätt de ska välja. Det ska man liksom överlåta till dem som reser. Man pratar om kundens valfrihet.

Det är alltså ingen pekpinne att tala om att det vore bra om fler reste kollektivt. På samma sida och på sidorna efter, s. 18–19, hänvisar man till en sådan remisskonferens som SKL har om att fördubbla kollektivtrafikens marknadsandel. Då skriver man om det i positiva ordalag.

Frågan är: Vilken syn är det som gäller? Tycker ni att det är fel att Vänstern, Miljöpartiet och Socialdemokraterna vill ha ett ökat kollektivt resande? Ni tycker inte att man ska ha pekpinna.

På nästa sida säger ni att det är ett bra initiativ som SKL och andra myndigheter och operatörer tar när de vill fördubbla marknadsandelarna för kollektivtrafiken. Jag uppfattar att ni skriver det i positiva ordalag.

Då är frågan: Vilken syn är regeringens? Är det bra eller dåligt, är det önskvärt eller inte önskvärt att vi får ett ökat kollektivt resande?

Om man anser att det är önskvärt, varför pratar man då om pekpinnar i stället för att prata om styrning och en politisk vilja, som Christina Axelsson sade? Vi måste faktiskt ta de nödvändiga besluten för att vi också ska få fler människor att resa kollektivt.

Anf. 4 KARIN SVENSSON SMITH (mp):

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservation nr 1 och nr 2.

Den här propositionen och vårt betänkande handlar om transportpolitiska mål, och jag skulle vilja ge en liten bakgrund till detta.

1990-talets största utredning, både i antal sidor och på flera andra sätt, var Kommunikationskommittén, som kanske talmannen kan erinra sig eftersom han var en av deltagarna, liksom jag, i den. Vi gick igenom mycket noggrant vad som skulle vara målsättningen för framtidens transporter. Vi utredde och vi åkte runt. Vi sparade nog ingen möda när det gällde att ta reda på underlaget för det här. Transporterna styr ju så mycket av vardagslivet för oss, men de styr också väldigt mycket av det som är relevant för till exempel klimatpolitik och sådant.

De målsättningar som vi har nu, fram till riksdagsbeslutet i morgon, är de som Kommunikationskommittén gav underlag till. Våren 1998 antog riksdagen dem och sedan har de varit oförändrade, fränsett december 2001 när man lade till jämställdhet som ett sjätte transportpolitiskt delmål.

Vad är det nu regeringen gör? Jag tror att man har tagit intryck av den kritik som har kommit mot formuleringen av de transportpolitiska målen. Jag har hört från flera att man har en suboptimering av miljö- och trafiksäkerhet, för de är nämligen till skillnad från de andra två delmålen mycket mer precisa i sin uppläggning.

När det gäller det nuvarande transportpolitiska målet för miljö har man som målsättning att hela den samlade transportsektorns klimatpåverkan senast 2010 ska komma ned i motsvarande 1990 års nivå. Så har det inte fungerat hittills. Tvärtom har ju transporterna ökat så mycket att alla goda effekter av den ökade andelen miljöbilar har förtagits av en volymökning av transporterna. Andra sektorer har minskat sin miljöbelastning med 15 procent i snitt medan transporterna har ökat sin med 10 procent mellan 1990 och 2006.

Vad kan man göra när man noterar det här? Man kan konstatera att vi har gjort för lite. Där måste vi ju ta på oss en del av ansvaret. Ansvaret kan inte bara åvila dem som har haft makten sedan förra valet. Men jag tror nog att vi har ett helt annat koncept i det rödgröna gänget. Vi vill konstatera fakta och sedan föreslå styrmedel för att uppnå målen i stället för att devalvera målen. Det är det jag menar att regeringen gör i sin nuvarande proposition, och jag skulle vilja precisera det i fem olika punkter.

Inledningsvis har vi klimatet. Vi har alltså en målsättning nu som handlar om hela transportsektorn. Transportsektorn består av personbilar, men där ingår också sjöfart, flyg och lastbilar. Detta kan inte reduceras till att man säger att senast 2030 ska personbilsfordonsflottan vara oberoende av fossila bränslen. Vad gör man då med klimatpåverkan från lastbilar, sjöfart och flyg? Det står ingenting om det i de här transportpolitiska målen, utan man reducerar detta till personbilarna.

Eftersom jag är ganska nyfiken på att förstå hur regeringen tänker här har jag förstås också lusläst klimatpropositionen. Där finns ett förslag på den tunga sidan, det vill säga ecodriving för lastbilschaufförer. Men om man tittar på Vägverkets redovisning av godstransporternas klimatpåverkan ser man att det inte kommer att förslå särskilt långt. Det behövs *mycket* kraftigare tag om vi ska klara av det klimatmål som såväl EU som Sverige har satt upp.

Det andra är trafiksäkerhet. Nollvisionen är lite nedtonad i de nya transportpolitiska målen, men det är också fråga om en ambitionssänkning när det gäller delmålen. Det fanns tidigare ett mål till 2007 på max 270 döda. Det nåddes inte. Trots alla positiva åtgärder är det framför allt volymökning av transporterna, bristande respekt för hastighetsgränser och rattfylleri som har gjort att det fortfarande dör alldeles för många människor på våra vägar.

Vad kan man göra? Då kan man till exempel införa obligatoriska alkohols, öka hastighetsövervakningen och ha kraftiga sanktioner mot hastighetsöverträdelser. I stället sänker regeringen ambitionsnivån så att det till 2020 ska vara max 220 döda i trafiken.

Det handlar inte bara om antalet döda utan det är också fråga om ett stort antal människor, flera tusen varje år, som blir lemlästade för resten av sina liv, får tillbringa sina liv i rullstol eller med andra permanenta skador. Trafiken är ett stort folkhälsoproblem och förtjänar tuffare tag, högre målsättningar och fler åtgärder i stället för en sänkt ambitionsnivå.

Den tredje punkten där man luddar till det är jämställdhet. Det är förstås klokt att jämställdhet ska integreras, men om det inte blir fråga om ett separat delmål där en uppföljning ska redovisas och hur det går kommer frågan att försvinna i det övriga. Utgiftsområde 22 i budgetpropositionen ligger tillsammans med en mängd andra politikområden. Där är redovisningen i förhållande till mål. Om detta döps om och man i stället pratar om hänsynsmål eller något annat innebär det att det blir svårare att redovisa vad som faktiskt har hänt.

Varför har vi då ett jämställdhetsmål? Ibland får jag den frågan. Jag blir förvånad, men det är lika bra att vi klarar ut det en gång för alla.

Jag var på en föreläsning som Tora Friberg, forskare och professor i jämställdhet vid Linköpings universitet, höll för två dagar sedan. Då hade hon nya uppgifter om hur långt man förflyttar sig, som jag tycker mycket tydligt förklarar att det är en systematisk skillnad, genomsnittligt, mellan män och kvinnor. Kvinnor förflyttar sig i genomsnitt 34 kilometer om dagen och män 52. Män använder huvudsakligen bilen för sina transporter medan kvinnor använder kollektivtrafiken i minst lika stor utsträckning. Bilägandet är till tre fjärdedelar registrerat på män. Kvinnor är i mycket större utsträckning än män beroende av kollektivtrafik för sina transporter eftersom de inte äger eller har tillgång till bil.

Det är också skillnad i attityder. Miljö och säkerhet står, genomsnittligt, högre upp på kvinnors dagordning medan hastighet och framkomlighet står genomsnittligt högre upp på männens dagordning.

Vad ska man då göra för att uppnå jämställdhet? Vi har sagt att kvinnors värderingar ska beaktas mer vid utformning av transportpolitiken. Vi ska i samma utsträckning vara delaktiga i planeringen av ny infrastruktur. Jag kan inte se någonting här i regeringens förslag som kommer att stärka den aspekten – snarare tvärtom.

Den fjärde aspekten handlar om samhällsekonomisk lönsamhet. Om det är någon variabel som regeringen kanske hissat mer jämfört med nuvarande målsättning är det samhällsekonomisk lönsamhet och kostnadseffektivitet. Är vi rödgröna mot detta? Vill vi ha det ineffektivt? Nej, tvärtom, men vi vill öka ambitionen genom att precisera vad man menar med detta. Här talas mycket om ett kundperspektiv. Jag refererar till det alldeles utmärkta inlägget av Christina Axelsson och vad hon sade om barnen. I vilken utsträckning är de kunder? Kan de betala för att få en säkrare miljö? Går det att fråga barn vad de är villiga att betala för att trafiken ska bli säker? Nej, de kan inte svara. De är medborgare, och de ska behandlas som medborgare och inte som kunder. Med ett utpräglat kundperspektiv försvinner både barnens intressen och kommande generationers intressen. De kan inte efterfråga någonting av det vi beslutar här och nu. Ett medborgerligt perspektiv, kommande generationer, borde i större utsträckning lyftas upp i transportpolitiken, vilket vi redovisar i våra reservationer.

Vad menar man, till sist, med samhällsekonomisk lönsamhet? Man har en definition av det där kronor och ören används. Det kan man göra med mycket, men vi kan ifrågasätta hur underlaget ser ut. I det underlag som finns till de nuvarande förslagen av planering av vägar och järnvägar är koldioxid värderat till 1 krona och 50 öre per kilo. Det är en siffra man kom överens om för ungefär tio år sedan. Ingen i dag kan i gå i god för att det är så billigt att förstöra klimatet. Om vi läser den förre världsbanksekonomen Sterns rapporter säger han att det snarare borde värderas tio gånger högre och att det kommer att kosta mer att inte vidta klimatåtgärder i dag än att göra det. Det här återspeglas inte i de kalkylmodeller som finns för vägar och järnvägar i dag. Det är en av anledningarna till att järnvägar kommer på undantag i regeringens förslag och att vägar blir prioriterade. Vi tycker att mycket skarpare vetenskapligt underlag ska användas för kalkylmodellerna.

I detta anförande instämde Christina Axelsson (s) och Peter Pedersen (v).

Anf. 5 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Ett fungerande samhälle är beroende av resor och transporter. Vi måste ta oss till arbetet, och vi måste också kunna transportera varor och andra saker. Resorna och transportererna är oftast inte ett mål i sig utan ett nödvändigt medel för att samhället ska fungera. Transportsystemet måste vara öppet och användbart för alla. Det ska gälla medborgare och näringsliv. Transportsystemet ska bidra till ökad tillväxt och utveckling,

men vi måste se till att de negativa effekter som uppstår minskas. För att klara framtidens välfärd behöver vi bryta utanförskapet. Vi måste skapa tillväxt och utveckling och samtidigt ta hänsyn till klimatutmaningen. De transportpolitiska målen och målstrukturen uttrycker den politiska inriktningen och prioriteringarna för att nå detta.

Herr talman! Den debatt vi har i dag är resultatet av den översyn av de transportpolitiska målen som regeringen beslutade att genomföra 2007. I översynen framkom att styrningen och måluppfyllelsen av de tidigare målen inte fungerade tillfredsställande och att det finns behov av utveckling inom de flesta målområdena. Vi i alliansen föreslår därför en förenklad målstruktur som syftar till att underlätta beslutsprocesserna, förbättra styrningen, förbättra planeringen, förbättra genomförandet och förbättra uppföljningen. Det övergripande målet föreslås vara oförändrat, det vill säga att transportpolitikens mål är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Vi inför två jämbördiga mål, nämligen funktionsmål och hänsynsmål, för att åstadkomma en tydligare målstruktur där vi lättare kan göra avvägningar mellan målen och tydligare se målkonflikterna.

Prioriterade områden under funktionsmål och hänsynsmål uttrycks genom preciseringar. Målen utgår från en trafikslagsövergripande ansats och användarperspektivet samt omfattar alla fyra trafikslagen.

Herr talman! Funktionsmålet utgår från begreppet tillgänglighet. Transportsystemet ska ge alla grundläggande tillgänglighet med god kvalitet, vara öppet, användbart och bidra till utvecklingskraften i hela landet. Tillgängligheten är till för alla – barn, äldre, personer med funktionsnedsättning, kvinnor och män. Vi ökar fokus på medborgarperspektivet, på att stärka näringslivets internationella konkurrenskraft och på att underlätta en hållbar regionförstoring.

Vi ser i dag att arbetsmarknadsregionerna blir större och växer. För ett långsiktigt hållbart transportsystem måste vi stimulera till och skapa förutsättningar för klimatsmartare, energieffektivare och säkrare lösningar. Det handlar om förbättrade möjligheter för att få medborgare och näringsliv att välja transportsätt som uppfyller detta. Vi måste arbeta för att få fler att välja kollektivtrafik, men även cykel och gång är viktigt, vilket tas upp i betänkandet och i propositionen.

Vi kan konstatera att jämställdhetsarbetet kommit en bit på vägen sedan delmålet infördes 2001. Men det finns mycket mer att göra. Vi kan inte bara stirra oss blinda på styrelse- eller ledningsnivå. Jämställdhetsfrågan kräver ett betydligt bredare grepp. Jämställdhetsarbetet måste utvecklas, och vi måste fokusera på genomförandet och resultatet av transportpolitiken. Vi måste arbeta med jämställdhetsintegrering, det vill säga att alla beslut inom politikområdena ska präglas av ett jämställdhetsperspektiv.

Herr talman! Hänsynsmålet handlar om säkerhet, miljö och hälsa. Transportsystemet måste anpassas så att ingen dödas eller skadas allvarligt samt bidra till att miljökvalitetsmålen uppnås och även till ökad hälsa. För första gången lyfter vi in folkhälsovinkeln i målstrukturen.

Kommande mål om trafiksäkerheten lyfter fram säkerheten för alla trafikslag. Takten i genomförandet av nollvisionen anpassas efter trafikslagen och görs mer realistisk.

Jag vill här nämna trafiksäkerhetsarbetet inom vägområdet lite mer specifikt. Vi vet att nollvisionsarbetet misslyckades med att uppnå det tidigare etappmålet för år 2007. Utvärderingen av det tidigare arbetet visade på bland annat vikten av ökad styrning och realism.

Arbetet med nollvisionen för väg och även övriga trafikslag går nu vidare. När det gäller väg föreslår vi nu målet att antalet döda halveras från 2007 till 2020 och att antalet svårt skadade minskas med en fjärdedel under samma period. Utgångspunkten för detta etappmål är Vägverkets arbete och slutsatserna från utredningen av det tidigare arbetet med nollvisionen.

Herr talman! Transportsektorn står för 30 procent av Sveriges koldioxidutsläpp, och här finns en stor möjlighet att bidra till att minska klimat- och miljöpåverkan. Genom ökad energieffektivitet och att beroendet av fossila bränslen bryts kommer vi att stegvis kunna minska klimatpåverkan. År 2030 bör Sverige ha en fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen.

Huvudsyftet för klimatarbetet måste vara att minska utsläppen. Vi är inte emot resorna eller transporterna, men vi är emot utsläppen. Här kan också användningen av ny teknik, IT och intelligenta transportsystem finnas med. Här finns en stor potential att bidra till samtliga mål. Det kan till exempel handla om övervakning, möjligheter till förarstöd och andra applikationer.

Herr talman! En annan viktig del i målarbetet är själva tillämpningen. De transportpolitiska målen tillsammans med de transportpolitiska principerna är den viktigaste utgångspunkten för regeringens val av åtgärder och styrmedel. Det handlar om infrastrukturplaneringen, hur vi organiserar och styr våra myndigheter, hur lagstiftning och regler ser ut och vilka ekonomiska styrmedel som ska användas.

Planeringen av infrastruktur måste effektiviseras och samordnas betydligt bättre med övrig fysisk planering. Regeringen har därför tillsatt en parlamentarisk utredning för att effektivisera planeringsprocessen för infrastrukturen.

Samhällseconomiska kostnader ska vara en utgångspunkt. Vi måste kunna jämföra olika projekt med varandra för att kunna göra prioriteringar. Regeringen har arbetat med en trafikslagsövergripande ansats, vilket kommer att synas i den nationella plan som blir resultatet av den åtgärdsplanering som nu pågår. Fortsatt utveckling krävs naturligtvis för att vi ska kunna jämföra alternativen utifrån samma värdegrund. Ingående faktorer och parametrar kräver fortlöpande utveckling och anpassning. Så kommer det alltid att vara.

Kvalitetssäkring och öppenhet är också viktiga faktorer tillsammans med att målen och arbetet måste kunna följas upp och utvärderas och inte minst redovisas för oss i riksdagen.

I den åtgärdsplanering som nu pågår kommer regeringen också att göra en oberoende granskning av planförslagen och utföra stickprovskontroller.

För att kunna följa upp målen och arbetet måste vi arbeta vidare med preciseringarna och kvantifiera och konkretisera arbetet mer.

Hur vi väljer att organisera och styra våra myndigheter spelar en stor roll för hur vi ska kunna nå uppställda mål. Alliansen gör här en rad olika reformer. Bland annat har vi inrättat Transportstyrelsen, som kommer att

få större möjligheter att arbeta med och följa upp de transportpolitiska målen utifrån ett trafikslagsövergripande synsätt.

Herr talman! Oppositionen har väckt en gemensam motion där man är överens om att man vill behålla den gamla strukturen. De rödgröna är alltså överens om att behålla en målstruktur som har konstaterats inte fungera på ett tillfredsställande sätt. Erfarenheter från tio års tid visar detta – målstrukturen fungerar inte. Under merparten av dessa tio år hade Socialdemokraterna själva makten och möjligheten att göra förändringar och förbättringar. Men man gjorde ingenting.

För att vårt transportsystem ska bli effektivare, klimatsmartare och säkrare behöver vi en målstruktur som möjliggör detta och som samtidigt på ett tydligt sätt beskriver inriktningen och målsättningen, tydliggör målkonflikter och ser till att vi får en realistisk och verklighetsförankrad tillämpning med tydliga resultat. Strukturen måste bidra till utveckling i förhållande till målen och göra så att regering och riksdag kan styra den transportpolitiska utvecklingen.

Precis så jobbar vi i alliansen.

Anf. 6 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Malin Löfsjögård sade att man skulle ta hänsyn till klimatutmaningen. Det tycker jag också. Men då skulle jag vilja fråga Malin Löfsjögård: Om man tittar på den här förändringen av målet – från att hela transportsektorns samlade klimatpåverkan ska minska till att säga att fordonsflottan ska vara fossilbränsleoberoende år 2030 – tror hon att det räcker för att klara klimatutmaningen? Att bilarna ska vara fossilbränsleoberoende innebär ju inte att de använder något annat än fossila bränslen. Tyvärr har vi i dag mängder av flexifuelbilar som tankar fossilt. Det är bara 4,5 procent som är biodrivmedel inom transportsektorn, vilket vi också redovisar i vårt betänkande. Kan hon förklara hur tekniken att de ska kunna köra på något annat gör att man når målen?

Det andra jag skulle vilja fråga Malin Löfsjögård är: Tror hon att obligatoriska alkoholås i hela fordonsflottan skulle underlätta eller försvåra att nå det transportpolitiska målet när det gäller säkerhet?

Anf. 7 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik:

Herr talman! Klimatet och klimatutmaningen är vår tids största utmaning, och här gäller det att vi tar både stora och små kliv. Vi måste titta på vad vi ska arbeta med. Det är inget mål i sig att vi ska minska resandet, utan det är utsläppen som vi ska minska. Här jobbar vi väldigt målriktat och intensivt med att tydliggöra detta, bland annat i infrastrukturpropositionen, i klimatpropositionen och även i den nya målstrukturen för de transportpolitiska målen.

När det gäller utsläppen från fordon finns det väldigt mycket att göra, och det är viktigt att vi på den politiska sidan slår an och pekar ut riktningen på det området. När det gäller bilarna, och även de tunga fordonen, och utsläppen är den största andelen i dag fossilt bränsle, och det är det vi måste bryta. Här måste vi arbeta mycket tydligare och ställa krav, till exempel på elbilarnas utveckling men även på hybridbilar.

Vi måste sätta upp en hög målsättning, och att ha målsättningen att vi år 2030 bör ha en fordonsflotta som är fri från fossilbränsle är bra. Den pekar ut inriktningen och visar fordonsbranschen hur de ska arbeta. Det

har klart visat sig att de inte alls har anpassat sig till den utmaning som finns i samhället i dag när det gäller miljö och klimat. Vi måste på ett tydligt sätt peka på det.

Jag tycker att det är lite tråkigt att Karin Svensson Smith inte vågar se framtiden an och inte har en lite mer tydlig och positiv ansats som verkligen pekar på vad vi behöver göra och hur vi ska få marknaden och fordonsbranschen att utvecklas i rätt riktning.

Anf. 8 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Jodå, jag har god anknytning till aktörerna inom området. Om vi frågar Gasföreningen vad det är som behövs för att man ska använda mer biogas i transportsektorn säger de: Höj koldioxidskatten! Det viktigaste är att prisrelationen är tydlig och talar om för konsumenterna vad de ska göra. Så länge det är billigare att tanka fossilt kommer det att dominera. Att fordonen tekniskt sett kan tanka något annat betyder inte att de gör det.

Malin Löfsjögård nämnde elbilar, och jag undrar om hon tror att det är lösningen även för lastbilar, flygplan och sjöfart. Kan hon i så fall tala om för mig var man kan hitta information om det? Jag kan inte se att det finns beskrivet någonstans. Det beskrivs som en drivlina för personbilar men inte för resten av sektorn.

Jag tycker att det är rätt upprörande att ni lämnar det därhän. Vägverkets redovisning är väldigt tydlig om att ökningen av lastbilarnas utsläpp har förtagit den goda utvecklingen på personbilssidan.

Jag undrar om Malin Löfsjögård kan svara mig på varför ni inte har med kilometerskatt. Det är något som vi har anvisat tillsammans från den rödgröna sidan för lastbilstrafik. Den konservativa danska regeringen håller nu på att genomföra det i Danmark, och Tyskland, Schweiz, Österrike och flera andra länder har infört det för att det ska vara billigare att kombinera väg med sjöfart och järnväg för godstransporter i stället för att bara använda lastbilar.

Tekniken räcker inte. Man måste ha ekonomiska styrmedel som visar att klimatet är en viktig fråga. Annars tar man ingen hänsyn.

Anf. 9 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik:

Herr talman! Visst är det en kombination av åtgärder som behövs för att vi ska klara klimatutmaningen. Det handlar om teknisk utveckling och ekonomiska styrmedel.

När det gäller den tekniska utvecklingen diskuterar man personbilarna och arbetar för elbilar. Det kommer troligtvis att vara omöjligt att flyga ett flygplan bara på el. Man behöver andra bränslen. Det förs även den diskussionen inom den tunga fordonsindustrin. Men det pågår också utveckling av de bränslen som används för att göra dem mer miljövänliga och anpassade till klimatet.

När det gäller de ekonomiska styrmedlen finns det en rad olika sätt att gå framåt. Det presenterar vi tydligt i klimatpropositionen. När det gäller kilometerskatten kontra koldioxidskatten kanske jag kan ge Karin Svensson Smith ett litet lästips. Hon brukar vara ganska pigg på att ge oss lästips.

Det är Sikas rapport om potentialen för överflyttning inom olika transportslag. Det tydliggörs ganska klart att det är mer effektivt att an-

vända sig av koldioxidskatter än kilometerskatten. Det gäller ur olika hänseenden, bland annan vad gäller integriteten och det byråkratiska.

Frågan är vad det är man vill uppnå och om man vill göra det på ett enklare sätt. Det finns många olika sätt att gå. Men tittar man till exempel i den rapporten kan man se att det sätt som vi har valt att gå via koldioxidskatten är effektivt och bra.

Anf. 10 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Herr talman! Faran med att man förbereder sig inför debatter och skriver anföranden är att man inte svarar på det oppositionen anför i sina anföranden. Malin Löfsjögårds anförande här var ett tydligt exempel på det. Därför tar jag tillfället i akt att ge Malin Löfsjögård chansen att i repliker utveckla de frågor som jag tog upp i mitt anförande och det som vi från Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets sida har emot detta.

Målstrukturen fungerar inte, säger Malin Löfsjögård. Nej, jag kan hålla med om att de mål som vi satte upp 1998 inte har uppfyllts. Jag undrar: Är det inte ganska bra om man då tittar på varför det är så? Varför har inte målen uppnåtts? Man borde utgå från det i stället för att hitta på en helt ny ordning.

Jag saknar vad jag ska säga till mina barnbarn angående barns trafiksäkerhet. Jag läser från propositionen: Det kan vara föräldrarnas bedömning av trafiksäkerhet och miljöfaktorer, avstånd och trygghet samt föräldrars uppfattning om barnens förmåga att hantera olika trafiksituationer.

Jaha, först ska myndigheterna sätta preciserade mål. Sedan är det föräldrarna som ska se till hur barnen kan röra sig i trafiken. Bättre kan ni nog, Malin Löfsjögård. Nu vill jag höra: Vad ska jag säga till mina barnbarn? På vilket sätt kommer detta att gynna trafiksäkerheten för dem?

Anf. 11 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik:

Herr talman! Om man nu läser trafikutskottets betänkande i frågan kan man också konstatera att det görs väldigt mycket när det gäller barn i trafiken. Där har vi samma inriktning och målsättning. Barn ska också kunna vistas i trafiken likaväl som äldre eller andra.

Det är också så att man i trafikutskottets betänkande om säkra förare för snöskoter, mopeder eller terränghjulingar tar upp frågan om barn i trafiken. Jag vet inte om Christina Axelsson var med då. Där redogör man väldigt tydligt för allt det arbete som har pågått och som pågår.

Vi kan också konstatera att antalet omkomna barn har minskat kraftigt under år 2008 jämfört med år 2007 från 32 till 19 omkomna barn. Den mest påtagliga minskningen gäller dem som går eller cyklar.

Vi arbetar mycket aktivt när det gäller säkerheten vid skolskjutsar. Här arbetar Vägverket fortsatt med att ta fram förslag för vad som ska kunna gälla skolskjutsar och annan kollektivtrafik. Det pågår väldigt mycket inom den här grejen.

Christina tar upp frågan om skolor och säkerheten vid dem. Jag går varje dag med min dotter till skolan. Jag vet hur det ser ut. Vid den skola där min dotter går har kommunen gjort de åtgärder som man kan göra.

Den största faktorn där är föräldrarna som inte respekterar hastigheten, inte respekterar körriktningen och parkerar hur som helst. De backar utan att konstatera att de är på en gång- och cykelbana där barnen går.

Detta arbete måste bedrivas brett. Man måste också våga lyfta in föräldrarnas ansvar när det gäller barn i trafiken.

Prot. 2008/09:120
18 maj

*Mål för framtidens
resor och transporter*

Anf. 12 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Herr talman! Jag ska hälsa mina barnbarn att Moderaterna säger att det pågår mycket inom den här grejen. De kommer att haka direkt.

Det handlar om målstrukturer som inte fungerar. Nu säger Malin Löfsjögård att föräldrarna måste ha ett ansvar. Det är klart att föräldrarna har ett ansvar för sina barn. Det är inte tu tal om det.

Men jag undrar nu: Vilket ansvar tycker Malin Löfsjögård att den moderatledda regeringen har? Det är ändå Malin Löfsjögård som står här och pläderar för att det är så bra. Hur realistiskt och verklighetsförankrat är det med den målformulering som nu finns rörande barn och trafiksäkerhet?

Vad vi vet har man skurit ned på bidragen till NTF. Det har vi diskuterat tidigare. De har en opinionsbildande roll inom trafiksäkerheten.

Vilken roll ska regeringen och riksdagen ha? Vi måste kunna sätta ned foten och säga: Vi ska ha tydliga mål för barns trafiksäkerhet, och vi ska vara med och styra dem. Vi ska inte låta myndigheterna styra.

Vi ska självklart se till att föräldrar tar sitt ansvar. Men det är flera som har ansvar för att barns trafiksäkerhet uppnås. Den grejen tycker jag är en angelägen fråga. Jag hade hoppats på lite mer klargörande. Men det kommer kanske när ministern senare får ordet.

Anf. 13 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik:

Herr talman! Vi har just konstaterat att den målstruktur som beslutats om och som gällt från 1998 inte har fungerat tillfredsställande eftersom vi inte har lyckats uppnå de olika delmålen i den utsträckning som politiken har velat. Då gäller det att också våga se: Hur kan man göra det på ett mycket bättre sätt?

Ni socialdemokrater, Christina Axelsson, och era grönröda kolleger vill gärna krama en struktur och ett system som man har bevisat inte fungerar. I stället handlar det om att öppna ögonen, ta till sig fakta och se: Hur ska vi kunna göra detta på ett mycket bättre sätt?

Hur ska vi kunna sätta upp en målstruktur, delmål och preciseringar som gör att till exempel barns möjligheter att själva på ett säkert sätt använda transportsystemen och vistas i trafikmiljöerna ökar?

Det är en väsentlig del att man ser över målstrukturen, delmålen och hur man ska kunna arbeta utefter dem. Det handlar om hur man efter målstrukturen ska kunna sätta in krav på ansvariga myndigheter och inte om att stå här och raljera i talarstolen.

Det är inte så man når framgång. Det gör man genom ett målinriktat arbete från regering och riksdag där vi är tydliga i vad vi vill och tydliga i det ansvar som finns hos oss, hos myndigheter och hos medborgarna.

Vi vill också se att de målsättningar som vi sätter upp också får effekt och används i myndigheterna. Annars blir de bara snygga ord på ett pap-

per. Det är ingenting som jag tycker är speciellt konstruktivt eller som jag tror kommer att leda till ökad trafiksäkerhet för barn.

Anf. 14 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! De som representerar majoriteten försöker ge sken av att man nu ska göra en förenklad och mer tydlig målstruktur. Det är det vi ifrågasätter. Den blir ju mer obegriplig.

Den som fortfarande gäller har sina fel och brister. Den kan förtydligas och så vidare. Men när det gäller det steg som ni nu tar drar ni visserligen ned antalet mål, men det är väldigt svårt att leda i bevis, tycker jag, att det här skulle vara en enklare och mer tydlig struktur.

Jag skulle gärna vilja att Malin Löfsjögård i så fall förklarar strukturen på ett kortfattat sätt och varför den i sig leder till en mer lättbegriplig verksamhet ute i myndigheterna när det gäller att leva upp till målen.

Sedan är inte minst metoderna viktiga. Att bara formulera nya mål hela tiden ger inte speciellt mycket om man inte har metoder för att de ska förverkligas.

Men jag ska ställa en konkret fråga. Det handlar om det här med kollektivtrafik. Jag ställde frågan i mitt anförande förut. Den var då riktad till infrastrukturminister Åsa Torstensson, men jag tycker att det är bra om även Malin Löfsjögård kan förklara det här.

Vi vill ha ett nytt etappmål där vi klart säger att vi vill ha en ökad andel resande med kollektivtrafik. Då svarar ni i princip: Nej, vi ska inte peka ut det här. Utifrån ert kundperspektiv ska man inte peka ut ett speciellt trafikslag.

Men samtidigt nämner ni i positiva ordalag det initiativ som har tagits när det gäller partnersamverkan för en fördubblad kollektivtrafik. Det har pratats om en fördubblad marknadsandel för kollektivtrafik.

Då är frågan: Tycker ni från majoritetens sida att det är önskvärt med en fördubblad kollektivtrafik jämfört med hur det är i nuläget? Om ni tycker det undrar jag: Varför tycker ni det? Kan det i så fall finnas några problem med privatbilismen, eller är det något slags självändamål? Nu är jag ironisk, vill jag säga för protokollet. Men varför tycker man, om det inte finns några problem med privatesandet, att det vore bra om vi fördubblade kollektivtrafikresandet?

Om man säger att den åsikt som de i det här partnerskapet har är bra måste det finnas ett grundläggande problem. Då kan man inte bara säga att det inte är något problem att resa. I en perfekt värld, när vi inte har några utsläpp eller någon miljöpåverkan, kan man ha den åsikten, men så ser det inte ut.

Anf. 15 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik:

Herr talman! Först gäller det målstrukturen och målen.

Det övergripande målet ska vi ha kvar. När det gäller inrättande av funktionsmål och hänsynsmål är det så att man på det sättet tydliggör att det finns två huvudgrupper av mål och att de också måste sättas som jämbördiga.

På något sätt kan man då också uttrycka det som att hänsynsmålet blir en restriktion gentemot funktionsmålet. Därunder kan man då lägga in en rad olika preciseringar. Men det är väldigt klart och tydligt att de här två delmålen, funktions- och hänsynsmål, är jämbördiga.

Kollektivtrafiken är en väldigt viktig fråga. Och i funktionsmålet har vi valt att lägga in en precisering: Förutsättningarna för att välja kollektivtrafik, gång och cykel förbättras.

Det här är en central sak som är en av de stora lösningarna när det gäller klimatfrågan och klimatutmaningen och att förbättra miljön. Det är viktigt att vi är tydliga med att tala om att vi vill gå i den riktningen. Däremot kan man fråga sig om man ska sätta en siffra på hur många som ska få använda ett trafikslag eller inte.

Vi kan då tala om att Peter Pedersen vill gå emot de transportpolitiska principerna, som jag tror att han själv har varit med om att besluta. En av dem är att kunderna ska ges stor valfrihet att bestämma hur de vill resa och hur en transport ska utföras. Då kan man fråga sig om vi ska införa ransoneringskort på resor, som medborgarna får söka, när det gäller vilken resa de ska få välja.

Självklart är det också viktigt med det arbete som branschen gör när det gäller att öka möjligheterna för folk att åka med och välja kollektivtrafiken. Det är ingenting som vi motsätter oss. Det är helt i linje med det arbete som vi själva gör.

Anf. 16 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Malin Löfsjögård hänvisar till de fem principerna. Vi har också någonting som kallas för fyrstegsprincipen, som ni hänvisar till i olika sammanhang. Den går ut på att man till att börja med ska undersöka om man över huvud taget behöver transportera sig. Och om man kommer fram till att man nog behöver det ska det ske på ett så miljövänligt sätt som möjligt.

De flesta är överens om att det är mer klimatsmart att transportera sig via kollektivtrafik än via till exempel privatbil, vilket ibland kan vara nödvändigt; det håller jag med om.

Men det är fortfarande väldigt svårt att förstå det här. Jag har inte fått något konkret svar.

Man hänvisar till den här partnersamverkan där man uttryckligen säger att man vill fördubbla marknadsandelen när det gäller kollektivtrafikresande. Den ska fördubblas fram till 2020. Om man nämner det i positiva ordalag ställer man ju upp på den här fördubblingen av den nuvarande marknadsandelen. Samtidigt säger man: Nej, men vi ska inte komma med några pekpinningar och tala om för medborgarna att det är bra om de reser kollektivt.

Det finns en diskrepans i den målbilden, tycker jag. Är det bra eller dåligt om fler reser kollektivt? Om det är bra undrar jag: Varför är det bra? Och varför kan det i så fall inte uttalas i en målstruktur?

Anf. 17 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik:

Herr talman! Först gäller det fyrstegsprincipen. Det är redan klargjort i både infrastrukturpropositionen och målpropositionen att den kvarstår.

När det gäller kollektivtrafik är vi överens om att det är mer klimatsmart att åka kollektivt än att åka i bilar, i alla fall om bilarna tankas med fossila bränslen, och att det centrala arbetet med klimatutmaningen handlar om att skapa förutsättningar för att fler ska välja kollektivtrafiken.

Jag kan därför inte riktigt förstå Peter Pedersens fråga. Vi säger att vi skapar förutsättningar för att man ska välja kollektivtrafiken. Jag kan inte

förstå att vi då på något sätt inte skulle kunna tycka att det är positivt när branschen tar egna initiativ för att öka kollektivtrafiken.

Det gäller ju att få folk att åka, och branschen har en väldigt viktig uppgift.

Många gånger kan politiken sätta upp fina mål, men får man inte med sig branschen når man inte målen.

Sedan skiljer vi oss åt i den här frågan. Man kan titta på alliansen och på det rödgröna gänget. Vi tycker att det är väldigt viktigt att den enskilda människan ska ha en valfrihet, en rätt att själv få välja. Det här gäller alla områden, inte bara inom transportsektorn.

Jag ska utifrån mina egna prioriteringar och mina förutsättningar ha rätt att välja det trafikslag som passar mig bäst. Men politiken ska ge förutsättningarna och redskapen för mig, så att jag kan göra ett val som är bättre anpassat när det gäller till exempel klimatet än tidigare.

Där har vi en väldigt stor skillnad i hur vi ser på människors egenbestämmande och om det är jag själv som individ som ska få avgöra hur jag ska resa och transportera mig eller om det är staten som ska bestämma.

Anf. 18 NINA LARSSON (fp):

Herr talman! Resor är något fantastiskt. Vi människor har alltid rest, fram och tillbaka, runt jorden eller till grannkvarteret eller till grannbyn.

För mig som folktopar är resor i grunden något positivt. Transporter, resande, har i alla tider gynnat det utbyte av varor och tjänster, idéer, upptäckter och innovationer som i så stor utsträckning bidrar till vår utveckling. Detta ska vi värna samtidigt som vi ska minska utsläppen av växthusgaser.

Regeringen har lagt fram en proposition om nya transportpolitiska mål. Jag kan i och för sig tycka att det huvudsakliga problemet inte var målen i sig utan helt enkelt att de inte följdes i en tillfredsställande utsträckning. Uppföljning och implementering av mål är en utmaning. Det var också en av de stora anledningarna till att genomföra en justering av de transportpolitiska målen.

Det övergripande transportpolitiska målet ligger fast. Transportpolitikens mål ska vara att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet.

Till detta förs ett funktionsmål gällande tillgänglighet samt ett hänsynsmål gällande säkerhet, miljö och hälsa. Dessa mål som var för sig specificeras i en rad underrubriker är jämbördiga och alltså inte prioriterade sinsemellan.

Tillgänglighetsmålet lyder: Transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Transportsystemet ska vara jämställt, det vill säga likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov.

Hänsynsmålet som handlar om säkerhet, miljö och hälsa lyder: Transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas till att ingen ska dödas eller skadas allvarligt. Det ska också bidra till att miljökvalitetsmålen uppnås och att ökad hälsa uppnås.

Som sagt var det inga större problem med de förra transportpolitiska målen. Problemet var uppfyllandet av dem. De aktuella mål vi debatterar

här i dag är faktiskt bättre ur flera aspekter. Den enklare målstruktur som regeringen har lagt fram kan ligga som grund för att de transportpolitiska målen blir enklare att kommunicera och därmed enklare att implementera på alla nivåer.

Målen är jämbördiga och benämns heller inte som villkor. Målstrukturen ska underlätta avvägning mellan olika angelägna mål. Precis som propositionen tar upp är målkonflikter oundvikliga. Denna förändrade struktur kommer inte att få dem att försvinna. Däremot kan en enkel och tydlig målstruktur underlätta avvägningar och beslut.

Här är oppositionen av en helt annan uppfattning. De vill med villkorade och prioriterade delmål detaljstyra genom de transportpolitiska målen. Ett delmål ska dessutom tillföras, att tillgänglighet uppnås med minsta möjliga trafikarbete. Och detta ska få en överordnad roll, enligt motionen.

Detta är direkt trafikfientligt i grunden. Ingen Förbifart Stockholm skulle bli till. Faktum är att det skulle bli svårt att över huvud taget få till några former av vägsatsningar eller nya investeringar över huvud taget.

Att Miljöpartiet hyser aversioner mot diverse transporter, utom möjligen på spårvägar, är jag inte särskilt förvånad över. Men är Socialdemokraterna helt plötsligt mot Förbifart Stockholm? Förstår Socialdemokraterna vad man riskerar genom att sätta upp ett överordnat mål med minsta möjliga trafikarbete? Men det är väl så det blir i den miljöparti-styrda oppositionsröran.

En förstärkning gentemot tidigare är att propositionen tydligare lyfter fram transportsystemets vikt i den internationella konkurrensen. Detta var också en bärande del i infrastrukturpropositionen som beslutades om i denna kammare före jul förra året. Den nu pågående lågkonjunkturen är en liten bit kaka i jämförelse med de utmaningar som vi står inför och som väntar i framtiden, då den internationella konkurrensen ökar och urbaniseringen fortsätter.

En viktig del i att stärka Sveriges internationella konkurrenskraft är möjligheterna till regionförstoring, vilket regeringen också lyfter fram i propositionen. Här kan man återigen fundera över Socialdemokraternas inställning då de i reservationen passar på att villkora regionförstoring med en del av det föreslagna tillgänglighetsmålet.

En annan del är att stärka Sverige som turistnation. Regeringen tar också upp detta i propositionen. Tillgänglighet till entreprenörer som satsar på att utveckla en verksamhet som kan locka fler människor att besöka oss är helt avgörande och kommer att vara en viktig framgångsfaktor framöver.

När det gäller trafiksäkerhetsarbetet framhåller regeringen att nollvisionen har spelat en stor roll för att föra trafiksäkerhetsarbetet i rätt riktning. Trafiksäkerhetsarbetet är också i många aspekter en föregångare och kan verka som gott exempel för att implementera andra angelägna mål. Inom de nu aktuella transportpolitiska målen specificeras också trafiksäkerhetsarbetet för varje trafikslag.

En ny del inom de transportpolitiska målen är att man i hänsynsmålet lyfter in hälsa. Hur vi på bästa sätt kan hantera olika hälsoaspekter inom och kring transporter samtidigt som vi ökar tillgängligheten för människor är en betydande uppgift. Att regeringen nu tagit med denna del visar på framsynthet.

Prot. 2008/09:120
18 maj

*Mål för framtidens
resor och transporter*

Blir då tillämpningen bättre med den aktuella strukturen än med den gamla? Mycket talar för att det kan bli så. Inte minst genom den enklare struktur som här föreslås kan de transportpolitiska målen bli mer kommunicerbara. Därmed ökar möjligheten att de används i högre utsträckning.

De medel inom transportområdet som direkt påverkas av målen är infrastrukturplanering, organisering och styrning av myndigheter, lagstiftning och regelgivning samt ekonomiska styrmedel. Redan till årsskiftet kommer regeringen att fatta beslut i åtgärdsplaneringen enligt dessa transportpolitiska mål. Det bådär gott för framtiden.

Herr talman! Jag yrkar bifall till propositionen och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 19 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Transporter och resor är avgörande för att människors och företags vardag ska fungera. Därför är transportpolitikens övergripande mål att säkerställa en samhällsekonomisk, effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet oerhört viktigt.

Herr talman! Det är också viktigt att de transportpolitiska målen är enkla och användbara. I propositionen *Mål för framtidens resor och transporter* har ambitionen varit att förnya och förenkla målen för att just göra dem mer kraftfulla och användbara. Målen måste vara enkla att förstå, vilket gör att de också är enklare att använda.

Vi ersätter de sex tidigare delmålen med ett funktionsmål som är ett övergripande tillgänglighetsmål och ett hänsynsmål som handlar om säkerhet, miljö och hälsa. Det övergripande målet för transportpolitiken att säkerställa en samhällsekonomisk, effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet ligger fast, liksom transportpolitikens huvudinriktning.

Transportpolitiken är en viktig del av regeringens politik för fler jobb och växande företag. Att resor och transporter är väl fungerande är en prioriterad fråga. Det är ett viktigt verktyg för att bryta utanförskap och bidra till en hållbar tillväxt.

Jag vill särskilt framhålla att utgångspunkten måste vara användarnas, mammornas, pappornas och barnens. Ibland är det en kombination av en arbetsresa med en mamma eller en pappa som också involverar ett barn.

Regeringen vill att vi sätter ökat fokus på användarna. Det är det perspektivet som styr våra förslag.

För att underlätta avvägningarna föreslår vi att de hittills sex delmålen ersätts med två jämbördiga mål, ett funktionsmål, tillgänglighet, samt ett hänsynsmål som handlar om säkerhet, miljö och hälsa. Funktionsmålet respektive hänsynsmålet konkretiseras i form av preciseringar inom ett antal prioriterade områden.

Jag och regeringen vill lyfta fram tillgängligheten. Det är den yttersta nyttan vi måste se, varför vi bygger vägar, järnvägar, cykelvägar eller hamnar. Med tillgänglighet menar jag att transportsystemet ska underlätta för oss när vi reser och rör oss i vardagen.

Det ska vara lätt för en förälder att lämna sitt barn på skola och dagis och att ta sig till jobbet. Det ska vara smidigt och enkelt för en matprodu-

cent att leverera sina varor. Det handlar också om turisternas möjlighet att resa runt i landet.

Jag tycker att det är viktigt att transportsystemet ska vara öppet och användbart för alla, oavsett om man är man eller kvinna, ung eller gammal, funktionshindrad eller inte.

Tillgängligheten ska också gälla näringslivet och näringslivets behov. Det gäller att ta till vara den växtkraft som finns i alla delar av landet också när vi satsar skattepengar inom transportområdet.

Vi är alla beroende av att resor och transporter fungerar på ett sätt som bidrar till att vår internationella konkurrenskraft stärks, inte minst i de här bistra tiderna.

Jag kan konstatera att den tidigare regeringen inte har satsat tillräckligt inom just det här området. Det finns stora eftersatta behov. För att uppfylla funktionsmålet tillgänglighet har vi i ett antal punkter preciserat vad som bör gälla.

För det första ska medborgarnas resor förbättras genom ökad tillförlitlighet, trygghet och bekvämlighet. I genomsnitt reser varje person i Sverige över en timme per dag. Vad som upplevs vara en bra resa varierar naturligtvis från person till person. Det som ofta nämns är att det ska vara tryggt och bekvämt och att man ska kunna lita på det.

Vidare ska kvaliteten för näringslivets transporter förbättras vilket stärker den internationella konkurrenskraften.

Tillgängligheten ska förbättras inom och mellan regioner samt mellan Sverige och andra länder. Om vi underlättar för människor att arbetspendla ökar tillgången till jobb, och arbetsgivarna får bättre möjligheter att rekrytera kompetenta medarbetare. Regionförstoring uppnås när den lokala arbetsmarknadsregionen ansluter sig till en eller flera regioner. Med ökad tillgänglighet inom och mellan regionerna stärker vi hela Sverige och ökar människors möjlighet att bo på ett ställe och pendla till ett kanske spännande jobb någon annanstans.

Arbetsformerna, genomförandet och resultaten av transportpolitiken medverkar till ett jämställt samhälle. Forskning visar att det är skillnad mellan kvinnors och mäns resande. Kvinnor gör till exempel fler inköpsresor och fritidsresor medan männen gör arbetsresor och tjänsteresor. Därför utvecklar vi arbetet med att skapa ett mer jämställt samhälle där transportpolitiken ska ge sitt bidrag. Kvinnors och mäns behov ska föras fram genom att båda könen finns representerade i olika planeringssammanhang. Det är oerhört avgörande för att vi ska få ett mer jämställt transportsystem att man tittar på resultaten i praktiken och åtgärdar bristerna. Det finns naturligtvis mycket kvar att göra. Därför är detta en prioriterad fråga.

Transportsystemet utformas så att det är användbart för personer med funktionsnedsättning.

Barns möjligheter att själva på ett säkert sätt använda transportsystemet och vistas i trafikmiljöer ökar. Olika förutsättningar och behov hos olika resenärer måste genomgående beaktas. I detta sammanhang bör barn och ungdomar ges särskild uppmärksamhet. Barn bör i större utsträckning kunna förflytta sig på egen hand, utan att vara beroende av att vuxna följer eller skjutsar dem.

Förutsättningarna att välja att åka kollektivt, att gå eller cykla förbättras. Jag och regeringen anser att politiken bör inriktas på att förbättra

Prot. 2008/09:120
18 maj

*Mål för framtidens
resor och transporter*

förutsättningarna för människor att välja att åka kollektivt, att gå eller cykla genom att göra dem till de mest attraktiva färdmedlen i olika situationer. Inte minst när det gäller de korta resorna är gång och cykel goda alternativ. För detta talar inte bara tillgänglighets- och valfrihetsskäl utan även klimat- och hälsoskäl.

Målet om tillgänglighet är viktigt, men det måste ske på ett sätt som är förenligt med trafiksäkerhet, miljö och hälsa. Inom vägtransportområdet har vi i Sverige länge arbetat med nollvisionen. Vi lyckades inte uppfylla etappmålet till 2007, även om den långsiktiga trenden mot allt färre dödade och allvarligt skadade fortsätter. Vi kan se positiva resultat från 2008.

Arbetet hittills har gett många värdefulla erfarenheter, inte minst värdet av dialog med och stimulans av andra strategiska aktörer. Vägverket har, på regeringens uppdrag, tagit fram en rapport med förslag om hur man kan gå vidare under tiden fram till 2020. Förslagen är framtagna efter en omfattande dialog med och under bred acceptans av aktörer i branschen.

Vägverket bedömer att en halvering av antalet omkomna och en minskning med en fjärdedel av antalet allvarligt skadade inom vägtransportområdet mellan 2007 och 2020 är ett utmanande men realistiskt mål. Det är ett mål man bör lyckas uppnå till skillnad från 2007 års etappmål. Regeringen ställer sig bakom det i form av ett tidsbestämt etappmål.

Nytt är att vi har satt upp motsvarande målpreciseringar för trafiksäkerhetsområdet även för övriga trafikslag, anpassade efter deras olika förutsättningar. Det är givetvis lika viktigt att det sker ett strukturerat och systematiskt arbete för att antalet dödade och svårt skadade ska minska oavsett färd sätt.

Avslutningsvis vill jag betona att det fortsatta arbetet med att genomföra transportpolitiken kommer att vara inriktat på att uppmuntra andra aktörers engagemang. Fortsatt arbete kommer att ske i form av att målen och målpreciseringarna konkretiseras i myndighetsstyrning. Dialog med andra aktörer har varit viktigt i framtagandet av propositionen och kommer också att vara det i genomförandet av den.

Oppositionens motion säger som vanligt att allt var bättre förr. Man kan väl ändå i ärlighetens namn konstatera att de nuvarande transportpolitiska målen inte har varit speciellt tillgängliga. De har inte varit speciellt nedbrytningsbara och de har inte varit lättförståeliga.

Peter Pedersen kunde ha börjat med att säga att man gjorde jämförelser med de tidigare formuleringarna.

Jag har nu ambitionen att de nya målformuleringarna ska vara betydligt lättare att kommunicera och förstå. De ska också vara mycket tydligare när det gäller möjligheten att genomföra dem i det dagliga arbetet.

Anf. 20 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Om man inte når målen är frågan om det är fel på målen eller om man inte har tillräckliga medel för att nå dem.

Jag vill erinra om att de förra transportpolitiska målen förbereddes av en parlamentarisk kommitté. Ambitionen var att ha en demokratisk förankring. När förslagen lades fram för riksdagen ställde sig en enig riksdag bakom målen. Jag tycker att det är tråkigt att ni inte har någon ambition att ha en demokratisk förankring för detta.

Man måste också kunna prata så att folk förstår. Hur många svenskar kommer att kunna redogöra för och känna till vad hänsynsmål och funktionsmål är? De flesta vet vad trafiksäkerhet, miljö och jämställdhet är. Det här kommer att minska möjligheten för folk i allmänhet att vara med i diskussioner om transportpolitik.

Jag vill fråga statsrådet om regeringen delar ambitionen att fördubbla kollektivtrafikandelen. Står ni bakom det? Säger ni ja till branschens ambition att fördubbla kollektivtrafikandelen i Sverige?

Om ni gör det, underlättar i så fall ert beslut att minst 50 procent av investeringarna ska gå till vägar uppfyllandet av det målet?

Jag skulle också vilja veta om beslutet att minst 50 procent av investeringarna ska gå till vägar har någon förankring i jämställdhetsambitioner. Är det trafiksäkerheten som säger att minst 50 procent av investeringarna ska gå till vägar? Folk omkommer bevisligen i större utsträckning i vägtrafik än i kollektivtrafik.

Är det klimatet som säger att minst 50 procent av investeringarna ska gå till vägar?

Jag undrar hur ni resonerar när det gäller att minst 50 procent ska gå till vägar. Vilken relation har det till de målsättningar som regeringen har inom transportpolitiken?

Anf. 21 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tror att det är väldigt lätt att förstå vad tillgänglighet är. Det är ett oerhört viktigt mål för att skapa bättre förutsättningar i vår planering.

Den tillgängligheten är naturligtvis till för alla människor – kvinnor, män, funktionshindrade och barn – och barn ska kunna röra sig på ett självständigare sätt än vad de kan göra i dag.

Men det handlar också om säkerhet, miljö och hälsa. Det är också ganska lättförståeliga mål.

Jag tror att det är väldigt lätt att förstå dessa mål – tillgänglighet, säkerhet, miljö och hälsa.

När det gäller arbetet med investeringar i infrastruktur i Sverige pågår det ett mycket gediget arbete som handlar om dialog och öppenhet mellan de olika nivåerna i Sverige, allt ifrån myndigheter till regionala och kommunala beslutsfattare just i syfte att nå de transportpolitiska målen. I propositionen har det mycket tydligt angetts att man ska öka människors möjligheter att välja olika transportslag, allt i syfte att skapa en planering som knyter ihop de olika transportslagen så att jag som resenär har möjlighet att välja till exempel kollektivtrafik när det passar mig bäst och att det fungerar också i vardagen.

Detta är ett praktexempel på det som Karin Svensson Smith efterfrågar, hur vi förändrar myndighetsstrukturer och hur vi stärker politikens styrning, allt i syfte att skapa möjligheter för människor att lättare göra ett aktivt klimatsmart val.

Men det är också min och regeringens absoluta ambition – det är därför som vi lägger fram dessa förslag – att vi ska ge bra förutsättningar. Det gör vi genom att skapa förutsättningar i planeringen så att människor kan välja.

Anf. 22 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att ni ersätter de sex preciserade målen, som folk vet vad det är, med hänsynsmål och funktionsmål, som jag tror att väldigt få kommer att kunna tala om vad det är. Därför kommer man inte att kunna utvärdera om det är rätt eller fel håll.

Jag konstaterar också att det inte var något svar på frågan om ni står bakom den samlade branschens ambition att fördubbla kollektivtrafiken. Jag skulle gärna vilja att Åsa Torstensson svarar på frågan: Står ni bakom denna ambition – ja eller nej?

Jag har lusläst regeringsbeslutet om att minst 50 procent av investeringarna ska gå till vägar. Det är en väldigt stor förändring. För varje krona som satsades på vägar under den rödgröna tiden satsades det minst två på järnvägar därför att vi insåg att kollektivtrafiken har större chans att göra resandet säkert, klimatsmart och jämställt. Men ni ändrade detta.

Hur kan man belägga att en överflyttning av pengar från järnvägar till vägar gör resandet mer jämställt, säkert och klimatsmart? Kommer man att öka andelen kollektivtrafik genom att man låter trängseln i kollektivtrafiken bestå och i stället vidgar möjligheterna för var och en att ta bilen till jobbet? Det finns inget resonemang om hur detta ska hänga ihop vare sig med de gamla målen eller med de nya målen i fråga om funktion och hänsyn. Är det mer hänsynsfullt att satsa på vägar än på järnvägar?

Anf. 23 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Till alla er som läser protokollet och eventuellt lyssnar vill jag säga följande: Den här regeringen har tillfört nya pengar till vägar och till järnvägar. Vi har inte flyttat över pengar från järnväg till väg. Vi har tillfört nya pengar så att vi kan ha en bra infrastruktur i fråga om väg och järnväg i alla delar av landet.

Det är ett svar, Karin Svensson Smith, att det arbete som nu bedrivs i planeringsprocessen och i åtgärdsplaneringen är öppet och transparent och att det finns delaktighet i syfte att involvera näringslivet och trafikhuvudmän just för att stärka kollektivtrafiken så att man kan dubblera kollektivtrafikresandet. Det är en oerhört bra och ambitiös nivå som jag i allra högsta grad ställer mig bakom.

Regeringens arbete har till syfte att skapa bra förutsättningar så att kollektivtrafik på väg och järnväg kan fungera tillsammans. Alla olika intressenter ska också vara involverade i detta eftersom man i olika regioner vet hur olika resandet och rörligheten ser ut.

Jag ska gå tillbaka till målet om tillgänglighet. Det må vara teoretiskt, men när vi bryter ned det i tydliga preciseringar kan var och en se att det handlar om barns möjligheter att själva på ett säkert sätt kunna använda transportsystemet och att det handlar om förutsättningar för att välja kollektivtrafik, för att gå och för att cykla. Detta ska förbättras. Det handlar om arbetsformerna för genomförandet av transportpolitiken, och det medverkar till ett jämställt samhälle. Det betyder tillgänglighet. Därmed anser jag att tillgänglighetsbegreppet nog är ganska lättförståeligt.

Anf. 24 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Herr talman! Jag ska först ge en eloge till ministern för att hon deltar i debatten. Jag tycker att det är hedersamt att hon gör det.

Med anledning av dessa mål säger ministern att de ska vara enkla och användbara. Hon säger att vi socialdemokrater tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet tyckte att det var bättre förr. Då har ministern inte hört och inte läst vare sig vad vi har sagt eller vad vi har skrivit.

Man måste självklart utveckla de transportpolitiska målen. Man måste se över vad det är som inte fungerar och varför de inte nås. Det var precis det som jag sade i mitt anförande.

På vilket sätt kommer det nya funktionsmålet tillgänglighet att vara lättare att nå för dem som faktiskt har att realisera detta, alltså göra det verkligt?

Barns möjligheter att själva på ett säkert sätt använda transportsystemet och vistas i trafikmiljöer ökar.

Nu har vi just fått en beskrivning av hur trassligt det är vid vissa skolor där föräldrar inte följer trafikregler. Det är inte bra.

Men på vilket sätt ska vi kunna göra detta? På vilket sätt ska vi kunna mäta att fler barn får möjlighet att själva på ett säkert sätt använda transportsystemet och vistas i trafikmiljöer? Hur ska vi kunna uppnå det funktionsmålet?

Anf. 25 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tycker precis som Christina Axelsson att det är oerhört viktigt att riksdag och regering tillsammans diskuterar alla olika propositioner. Det är därför som vi också prioriterar denna målproposition.

Det är lite tråkigt att vi inte kan enas om vikten av att förenkla och förtydliga de transportpolitiska målen. Jag tror att också Christina Axelsson har hört diskussioner och fått påpekanden om hur svårtillgängliga de är.

När vi sätter upp ett tydligt tillgänglighetsmål, varav en del handlar om barns möjligheter att själva på ett säkert sätt kunna använda transportsystemet, är det oerhört tydligt skrivet i en målproposition.

Sedan handlar det för regeringen om att ta ansvar för att konkretisera målen. Det ska vi göra tillsammans med myndigheterna. Detta är regeringens och statens mål.

Det var ett ganska bra exempel som Christina Axelsson tog upp med situationen i och kring skolor. Jag prioriterar öppenhet och dialog, och det ligger till grund för detta och har till syfte att man ska uppmuntra och stimulera på de övriga nivåerna där också kommunerna har sin del att ta ansvar för trafiksäkerheten. Det är ett önskemål från kommunerna att översynen skulle vara enkel och översättningsbar. Det var ett bra exempel som Christina Axelsson tog upp. Detta ska just stimulera till att var och en bryter ned det till det som ligger inom det egna ansvarsområdet.

Anf. 26 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Herr talman! Det är väl bra att bryta ned till var och en. Men det handlar om att kunna utvärdera de här målen. Ni sätter nu upp nya mål för att det ska vara lättare att utvärdera målen eftersom de tidigare målen var ju så flummiga att man inte kunde utvärdera dem. Jag måste säga att det här för mig är höjden av konstigheter. Jag förstår inte hur det ska vara.

Ministern säger att det hade varit bra om vi hade kunnat enas i de här frågorna. Ja, det hade varit bra om vi hade fått vara med och diskutera innan ni lade fram en proposition om en sådan här fråga. Och det hade nog varit ganska bra om vi hade haft en genomgång och hade kunnat enas.

Öppenhet och dialog talar ministern också om, liksom om att det här är regeringens mål, om att man sedan ska kunna diskutera med myndigheter och så vidare. Men i majoritetstexten står det så här:

”När det gäller konkretisering och kvantifiering av de transportpolitiska målen och deras preciseringar vill utskottet påminna om att regeringen betonar att detta arbete ska fortsätta. Sålunda är utvecklandet av preciseringar och etappmål de berörda myndigheternas ansvar.”

Jag menar att det måste vara fel. Detta med utvecklingen av de här målen måste faktiskt tillhöra regering och riksdag. Vi socialdemokrater vill vara med men tycker inte att de här nya målen på något sätt för frågan framåt. I stället skulle man, tycker vi, med utgångspunkt i de gamla målen ha diskuterat varför dessa inte uppnåddes och hur vi kan göra för att få det bättre. Det svar – detta med mål för framtidens resor och transporter – som regeringen har presenterat och preciserat är inte svaret när det gäller morgondagens trafiksäkerhet för unga.

Till mina barnbarn måste jag säga: Nej, mormor har inte blivit så mycket klokare av den här debatten – säkert inte andra mormödrar heller.

Anf. 27 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att se vad transportpolitiska mål och transportpolitiska målformuleringar innebär. Här skrivs det tydligare om barns möjligheter att självständigt och säkert använda transportsystemet än som tidigare varit fallet.

Denna målproposition ska sedan konkretiseras i form av åtgärder. Det är naturligtvis *en* del av arbetet. Svaret är också den åtgärdsplan som regeringen så småningom ska fatta beslut om – allt i syfte att skapa en ökad trafiksäkerhet för Christina Axelssons barnbarn och att i övrigt skapa ökade möjligheter för barn att självständigt röra sig.

Anf. 28 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Man kan få intrycket att det bara är vi i oppositionen som tycker att det här är lite svårt att förstå. Men också några av remissinstanserna – till exempel Vägtrafikinspektionen, Vinnova, Naturvårdsverket, Statskontoret, länsstyrelsen i Gävleborg och Svenska Bussbranschens Riksförbund – säger att de ställer sig tveksamma till den nya strukturen. Bland annat anser de att den är otydlig och komplicerad och att den innebär att fokus flyttas utanför transportsystemets kärnområde. Att det som presenterats inte är kristallklart anser alltså fler aktörer än vi som tillhör oppositionen.

Rubriken här är ju *Mål för framtidens resor och transporter*. Men om det nu anses att mål ska sättas upp för olika delar av transportsektorn, transportpolitiken, varför är det då felaktigt att sätta upp målet om att på något vis öka kollektivresandets andel? Även om man inte går med på en fördubbling till år 2020 kan man kanske tänka sig någon typ av målformulering. Varför är det fel att peka ut kollektivtrafikens andel som ett slags felaktig målsättning? Då är man tydligen liksom inne och petar i kundernas, resenärernas, valfrihet.

Ungefär samma diskussion hade vi när trängselavgiften skulle införas. Den skulle man inte få införa, för då tvingades folk att välja att resa kollektivt eller att resa på vissa tider för att slippa trängselavgiften. Numera verkar alla politiker – jag hoppas att det är så – tycka att det var en bra åtgärd att använda ekonomiska styrmedel för att styra i en viss riktning. Men det gör man inte om man tycker att allt är likvärdigt och säger: Det spelar ingen roll vilket alternativ ni väljer. Allting är likvärdigt. Det ser inte ut på det sättet!

Vi kan konstatera att vi har ett väldigt stort problem med just transportsektorn när det gäller möjligheten att leva upp till uppsatta klimatmål. Jag vill därför fråga: Måste vi inte också kunna hitta en lämplig kompost med olika transportslag för att verkligen kunna leva upp till en minskad klimatpåverkan från transportsektorn? Eller hur ska det annars gå till?

Anf. 29 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tror att det också är viktigt att den här transportpolitikens övergripande mål hör, och ska höra, samman med andra propositioner, till exempel med infrastrukturpropositionen och med klimatpropositionen som i sig är det miljöstyrande dokumentet när vi talar om ambitionsnivåerna för att effektivisera transportsektorn och minska klimatbelastningen eller för att med ekonomiska styrmedel styra om.

I infrastrukturpropositionen finns en mycket tydlig inriktning i syfte att skapa bra, och bättre, förutsättningar för människor att – oberoende av var i landet man finns – göra klimatsmarta val inom transportsektorn samt i syfte att göra det möjligt för människor att göra olika klimatsmarta val.

Det är också i allra högsta grad fråga om att ge sådana förutsättningar att det blir en ökad tillgänglighet och därmed även möjligheter att göra smarta val – därför våra tydliga formuleringar.

Anf. 30 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Om jag ska tolka det som minister Torstensson nu sade på ett positivt sätt får man enligt den här propositionen inte skriva ut några mål om ett ökat kollektivresande. Men om man läser klimatpropositionen eller andra propositioner kan man, åtminstone indirekt, förstå att regeringen tycker att det nog vore bra om fler människor valde att resa kollektivt. Jag gör den välvilliga tolkningen.

I fråga om möjligheten, valfriheten, för kunderna, resenärerna – något som jag hade velat få utvecklat – att göra klimatsmarta val gäller det till att börja med att vi kommer överens om att kollektivt resande från klimatsynpunkt och sett till hur det fungerar i dag är ett bättre val. Det vore

bra om vi klart och tydligt kunde säga att alla är överens om att det som regel är ett bättre alternativ att resa kollektivt än att ta den egna bilen.

Om man anser det bör man använda ekonomiska styrmedel och faktiskt gynna den typen av resande. Det är väldigt svårt att se att så är fallet vare sig det gäller denna proposition eller det gäller andra propositioner som regeringen har lagt fram. Hittills har ni så att säga haft en ganska lättsinnig åsikt. Ni pratar om en samhällsekonomisk kalkyl och så vidare och kommer alltid fram till att vi ska satsa mer på vägar än på exempelvis järnvägar. Det gynnar inte ett ökat kollektivt resande.

Man måste ha målproblematiken klar för sig. Hur ser strukturen ut? Vad vill vi åstadkomma med politiska styrmedel?

Är det alltså rätt tolkat att jag indirekt kan uppfatta det så att minister Torstensson anser att det i regel är ett mer klimatsmart val att, om det alternativet finns, resa kollektivt? Jag skulle vara tacksam för ett ja som svar på den frågan.

Anf. 31 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Svaret på Peter Pedersens fråga är ja. Självklart är det bra när människor väljer kollektivtrafiken. Men min planering och mitt arbete bygger på att vi ska förbättra möjligheterna att välja klimatsmarta lösningar. Jag avser då kollektivtrafiken på både väg och järnväg – det tror jag att Peter Pedersen utifrån sin geografiska hemvist vet.

Vi har lagt fokus på styrningen och översynen av våra myndigheter i syfte att skapa möjligheter för människor att välja mer klimatsmarta lösningar och att använda kollektivtrafiken. Om det inte kan göras hela vägen så att det finns smarta övergångar från persontrafik eller från buss till järnväg – allt i syfte att möta det som Peter Pedersen använder sig av som en negation i debatten gentemot mig och regeringen – får jag upprepa: När det gäller transportpolitikens mål och målpropositionen är det fråga om just en målproposition. Vidare är det fråga om ett styrinstrument i åtgärdsplaneringen och i samband med andra propositioner där vi går vidare och konkretiserar de här målen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

5 § Prövning av vindkraft

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2008/09: MJU27
Prövning av vindkraft (prop. 2008/09:146).

Anf. 32 CARINA OHLSSON (s):

Herr talman! Vindkraften står nu inför ett stort kommersiellt genombrott i Sverige. Produktionen från vindkraft har fördubblats på bara ett år, och det finns mycket omfattande planer på utbyggnad av vindkraftsparker både på land och till havs. För att nå uppsatta mål om en årlig produktionskapacitet på minst 30 terawattimmar år 2020 krävs alltså en omfattande utbyggnad. Det är då angeläget att handläggningen av vind-

kraftsärenden blir enklare och effektivare, detta för att ställa om energipolitiken till att bli mer ekologiskt hållbar med mer av förnybara energislag.

Det betänkande vi nu ska debattera behandlar framför allt regeringens proposition *Prövning av vindkraft*, med två följdmotioner och ett motionsyrkande från allmänna motionstiden 2008.

I sammanfattningen i betänkandet kan vi läsa att propositionen innehåller förslag till ändringar som syftar till att underlätta utbyggnad av vindkraft samtidigt som kraven på en rättssäker och omsorgsfull prövning inte minskar. Ändringarna innebär i huvudsak att den nuvarande dubbelprövningen vid tillståndsgivning enligt plan- och bygglagen och miljöbalken samt enligt ellagen och miljöbalken tas bort. Ändringarna föreslås träda i kraft redan den 1 augusti 2009.

Vi socialdemokrater tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet och många projektörer är tyvärr tveksamma om förslagen leder till förenklingar och rättssäkerhet. I några avseenden anser vi att de föreslagna lagändringarna riskerar att snarare få ett motsatt utfall. Det gäller bland annat regeringens förslag om en ny möjlighet till ett kommunalt veto, som helt kan hindra vindkraftsutbyggnad i en kommun med en negativ inställning i frågan.

Vi socialdemokrater anser givetvis att det finns ett berättigat krav på ett kommunalt inflytande över markanvändningen i den egna kommunen även vad gäller etablering av vindkraftsanläggningar. I dag tillgodoses detta inflytande bland annat genom det kommunala planmonopol som följer av plan- och bygglagen. Med ett kommunalt veto enligt regeringens förslag finns risk för att en strukturerad prövning enligt plan- och bygglagen byts ut mot ett mer otydligt, oberäkneligt och ostrukturerat beslutsfattande i landets kommunfullmäktigeförsamlingar. Risken är stor att kommunledningar med negativ inställning till vindkraft förhåller sig passiva i tillståndsärenden enligt miljöbalken och på så sätt förhindrar ett avgörande i dessa ärenden – detta i en tid när vi ska bygga ut vindkraften som aldrig förr.

Vi vet att nu aktuella vindkraftssatsningar kommer att ge stora samhällseliga fördelar. Utöver energiomställning till mer förnybar energi kommer det att ge tusentals nya arbetstillfällen både under byggfasen och också i anknytning till projekten inom till exempel handel och service. När etableringarna är i drift leder det till många lokala arbetstillfällen på etableringsorten. Det är viktigt när det gäller landsbygdsutveckling.

När det handlar om rättssäkerheten är kommunala beslut om detaljplaner och bygglov möjliga att överklaga i dag. Så kommer det inte att bli i framtiden med det kommunala veto som jag talade om.

Projektörer har påpekat att kommuner redan har åberopat den föreslagna regeln och förklarat att kommunen inte kommer att tillstyrka projekt om den inte får ekonomisk kompensation. Därför är frågan till regeringspartierna: Kan det vara meningen att man ska få ekonomisk kompensation?

Herr talman! Vindkraften blir nu den enda verksamhet som provas enligt miljöbalken där kommunerna får ett i det närmaste absolut veto. Regeringen föreslår dock att en vindkraftsetablering bör kunna tillåtas trots kommunalt motstånd om det föreligger ”synnerliga skäl”. Vi anser att det bör justeras så att regeringen bör kunna tillåta vindkraftsetablering

redan om det föreligger ”särskilda skäl”. Dessa skäl ska preciseras, till exempel att området utpekats som område av riksintresse för vindkraft.

Eftersom förslagen ser ut som de gör behövs en utvärdering av erfarenheterna av prövning av vindkraft. Vi tycker att det ska vara en kontrollstation 2013. Resultatet bör redovisas för riksdagen senast 2013. En sådan kontrollstation kan i sig främja en balanserad tillämpning av regelverket och möjligheterna.

Regeringens förslag går i huvudsak ut på att ta bort dubbelprövningen enligt plan- och bygglagen och miljöbalken, som jag sagt tidigare, genom att ta bort moment i PBL-prövningen. Men vid vissa omständigheter ska det krävas detaljplaner. Vi kan läsa att ”kravet på detaljplan också omfattar den situationen att flera olika fastighetsägare med angränsande markområden vill uppföra vindkraftverk”. Detta kan tolkas som att det kommer att krävas detaljplan även där det inte är motiverat, till exempel om markägorna är stora och vindkraftverken inte konkurrerar med varandra om vindresurser.

Det bör finnas andra sätt att väga markägarnas intressen mot varandra. Frågan är om inte detta kan ske i samband med miljöbalksprövningen, varför detaljplan inte skulle behövas av detta skäl. I kontrollstationen bör också ingå att granska om skrivningen lett till onödiga krav på detaljplaner eller om det finns effektivare sätt att lösa markägares konkurrerande anspråk på vindrättigheter. Vi tycker att formuleringen ”angränsande markområden” bör förtydligas.

Det har påpekats att slopat krav på bygglov minskar kommunens möjlighet att ställa byggtekniska krav. Sådana möjligheter finns kvar i samband med bygganmälan. Då har kommunerna tre veckor på sig att komma med synpunkter. Den föreslagna kontrollstationen bör också belysa om möjligheten att ställa byggtekniska krav tillgodoses på ett adekvat sätt i den nya ordningen eller om justeringar behövs.

Kommunens roll vid vindkraftsetablering behöver ses över i ett större sammanhang. Vi anser att regeringen med sina förslag särbehandlar vindkraften i förhållande till andra energislag där motsvarande begränsningar saknas. Vi vill att regeringen snarast utreder frågan och återkommer till riksdagen med förslag som de facto underlättar etableringar i Sverige. Kommunerna ska garanteras ett starkt kommunalt inflytande, som jag sagt tidigare, på planprocessen men inte ges en vetorätt som gör att det blir omöjligt att överklaga.

Herr talman! Jag står naturligtvis bakom alla reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Anf. 33 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman!

Vad ska väck?

Barsebäck!

Vad ska in?

Sol och vind!

Vi var många som skanderade detta klassiska slagord i demonstrationerna mot kärnkraften under 80-talet, och vi nådde till slut en stor framgång när kärnkraftsaggregaten i Barsebäck kunde avvecklas efter en uppgörelse mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Centerpartiet.

Det första aggregatet stängdes 1999 och det andra 2005. Trägen vann, kan man säga. Det var en styrka att den uppgörelsen kunde träffas över blockgränsen.

När vi skanderade att sol och vind skulle in var entusiasmen från elkraftsetablissemangen begränsad då. I dag råder dock en bred samsyn om vikten av en kraftig utbyggnad av vindkraften. Det är nödvändigt för att alltmer elektricitet ska kunna produceras på ett både förnybart och koldioxidfritt sätt och för att kärnkraften ska kunna avvecklas.

Det är glädjande att kunna konstatera att vindkraften ökar kraftigt i dag i vårt land. Enligt Energimyndigheten fanns det förra året 1 138 vindkraftverk i 133 av Sveriges 290 kommuner. Den installerade effekten uppgick till drygt 1 000 megawatt, och produktionen av el från vindkraft blev 2008 nästan 2 terawattimmar, vilken var en ökning med ungefär 40 procent på ett år och en ökning med ca 1 000 procent jämfört med situationen för bara 12–13 år sedan. Men fortfarande är vindkraftens andel av den totala nettoproduktionen av el låg, bara 1,4 procent förra året.

Det råder också bred enighet här i riksdagen om en fortsatt kraftfull utbyggnad av vindkraften, i enlighet med det förslag som Energimyndigheten tog fram, nämligen till totalt 30 terawattimmar till 2020, som Carina Ohlsson redan beskrivit. Det är i sig ytterligare en ökning med mer än 1 000 procent – ja, om jag räknar rätt med ca 1 400 procent mellan 2008 och 2020 – det vill säga en snabbare relativ ökning i framtiden än den vi haft de senaste tolv åren. Det är ju en planeringsmässig utmaning, måste man säga, men en utmaning som vi kan och ska klara av eftersom det är en av de avgörande framtida investeringarna som krävs för den nödvändiga omställningen för klimatets och våra barnbarns skull.

Därför behöver också vindkraften ges långsiktiga, ekonomiskt gynnsamma spelregler samtidigt som ett tydligt besked om att kärnkraften ska avvecklas ges. Vindkraftskooperativ kan vara en bra form för att skapa lokal delaktighet och acceptans. Det bör beaktas, så att inte skattereglerna missgynnar denna form. Vidare måste det underlättas för små producenter av förnybar el från sol och vind att ansluta sig till elnäten. Så kallade mikroproducenter måste ges möjlighet att leverera sitt överskott enkelt, och teknik med nettomätare bör tillämpas.

Men, herr talman, det handlar naturligtvis också om att förenkla dagens tillståndsgivning för nya vindkraftverk. Därför är dagens betänkande *Prövning av vindkraft* viktigt. I betänkandet föreslås ändringar av reglerna vid prövning av vindkraftsutbyggnad för att underlätta denna.

I denna ambition är vi i oppositionen eniga med regeringspartierna. Men vi i det rödgröna laget har i en gemensam motion lyft upp ett antal frågor där vi skiljer oss från regeringen, och jag ska utveckla vår talan i några av dessa. Och det kan väl inte undvikas att de rödgröna partiföreträdarna delvis kommer att göra samma reservationsyrkanden om än med varierande argumentation.

Regeringen föreslår en förenklad prövning genom att dubbelprövningen enligt både plan- och bygglagen och miljöbalken förenklas så att kraven på detaljplan och bygglov i huvudsak tas bort om tillstånd har erhållits enligt miljöbalken. Vi delar den inriktningen i propositionen. Däremot anser vi i Vänsterpartiet, liksom Socialdemokraterna som de tidigare redovisat, att regeringens förslag om att regeringen ska kunna överpröva ett kommunalt nej till etablering endast om det finns så kallade

Prot. 2008/09:120
18 maj

Prövning av vindkraft

synnerliga skäl är att gå för långt. Vi anser att det räcker med så kallade särskilda skäl. Åhörare till denna debatt kan tycka att det låter som en strid om påvens skägg, men nu är det ju ofta så att det är de små detaljerna som gör det. Och skillnaden mellan särskilda skäl och synnerliga skäl kan faktiskt vara rätt stor. Mot bakgrund av det ambitiösa utbyggnadsmålet, som vi alltså återigen är ense om över partigränserna, kan vi inte riskera att beslutsfattandet i landets kommunfullmäktigeförsamlingar försenar denna process i onödan. Det är något som jag befärar kan bli verklighet om regeringens förslag om ett näst intill kommunalt veto för vindkraftsetablering antas. Med detta yrkar jag bifall till reservation 1.

I detta sammanhang föreslår vi i vår gemensamma rödgröna motion även att en utredning bör göras om det kommunala inflytandet över vindkraftens utbyggnad, men för tids vinnande avstår jag från att yrka bifall till förslaget.

Herr talman! Jag vill ta upp ytterligare två frågor i vår gemensamma motion. Den ena handlar om att trycka på Försvarmakten för att få fram mer vindkraft. Den andra handlar om motsatsen, så att säga, nämligen att den känsliga miljön på Öland bör skyddas mer än vad regeringen föreslår.

Försvarmakten har ofta tolkningsföreträdare i olika frågor som gäller vårt territorium. Den kan utan öppen argumentation och med hänvisning till rikets säkerhet säga nej till exempelvis etablering av vindkraft. Vi tycker att Försvarmakten bör ges i uppdrag att se över möjligheterna att främja en utbyggnad av vindkraften. De uppdrag i Försvarmaktens regleringsbrev som utskottsmajoriteten hänvisar till anser vi är alltför vaga för att bita på den tröga apparat som Försvarmakten är. Det behövs en tydligare politisk styrning!

Även om jag avslutningsvis, herr talman, har argumenterat när det gäller det kommunala vetot respektive Försvarmakten för starkare styrmedel för att främja utbyggnaden av vindkraften är jag mycket medveten om att stor hänsyn måste tas till natur- och bevarandebestånden i denna process. Därför är vi oroliga när regeringen vill underlätta för etablering av stora vindkraftverk i den känsliga miljön på Öland. Inte minst handlar det om vindkraftverkens påverkan på fågellivet. Öland har ju unika miljöer som strandängar, alvaret med mera som är av största vikt för bland annat fågellivet – miljöer som riskeras om för stora vindkraftverk etableras i alltför stor omfattning. Det råder, som Naturskyddsföreningen påpekat, stor osäkerhet om hur flyttfågelsträcken påverkas av en kraftig utbyggnad av vindkraftverken på Öland. Det är ju många av våra flyttfåglar som har sina flyttvägar utmed denna långsmala ö som är lätt att orientera efter. Vi anser därför att tillstånd till gruppstationer för vindkraft med tre eller fler vindkraftsaggregat med en sammanlagd uteffekt av minst tio megawatt fortsatt ska krävas enligt miljöbalken.

Anf. 34 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Efter att ha lyssnat på kollegerna från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet skulle jag kunna nöja mig med att instämma i de båda föregående inläggen, men jag vill ju inte snuva dem som förväntar sig att få lyssna på Miljöpartiets synpunkter på den glädjen.

Jag tycker att det är spännande att få göra detta korta gästspel i miljö- och jordbruksutskottet och delta i debatten om förenklade villkor för prövning av vindkraftsetableringar.

Utskottets betänkande behandlar regeringens proposition, två följdmotioner och ytterligare ett yrkande från allmänna motionstiden. I utskottets betänkande finns även ett yttrande från civilutskottet, och det är i första hand det som är orsaken till att jag är här i dag.

Herr talman! Miljöpartiet har sedan många år krävt omfattande för- enklingar av tillståndprocesser vid etablering av vindkraft. Vi ser därför mycket positivt på den moderatledda högerregeringens ambitioner att fortsätta det arbete som den föregående regeringen påbörjade med att förenkla för vindkraftens utbyggnad. Vi miljöpartister är mycket an- lägna om att vindkraften ska få en snabb utbyggnad, eftersom vi anser att vindkraften kan bidra till att minska utsläppen av växthusgaser och där- igenom vara en viktig del i arbetet med att minska klimatpåverkan från vårt industriella samhälle.

Åtgärder som regeringen skulle kunna vidta för att skynda på utbygg- naden av vindkraften, men som inte tycks finnas på den moderatledda högerregeringens agenda, är exempelvis att snabbt införa nettomätning som i flera andra EU-länder, så att konsumenter endast ska behöva betala för sin nettoförbrukning och mikroproducenter även skulle kunna vara nettoleverantörer till nätet.

En annan åtgärd som vi miljöpartister saknar i regeringens förslag är att säkerställa att skattereglerna inte missgynnar vindkraftskooperativen. Det är självklart orimligt att man ska beskattas för mellanskillnaden mellan kostnaden för den egenproducerade elen och den från nätet. Det är lika orimligt som att exempelvis medlemmarna i en bostadsrättsför- ening skulle tvingas betala skatt på mellanskillnaden mellan kostnaden för att själv kratta löven på gården eller måla om ett trapphus i fastighet- en och priset som de skulle tvingas betala för att få samma tjänst utförd av en entreprenör.

Skatteverkets tolkning i den här frågan är så absurd att man kanske kan förvänta sig att det snart kommer krav på att kommuner ska betala skatt på den lägre kostnad man kalkylerar med att kunna ha om man anlitar entreprenörer inom äldreomsorgen i stället för att utföra det i egen regi. Det hoppas jag dock slippa se.

Miljöpartiet menar att regeringen omedelbart måste se till att den orimliga dubbelbeskattningen av vindkraftskooperativen stoppas. Det är en avgörande fråga för att investeringarna ska få fart igen på vindkrafts- området. Det är inte bara för att kooperativen är viktiga investerare utan allra mest för att denna ägarform bereder mark för andra investerare. I bygder där befolkningen själva gör vinster på egna vindsnurror är inställ- ningen till vindkraft betydligt positivare än i andra bygder.

Självklart är det så, fru talman, att den enskilt mest avgörande signal som regeringen skulle kunna skicka för att verkligen få fart på utbyggnad- en av alla former av långsiktigt hållbar energiproduktion naturligtvis är ett klart besked om att det inte ska byggas några fler kärnkraftverk i Sve- rige. På den punkten har regeringen tyvärr skapat en fullständigt onödig oro. Samtidigt som regeringen öppnar upp för ny kärnkraft kommer rap- port på rapport från olika håll i världen som visar att ny kärnkraft inte alls är konkurrenskraftig och att den kärnkraft som byggs dessutom

Prot. 2008/09:120
18 maj

Prövning av vindkraft

byggs med enorma statliga subventioner – något som regeringen åtminstone säger sig vara motståndare till. Detta skapar beklagligt nog en osäkerhet som bara kan bidra till att försvåra det nödvändiga omställningsarbete som vi står inför och som det dessutom är bråttom med.

Hur har då regeringen lyckats, fru talman, med de förslag till förenklningar som man med denna proposition lägger fram för riksdagen? Enligt Svensk Vindkraftförening är förslaget rättsosäkert och lämnar utrymme för godtycke. Föreningen är upprörd över att just vindkraften ska drabbas av försvårande lagstiftning när avsikten var den motsatta. Man reagerar starkt på att beslut om att inte ge tillstånd inte längre ska få överklagas samtidigt som tillståndsbesluten även fortsättningsvis kan överklagas. Detta medför en rättsosäkerhet, menar man.

Man är starkt oroad över att förslaget innebär att varje ny etablering aktivt måste tillstyrkas av den aktuella kommunen och menar att de legitima kommunala intressena, som självklart är viktiga, skulle kunna tillgodoses på andra sätt. Svensk Vindkraftförening uppfattar den nästan totala vetorätten som kommunerna får som en mycket märklig och begränsande särlagstiftning som inte passar in på området. Det innebär också en kraftig inskränkning av den privata äganderätten för markägarna i den kommun som väljer att inte aktivt medverka till att vindkraft kan etableras.

En särskild detalj som kritiseras, och som majoriteten har behandlat i betänkandet utan att göra något åt, är att man i den föreslagna lagen, när man föreslår att kravet på detaljplan ska slopas, formulerar några undantag som tyvärr riskerar att leda till stora problem. Det är i första hand begreppet ”angränsande markområden” som enligt många olika bedömare ställer till problem. Risken är att detaljplan kan komma att krävas i många fall där det uppenbart inte finns några behov för det, och därmed kompliceras processen i stället för att förenklas.

När exploateringsintressen står mot flera andra intressen, som ekosystemintressen, bovärden, allmänna naturvårds- och miljöintressen, turismintressen, försvarstekniska eller försvarsstrategiska intressen med flera, och samhället har en önskan om att förenkla och snabba upp prövningsprocesserna är det av yttersta vikt att detta inte sker på bekostnad av rättssäkerheten.

Om resultatet av regeringens arbete innebär den försämring som Svensk Vindkraftförening påstår är det uppenbart att regeringen återigen inte har lagt tillräckligt med tid och kraft i dialogen med dem som berörs av förslaget.

Från Miljöpartiets sida anser vi att regeringens förslag borde ha innehållit ett uppdrag till Försvarsmakten att aktivt medverka till en framförhållning och en positiv hantering av ansökningar för vindenergi. Man ska inte kunna använda generella och svepande formuleringar om försvarshemligheter för att stoppa projekt på det sätt som man gör i dag.

Vi menar att den kritik som riktas mot regeringens förslag måste tas på så pass stort allvar att någon form av kontrollstation inrättas. Vårt förslag i den gemensamma följdmotionen är att en sådan kontrollstation inrättas och förläggs till 2013. Kontrollstationen skulle stämma av om målen om förenkling verkligen nås, vilket många betvivlar, eller om det är så illa som Svensk Vindkraftförening befarar, om delaktighet och talerätt för bland andra miljöorganisationer har eftersatts på ett sätt som

vi inte kan acceptera från riksdagen, om kommunernas möjligheter att ställa byggnadstekniska krav fungerar på ett tillfredsställande sätt och om skrivningarna beträffande angränsande markområden har lett till krav på detaljplan i fall där det skulle ha gått att lösa konflikterna på andra och enklare sätt.

När det gäller den särskilda förändring av exploatering som regeringen föreslår för Öland anser vi i vår gemensamma trepartimotion att man tar alltför stora steg. Vi föreslår därför att den slopade storleksgränsen på vindkraftsparker på Öland, som ni har hört om i tidigare anföranden, måste kopplas till en prövning enligt miljöbalken.

Det finns också en risk av ett helt annat slag med regeringens snabba förändringar av villkoren på Öland, nämligen att en olyckligt stor andel av investeringarna i vindkraft i Sverige kan komma att hamna just där. Det innebär att vindkraften kan få oförtjänt dåligt rykte ur ett naturmiljöperspektiv men även ur ett elförsörjningsperspektiv. En stor anhopning av vindkraftsinvesteringarna på ett ganska litet område kan innebära att balanseringsproblemen i elnätet blir betydligt mer problematiska än de skulle behöva vara om vindkraftverken spreds över en större del av landets kuster och yta.

Vi i oppositionen befarar också att regeringen inte fullt ut har beaktat konsekvenserna av sitt förslag när det gäller de obrutna kustområden som skyddas enligt kap. 4 i miljöbalken. Regeringens förslag innebär nämligen att avgränsningen av tillåtna vindkraftverk kommer att ske genom en förordning som innebär att betydligt större vindkraftverk än vad som varit tillåtet kommer att kunna uppföras i dessa kustområden helt utan någon prövning enligt miljöbalken.

Från Miljöpartiets sida menar vi allvar med att en utbyggnad av vindkraften är nödvändig. Därför är vi också beredda att medverka till utökad möjlighet till fler och större etableringar i de kustområden som i dag skyddas enligt kap. 4 i miljöbalken. Men vår bestämda uppfattning är att en sådan utvidgning av möjligheten för etableringar måste förutsätta att prövningar görs enligt reglerna i miljöbalken och inte med utgångspunkt i den förordning som regeringen vill hänskjuta prövningen till.

Regeringen släpper lös en riskabelt stor utbyggnad av vindkraft på Öland och öppnar för exploatering i tidigare skyddade obrutna kustområden utan att konsekvenserna utreds på ett rimligt sätt. Regeringen sätter på detta sätt miljöbalken ur spel.

Det är inte nödvändigt att offra så stora natur- och miljövärden utan prövning för att nå målet om en snabbare utbyggnad av vindkraften. Vi är oroliga för att regeringens förslag i ett längre perspektiv till och med kan skada vindkraftens goda rykte.

Miljöpartiet anser även att det finns många fördelar med en över hela landet utbyggd och spridd vindkraftsproduktion. Det ger sårbarhetstekniska fördelar, minskar balansproblematiken i nätet, skapar sysselsättningseffekter på många platser och bidrar till att ge kunskap till hela befolkningen om hur en växande del av vår elproduktion går till. Närheten till produktionskällan är i sig en pedagogisk fördel.

Fru talman! Vi i Miljöpartiet står självfallet bakom våra reservationer i betänkandet, men för att vinna tid vid voteringen yrkar jag enbart bifall till reservation 1.

Anf. 35 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Jag vill börja med att gå så långt tillbaka i tiden som till 1994 och säga att det var ett viktigt år för Sverige. Sverige tog OS-guld i hockey, vi var trea i fotbolls-VM och jag kom in i riksdagen. Detta var kanske inte det allra viktigaste, utan efter en omröstning blev Sverige medlem i Europeiska unionen.

15 år går fort. Jag kommer ihåg denna omröstning. Det ställdes krav på säkerhet, ständig frihet för de europeiska nationerna, ökad rörlighet för kapital, tjänster och människor och också en utvidgning av unionen. Man ville säkerställa fred och säkerhet i den framtid som vi nu ser präglas av en hel del motsättningar.

Vi moderater banade väg för EU, framför allt därför att vi menade att globala problem kräver globala lösningar och internationellt ledarskap.

Jag vill inte hymla om den vindkraft som vi nu diskuterar. Vårt parti, och inte minst jag själv, var vid den här tiden tämligen tveksamma till vindkraftens möjligheter. Den hade begränsade möjligheter och spelade en underordnad roll i energibalansen vid den här tiden. Förnybart var liksom inte ledordet för Moderaterna, och inte heller för mig själv, när det gällde det framtida samarbetet inom EU.

Men mycket har förändrats. Om någon skulle ha visat en spåkula vid den här tiden och sagt att Al Gore skulle vara den som kanske påverkade nationer och människor mest i riktning mot ett hållbart samhälle skulle nog ingen ha trott på det. Han var vicepresident vid den här tiden och gjorde inte speciellt mycket väsen av sig som vicepresident. Men just denna film, *En obekvämt sanning*, kom att påverka hela jordklotet i rätt riktning.

Om man hade kunnat se i denna spåkula att Moderaterna skulle ställa sig i spetsen för det hållbara och miljöintresset hade man nog inte heller blivit trodd på den punkten. Om man vidare hade kunnat se att vår partiledare, statsminister Fredrik Reinfeldt, nu i höst ska sitta sida vid sida med Amerikas president och diskutera lösningar som berör hela vårt jordklot hade ingen trott på det heller.

Mycket har hänt, som sagt. Min övertygelse och mitt arbete i det här utskottet har egentligen samma grund nu som då, globala problem kräver globala lösningar och internationellt ledarskap. Ledarskap handlar inte bara om ordförandeskap och om att sitta bredvid Amerikas president. Ledarskap kan också vara informellt, att gå före och ta ledartröjan på annat sätt än att bara sitta som ordförande.

En offensiv vindkraftsutbyggnad handlar just om detta. Alliansen har åstadkommit en historisk energiöverenskommelse. Den innehåller en kraftfull satsning på förnybara energislag som vindkraft men också en långsiktig, ansvarsfull kärnkraftspolitik. Vindkraften är en central del i denna överenskommelse och i vår offensiva klimatpolitik. Den ger oss ett slagfärdigt vapen i kampen mot utsläppen. Vårt mål är att den svenska vindkraftens kapacitet ska öka till 30 terawattimmar år 2020. Två tredjedelar ska finnas på land och en tredjedel till havs.

EU har satt som mål att Sverige ska öka sin andel från 40 procent i energibalansen till 49 procent. Regeringen tyckte att det var i underkant. Alliansregeringen sade att det ska vara 50 procent. En procentenhet kan ju låta ganska lite, men på en energibalans på ca 450 terawattimmar är det ungefär halva Indalsälvens utbyggnad. Det är ganska mycket vi talar om.

Det är viktigt att inte underskatta de ansträngningar som krävs för att nå det här målet. Vi behöver tiodubbla utbyggnaden av vindkraften för att nå 30 terawattimmar. Det innebär naturligtvis möjligheter för företag, men också för kommuner. Det kommer också att innebära uppostringar, svett och tårar för att komma i mål.

Vår uppgift här i riksdagen är att skapa det regelverk som krävs för att ge just dessa initiativ de bästa förutsättningarna för en ansvarsfull utbyggnad av vindkraften.

Fru talman! År 1994, som var ett viktigt år för många utöver mig, återtog Socialdemokraterna regeringsmakten. Jag är förvånad över att den nuvarande oppositionen under den förra mandatperioden skapade ett system som innebar parallella processer i plan- och bygglagen respektive miljöbalken där prövningarna är snarlika. Faktum är att dagens handläggning går med snigelfart. Dagens situation kan innebära dubbelt handläggningsarbete i kanske fem, sex eller sju år. Socialdemokraternas verkliga förhållande till vindkraft verkar endast sträcka sig till Don Quijotes väderkvarnar. Likt Don Quijote har man fokuserat på fel fiende och fel problem.

Låt mig ta detta med kontrollstationer som exempel. Jag säger bara en sak: Sluta att jaga dessa väderkvarnar! Det här är inte problemet. Problemet är det regelkrångel som vi nu försöker åtgärda.

Regeringens förslag innebär att handläggningstiderna kommer att minska från sex-åtta år till kanske två år. Vi föreslår enklare tillståndsgivning för vindkraftsutbyggnad. Den samlade prövningen av vindkraftverken ska ske vid miljöprövningen. De allra flesta vindkraftverk i Sverige byggs i områden där få människor bor. Att de ska omfattas av samma bygg- och ansökningsregler som vindkraftverk som planeras i tätbebyggda områden där efterfrågan på mark är hög är inte rimligt. Därför förändrar vi också reglerna så att det blir lättare att bygga vindkraft i landsbygdsområden. Samtidigt ska detaljplan fortfarande krävas där vindkraftverken konkurrerar med andra investeringar om marken.

Kommunerna kommer, trots de föreslagna ändringarna, att ha ett inflytande över etableringen av vindkraft. Om det inte finns starka nationella skäl för byggnationen av vindkraftverk kommer de endast att få byggas om kommunen har godkänt det. Kommunerna måste tidigt i processen redovisa om de har invändningarna mot vindkraftverken.

En ansvarsfull och offensiv klimatpolitik stärker också vår arbetsmarknad. Svensk Vindenergi beräknar att en utbyggnad på 10 terawattimmar skapar 7 000 arbetstillfällen. 30 terawattimmar skapar tre gånger fler. Vi pratar om 20 000 jobb. Med rätt regelverk kommer näringslivet tillsammans med kommunerna att bana väg för en starkare arbetsmarknad.

Avslutningsvis vill jag säga att för ett decennium sedan var vindkraften en marginell energikälla och en liten fråga. Genom en offensiv klimatpolitik sätter vi i alliansen nu en agenda.

Min erfarenhet är att 15 år går fort. Med tydliga förutsättningar och rätt internationellt ledarskap kan vindkraften stå för en femtedel av världens elkraftsproduktion 2020.

Låt Sverige vara ett föredöme i denna utveckling!

Anf. 36 CARINA OHLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kan börja med att säga till Ola Sundell: Välkommen i gänget! Sent ska syndaren vakna! Man kan säga många sådana saker, men det är ju ändå bra när man tar förnuftet till fånga och erkänner att man kanske inte för 15 år sedan trodde att man skulle säga så i den här debatten.

Sedan nämndes fotbolls-VM. Jag kan säga: Jag var där, och jag såg exempelvis Sverige och Brasilien i Detroit.

Nu tog Ola Sundell USA nästan som ett föredöme. Det finns vissa personer i USA som säkert kan spela en viktig roll, nu när man har fått en annan president, och vara med och tävla om ledartröjan. Jag hoppas att Sverige verkligen kommer att ta den utmaningen och försöka att vara i täten så som vi har ansetts vara.

Jag undrar hur det blir om man ser att det fortfarande kommer att ta lång tid med prövningar och att det som vi befarade inte kommer att vara rättssäkert och det här med det kommunala vetot. Om Ola Sundell och regeringen märker att det inte fick den effekten som man trodde, kommer man då ändå att kunna ta till sig det som vi har sagt och komma tillbaka till riksdagen och förändra den lagstiftning som vi nu talar om?

Anf. 37 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! På den senaste frågan: Vad kan man annat säga än ja? Det är ju därför vi är här – att utvärdera politik och att lägga förslag på förändringar. Det som var fel i går måste vi göra till någonting bättre i morgon, och det är väl också en av orsakerna till varför vi nu sitter i majoritetsställning och att det är alliansen som leder Sverige. Väljarna tyckte att ledarskapet från Göran Persson inte höll måttet och att det gröna folkhemmet var för luftigt och tunt. Därför lade man rösterna på alliansen, och det är i huvudsak vad som sker när saker och ting går fel. Man har pekat ut en riktning; man hamnar snett. Kanske det är ett förslag som väljarna tycker är bättre, och då är det ett annat ledarskap.

Som ledamot har man möjligheten att hela tiden pröva, fråga och interpellera, att hela tiden utmönstra vad regeringen vill, ha erfarenheter av det verkliga förloppet och sedan kunna ställa regeringen till svars. Det är centralt i en demokrati, skulle jag säga. Det råder alltså ingen tvekan om den möjligheten.

Jag skulle vilja tillägga att det talas ganska mycket och har gjorts vissa marginella saker, inte minst i vårt eget utskott, på området – utvärdering. Det här vore, Carina Ohlsson i Socialdemokraterna, tycker jag, ett utmärkt område för vårt eget utskott att kunna följa upp. Hur blev det? Hur gick det? Här har utskottet ett oerhört ansvar – om man nu har in-

Anf. 38 CARINA OHLSSON (s) replik:

Fru talman! Vi är överens, som jag tidigare sagt, om målen för vindkraftsutbyggnaden. Då är det väldigt viktigt att den kommer i gång, och det är viktigt både för att ställa om till ett ekologiskt hållbart samhälle med förnybar energi och för att det också skapar många arbetstillfällen på landsbygden. Det är oerhört viktigt i sammanhanget när vi ser att det är en jobbkris i Sverige, och det här skulle kunna ge många arbetstillfällen. Då är det viktigt att man har en effektiv prövningsprocess.

Jag kan också upplysa Ola Sundell om att jag satt tillsammans med Ola Sundells gruppledare här i riksdagen i Miljöbalksutredningen, och där – hör och häpna! – var vi väldigt överens om att vi skulle förenkla den här prövningen. Vi har alltså inte bara suttit och tänkt att det är hemskt att det tar så lång tid. Det kom fram i utredningsförslag som fanns på regeringens bord när ni kom till makten. Det är väl också bra att lyfta fram när vi är överens.

Vi i den samlade oppositionen kommer naturligtvis att följa det här och ta Ola Sundells löfte till intäkt för att det också kommer att hända saker om det skulle visa sig att det som vi har befarat inte blir snabbhet, effektivitet och rättssäkerhet i processarbetet. Vi följer verkligen den här frågan på ett riktigt och bra sätt för att det både ska skapa arbetstillfällen och naturligtvis för att vi ska kunna ställa om till mer förnybar energi.

Anf. 39 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Jag har inte så jättestor erinran mot Socialdemokraternas resonemang här, utan jag kan i stort sett instämma.

Det har riktats farhågor från olika håll, inte minst från oppositionen. Man har ju en gemensam reservation om detta att kommunerna har ett inflytande över processen med vindkraftverken. Om den är befogad eller ej kan jag egentligen inte svara på förrän den är tillämpad. Det vi i alliansen *inte* vill göra är att erodera just den här möjligheten för kommunerna. Varför skulle vi inskränka kommunernas möjligheter att ha ett inflytande över hur marken används? Det är orimligt, tycker vi. Vi tycker att det är självklart att kommunerna ska ha den möjligheten även i framtiden.

Det har sagts att man skulle utpressa företrädare för vindkraftsbransch och annat för att kunna sko sig. Det är oerhört! Vilket angrepp mot den kommunala demokratin att säga: De kommer att pressa er på pengar i det här momentet!

Jag kan tala om hur verkligheten egentligen ser ut. Vi har absolut en kris i Sverige som påverkar oss allihop. 20 000 jobb ligger i pipelinen, och någon går och tror att kommunerna skulle vägra sig själva den här möjligheten att skapa jobb i sin egen kommun. Det är fullständigt orimligt!

Den som har lyssnat på kommunerna vet att de står med öppen famn för att välkomna dessa investeringar. Det är investeringar i sig. Det som också följer av de här vindkraftsetableringarna är att infrastrukturen förbättras. Vägar måste förbättras, för stora tonnage måste komma fram. Det

Prövning av vindkraft

är alltså klart att det ligger i kommunernas intresse att se till att det här blir verklighet.

Anf. 40 CLAES VÄSTERTEG (c):

Fru talman! För ungefär två månader sedan överlämnade regeringen förslaget till en sammanhållen klimat- och energipolitik till riksdagen. Dessa två propositioner på klimat- och energiområdet innehåller kraftfulla insatser för att minska vår klimatpåverkan. En av nycklarna i omställningen till ett samhälle där vi påverkar klimatet än mindre än i dag är att öka produktionen av förnybar el.

Den här utvecklingen är något som Centerpartiet har varit påskyndare av under årtionden. Nu kan vi se att vindkraftsutvecklingen och vindkraftsutbyggnaden äntligen börjar ta fart. Det är bland annat tack vare elcertifikaten. Det är elcertifikat som skapar långsiktiga spelregler för dem som vill investera i ny förnybar elproduktion.

Med Centerpartiet och alliansregeringen vädrar vindkraften nu morgonluft. Under 2008 ökade produktionen från vindkraften med ca 40 procent. Det är inte dåligt, men vi ska komma ihåg att vindkraftens nuvarande två terawattimmar elproduktion inte ens är en tiondel av den nivå som vi behöver nå upp till om lite drygt tio år. Det finns alltså mycket kvar att göra.

Ett av skälen till att utbyggnaden har gått långsamt är den dubbla prövningsprocess som omgivit vindkraftsetablering. Det har varit både en prövning enligt plan- och bygglagen och en prövning enligt miljöbalken. Dessutom har dessa båda processer kunnat överklagas, vilket har gjort att det kunnat ta många år innan ett tillstånd att börja bygga har varit klart. Skräckexemplen är många på hur entreprenörer och företag har fått sina planer försinkade på grund av den flaskhals den här prövningen har utgjort.

Därför är det i dag glädjande att vi tillsammans här kan stå och diskutera och debattera de förenklingar som nu görs. Det är också glädjande att vi är väldigt brett överens mellan alla sju partierna i den här kammaren kring huvuddragen i förändringen av lagstiftningen. Det skapar en långsiktighet för dem som vill bygga ut vindkraft och för dem som vill exploatera på det här området. De förändringar som görs i dag innebär förenklingar, men de säkerställer också att vi har en rättssäker och omsorgsfull prövning även i fortsättningen.

Fru talman! Som sagts tidigare kommer den 1 augusti i år ett antal förändringar som underlättar utbyggnad av vindkraft att träda i kraft. För att förkorta och snabba på handläggningstiderna för vindkraftsetableringar slopas detaljplane- och bygglovskravet i huvudsak när vindkraftverk har fått tillstånd enligt miljöbalken. De här förändringarna kommer att leda till kortare processer, och möjligheten att överklaga samma beslut flera gånger kommer att plockas bort.

Fru talman! För att den här utbyggnaden av vindkraft, som vi alla vill ha, ska kunna bli verklighet är det oerhört viktigt att det finns en lokal förankring. Därför är det också enligt min och övriga allianspartiers uppfattning viktigt att kommunerna och deras invånare får vara delaktiga i processen fram till att tillstånd finns. Det är därför rimligt att kommunerna ska kunna ge sitt tillstrykande innan större vindkraftsetableringar får ett tillstånd.

Jag blir lite förvånad över den argumentation som förs fram här från oppositionen och den risk man ser att det här kan stanna upp processen. Man målar upp en bild av att det här kan förlänga tillståndprocessen. Jag vill i det här läget påminna om det arbete som redan sker i en majoritet av landets kommuner, där man jobbar med översiktsplaner för vindbruk och där man pekar ut områden: Där vill vi ha vindkraftssatsningar!

Den projektör som är smart vänder sig till den kommunen, tar det området och går fram och ansöker om tillstånd, för där vet man att det finns en acceptans från kommunen och dess invånare att det ska byggas vindkraft. Där går det alltså fortast att komma fram. Det är det som är poängen med det arbete som nu görs i många kommuner. Man förbereder för den stora utbyggnad som är så nödvändig.

Jag tycker att det vore förvånande om man inte vid sådana här stora etableringar låter kommuninvånarna komma till tals och låter dem få en möjlighet att påverka i det arbete som man har i samband med översiktsplanen men också i samband med att man tillstyrker tillståndet.

Jag blir också förvånad, fru talman, när jag hör Jan Lindholm och Jacob Johnson prata om Öland och säga att de ser risker med den förändring som görs i lagstiftningen. Jag blir förvånad då med koppling till att man är rädd för att kommunerna ska ha inflytande. Ja, vad har varit fallet på Öland? När Miljöprocessutredningens förslag har varit ute på remiss, vad har då ölänningarna tyckt om de förändringar man gör? Jo, både Borgholms kommun och Mörbylånga kommun har tillstyrkt den här lagförändringen som gör det möjligt att ha en utbyggnad på Öland i större utsträckning än i dag.

När kommunerna tillstyrker ska vi tydligen inte lyssna på dem. När kommunerna vill se till att underlätta för Öland att komma fram med vindkraft ska vi tydligen inte lyssna på kommunerna. Jag tycker att det är väldigt förvånande att man inte vill göra den förändringen.

Fru talman! Från att Sverige var först med att starta och bygga ut vindkraft har vi tyvärr hamnat i ett läge där vi är ett av de långsammaste länderna. Den lagförändring som vi fattar beslut om på onsdag ändrar på detta och kommer att bana väg för en expansion av vindkraften. Vi tar bort stoppklossarna i handläggningen, och kombinerat med de satsningar som görs i andra propositioner kommer det här att skapa förutsättningar för en rejäl expansion av vindkraften, en expansion som både klimatet och Sverige tjänar på.

Anf. 41 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Claes Västerteg säger att vi från oppositionen målar upp en bild av att det här skulle medföra stora problem. Det är ju faktiskt branschen som gör det. Nu hörde vi från företrädaren för Moderaterna här att man är beredd att ompröva det här om det skulle visa sig att regeringen har fel och branschen har rätt. Min första fråga är då om det är så att man från Centerpartiets sida har samma inställning. Det vill jag ju gärna veta. Om det visar sig att regeringen har fel, att de farhågor som förs fram av branschen skulle vara korrekta och att deras bedömning faktiskt är bättre än regeringens – det är ju ändå de som är aktörer på den här marknaden – är då även Centerpartiet berett att göra omprövningar enligt de tankar som vi framför i vår gemensamma trepartimotion om att

det behövs en uppföljning, till exempel 2013, då man utvärderar och ser hur det i praktiken fungerar?

Claes Västerteg tar också upp betydelsen av den lokala acceptansen för vindkraft. Då måste jag ju fråga, eftersom jag inte har fått någon kommentar på den delen av mitt anförande: Är ni beredda från regeringens sida att vidta några åtgärder för att ta bort den dubbelbeskattning som vindkraftskooperativen är utsatta för i dag? Det är ju faktiskt den delen av branschen som går i bränschen och skapar förutsättningar för vindkraftsetableringar på de flesta platser i landet. Är ni beredda att vidta några åtgärder för detta?

Anf. 42 CLAES VÄSTERTEG (c) replik:

Fru talman! För mig är det oerhört viktigt att det finns en lokal förankring, att det finns en lokal acceptans, för att vi ska få i gång den här vindkraftsutbyggnaden. Jag är inte beredd att medverka till att försvåra för kommuninvånarnas inflytande. Jag tycker att branschen – jag har fått för mig, när jag läst reservationen, att oppositionen delar branschens bedömning – överdriver risken, bland annat med hänsyn till det jag sade: I en majoritet av landets kommuner genomför man ett arbete med översiktsplaner för vindbruk. Man pekar ut områden, och det finns en vilja att få fler vindkraftsetableringar. Jag tycker som sagt att man överdriver den här risken.

Men ingen av oss kan säga att vi aldrig ska göra någon förändring. Vi måste hela tiden följa den här utvecklingen. Är det så att vi behöver förändra lagstiftningen ytterligare – vi kanske behöver förenkla processen ytterligare på andra områden – är jag inte främmande för det. Jag är inte främmande för att titta på lagstiftningen framöver heller.

Vad gäller kontrollstationer kan man konstatera att i den stora klimat- och energipropositionen och betänkandet, som den här kammaren kommer att behandla framåt juni månad, finns det en kontrollstation 2015 vad gäller både målsättningar och medel.

Dubbelbeskattningen är ju inte någon fråga som vi berör i det här betänkandet. Beskattningsfrågorna berör vi ju inte i miljö- och jordbruksutskottet avseende detta. Men ur min och, vet jag, Centerpartiets synvinkel är det självklart att vi inte ska försvåra för dem som vill ha andelsägan i förnybar elproduktion. Vi kommer att väldigt noga följa den utveckling som det har pekats på den senaste tiden vad gäller andelsägan. Men som sagt, det är skatteutskottet som äger frågan.

Anf. 43 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Det är klart att Claes Västerteg har rätt när han säger att man i trepartimotionen kan se att vi delar branschens inställning. Det är ju så att vi lyssnar på aktörerna. Vi tycker att den här regeringen vid ett flertal tillfällen har haft lite väl bråttom och inte låtit dem som påverkas av besluten delta i processen tillräckligt mycket så att man har fått fram ett bra resultat. Det är därför vi av den anledningen lyfter fram just den här delen av problematiken, som förs fram av aktörerna på vindkraftsområdet.

Jag kan väl inte riktigt uttolla var Centerpartiet står här, men det verkar ändå som om ni är beredda att ändå ha lite större öron och lyssna på vad som händer nu – om det här faktiskt får de förkortade handlägg-

ningstider och om det blir den effektivisering som det är tänkt eller om det är så att branschen har rätt och att det faktiskt inte får någon effekt utan tvärtom kanske till och med försvårar.

Vi tycker att den nästan totala vetorätten som kommunerna får är lite knepig. Det gör vi utifrån att ha lyssnat på företrädare för kommunerna när de försökt få möjligheter att bygga vindkraft.

Jag förstår att vi inte behandlar frågorna i detta utskott, men det är ändå intressant att höra vad som sägs. Nu hörde jag inte någon tydlig åsikt om huruvida skattefrågan är viktig. Hur ser Claes Västerteg då på möjligheten till nettomätning? Också det skulle vara ett sätt att göra det enklare för vindkraftskooperativ, lokala aktörer, att få ett ökat inflytande och därmed en bättre förankring för vindkraftverk.

Anf. 44 CLAES VÄSTERTEG (c) replik:

Fru talman! Man kan läsa och begrunda remissvaren på Miljöprocessutredningen förslag, eftersom ganska många remissvar kommit in. Många svar har också kommit från kommuner. Det är kommuner där Centerpartiet är med i majoriteten och också kommuner där Miljöpartiet är med i majoriteten. De har varit oroliga för att få ett minskat inflytande, att inte kunna vara med och påverka processen.

Vi har valt att se till att kommunerna fortsatt kan vara med i processen. Vi anser att det är viktigt att de har ett inflytande, är delaktiga. Det är viktigt att kommuninvånarna kan känna att de är med i processen och kan påverka om det blir fråga om större vindkraftsetableringar. Vi har gjort detta för att vi tror att det kommer att gå fortare. Vi tror också att den lokala acceptansen då ökar. Det kommer att möjliggöra den stora utbyggnad som är så viktig. Vi lyssnar på remissinstanserna. Det tycker jag att detta är ett tydligt exempel på. Jag kan konstatera att Jan Lindholm inte lyssnat på åsikterna från Öland när det gäller remissvaren på Miljöprocessutredningen.

Avslutningsvis kan jag beträffande nettomätning konstatera att det finns elleverantörer i landet som är på väg att ta fram sådana elmätare som kommer att möjliggöra den utvecklingen utan att vi ska behöva fatta beslut om det. Vi i denna kammare behöver inte vara med och pillra i allting.

Anf. 45 LARS TYSKLIND (fp):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

I dag behandlar vi propositionen *Prövning av vindkraft*. Huvudsyftet med den är att ta bort dubbelprövningen i tillståndsgivningen. Man ska alltså inte pröva både enligt plan- och bygglagen och miljöbalken. Det är på sin plats att lyfta fram att detta är en del av en helhet i regeringens arbete med att se över ett flertal processer i plan- och bygglagen och miljöbalken för att förenkla och öka effektiviteten när det gäller tillståndsgivning.

Arbetet i regeringen har bedrivits i två utredningar, Byggprocessutredningen respektive Miljöprocessutredningen. Den sistnämnda har under de senaste två veckorna lagt fram ytterligare betänkanden, *Vattenverksamhet* och *Områden av riksintresse och Miljökonsekvensbeskrivningar*. Tidigare har Miljöprocessutredningen jobbat med instansord-

ningen. Allt detta utgör en helhet för att skapa en förenklad tillståndsprövningsprocess. Då talar vi inte bara om vindkraft.

Fru talman! En annan viktig aspekt som naturligtvis också gör att utbyggnaden av vindkraft inte får hindras av onödigt krångliga tillståndsprövningsprocesser är de högt ställda mål som Sverige har vad gäller förnybar energi. Det är en av de grundpelare som finns i EU:s arbete med klimatproblematiken. Alliansen har, som Ola Sundell nämnde, lagt fast målet om 50 procent förnybar energi fram till 2020. Därmed uppfyller Sverige väl det mål som EU lagt fast. Man kan inte nog betona vikten av miljöarbetet inom EU och EU:s roll i miljöarbetet samt de klimatmål som ställts upp fram till 2020 för att komma till rätta med de globala problem som finns på klimatområdet.

Vad gäller utbyggnaden av vindkraft har alliansregeringen visat att man har en mycket hög ambition genom att sätta planeringsramen fram till 2020 till 30 terawattimmar. Eftersom kärnkraften nämnts vid några tillfällen är det viktigt att säga att det inte finns något motsatsförhållande mellan denna utbyggnad och kärnkraften. Både kärnkraft och vindkraft är koldioxidfria elproducenter och utgör lösningar på samma globala problem.

Fru talman! Att det görs en uppdelning av tillståndsgivningen när det gäller större och mindre vindkraftsanläggningar är fullt rimligt och logiskt. Att större vindkraftsanläggningar nu får en mer renodlad prövning enligt miljöbalken och de lite mindre enligt plan- och bygglagen bygger på var tyngdpunkten i prövningen ligger. När en tillståndsprövningsprocess förändras och som i detta fall förenklas är det viktigt att inte tappa bort den demokratiska öppenheten och möjligheten att påverka. Möjlighet att påverka sker genom den dialog och delaktighet som skapas ute i kommunerna. Här tycker jag att vi verkligen kan tala om rättssäkerhet för gemene man, och genom de förslag som nu ligger på riksdagens bord uppfylls dessa krav. Både när det gäller miljöbalken och plan- och bygglagen finns i systemet med samrådsprocesser inbyggt att var och en har möjlighet att vara delaktig och därmed få inflytande över processerna.

Avsikten med de nya reglerna, som ska träda i kraft den 1 augusti i år, är att få bort dubbelprövningen, inte att minska kommunernas inflytande. Därför är det centralt att det i miljöbalken skrivs in att miljötillstånd inte får ges utan att kommunen tillstyrker det. Den tidigare diskussionen om vindkraftsbranschen var intressant. Självklart ska man lyssna på vindkraftsbranschen, men jag tycker att även kommunerna i detta sammanhang är viktiga att lyssna på. Om man läser de remissvar som kommit in ser man att det finns enskilda kommuner som har farhågor om att de ska kunna bli överkörda.

Sammantaget leder det nya regelverket till att vi får en enklare och effektivare tillståndsprövning samtidigt som kommunernas inflytande över markanvändningen säkerställs. Resonemanget om att kommunerna skulle vara nej-sägare stämmer inte. De absolut flesta kommuner jobbar i dag på ett positivt sätt med vindkraften. Att kommunerna kommer att ta sitt ansvar visar inte minst det förhållandet att cirka hälften av Sveriges kommuner ansökt om stöd hos Boverket för att kartlägga förutsättningarna för vindkraft och peka ut lämpliga områden inom översiktsplanens ram.

Begränsningen av kravet på detaljplan för vindkraft är mycket relevant med tanke på vad detaljplanläggning egentligen innebär. Nu före-

slås en begränsning av kravet på detaljplan till områden där det finns stor efterfrågan på byggnader och andra anläggningar. Man kan säga att detaljplanen är ett utmärkt instrument att arbeta med när det finns motstående markanvändningsintressen. När sådana inte finns är det däremot inte rimligt att ha detaljplanekrav.

Fru talman! I förslaget finns ytterligare en förändring som jag tror kan ha viss betydelse; den har inte nämnts tidigare i debatten. Det är den förändring som sker i ellagen och innebär att om det finns en miljökonsekvensbeskrivning som gjorts i samband med tillståndprocessen behövs det ingen ny miljökonsekvensbeskrivning när det gäller nätkoncession om den förstnämnda miljökonsekvensbeskrivningen redan lyft fram den problematik som finns.

Försvarsmakten nämndes av Jacob Johnson. Den samlade oppositionen skriver i en reservation att regeringen bör agera mer aktivt när det gäller vindkraften och Försvarsmakten. Jag måste därför påpeka att redan i regleringsbrevet för 2008 till Försvarsmakten skrev regeringen att "Försvarsmakten ska aktivt delta i samrådsprocessen för vindkraftsärenden så att lämpliga lokaliseringar tidigt kan identifieras", samt att återrapportering ska ske. I regleringsbrevet för 2009 upprepas detta med vindkraftsärenden men med tillägget att försvaret även ska jobba med vågkraft. Regeringen har de facto uppmärksammat frågan, och utvecklingen visar att försvaret är mer och mer aktivt i dessa frågor och jobbar med dem på ett positivt sätt.

Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Det är ett väl avvägt förslag när det gäller balansen mellan inflytanden från olika intressenter i sammanhanget. Jag tror att det kommer att förenkla och effektivisera det hela. Sedan ska man naturligtvis göra uppföljningar, ha kontrollstationer och så vidare. När man inför ny lagstiftning är det en självklarhet att den måste följas upp för att se att den fungerar. Det ingår i våra uppgifter i riksdagen att göra det, och det kommer givetvis att ske även i detta fall.

Anf. 46 JACOB JOHNSON (v) replik:

Fru talman! Lars Tysklind talade inledningsvis om målet att öka andelen förnybar energi i Sverige utöver målet från 49 till 50 procent. Han ansåg att det var ett högt ställt mål att öka andelen från 49 till 50 procent. Det är inte speciellt högt alls med tanke på de naturförutsättningar vi har i Sverige med vattenkraft och all den bioenergi vi kan utveckla med utbyggnad av vindkraften med mera.

Dessutom genomförs en teknisk förändring av hur man mäter detta så att den naturvärme som utvinns till exempel genom bergvärmeanläggningar nu kommer att räknas med. Vi har redan ett antal procent på köpet. Jag håller inte med Lars Tysklind. Det är ganska lätt att gå vidare. Från oppositionens sida har vi ett mål på 53 procent.

Det jag egentligen vill invända mot i Tysklinds inlägg är att han påstår att kärnkraften och vindkraften är lösningen på samma globala problem. Han drar den slutsatsen utifrån att kärnkraftsproduktion i huvudsak är koldioxidfritt. Jag hoppas att Lars Tysklind inser att kärnkraften har andra miljöproblem som också måste beaktas i denna diskussion. Jag skulle gärna vilja höra om Lars Tysklind kunde nyansera sitt uttalande.

Anf. 47 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Jag tar det sista först. Det jag talade om var det globala problemet med CO₂-utsläppen. Sedan är jag och alla andra medvetna om att det finns andra miljöproblem med kärnkraften. Men när det gäller att prioritera vad som är viktigast i dagsläget är det utan tvivel så att vi måste prioritera klimatfrågan framför kärnkraftens problem som jag tror är fullt lösbare i sammanhanget.

När det gäller förnybar energi är det klart att vi kan diskutera procent-satser. Men hur som helst har Sverige precis som Jacob Johnson säger här bra naturliga förutsättningar. Av den anledningen har vi redan i dag 40 procent förnybar energi, och det är väldigt högt. Det är nästan världsledande att ha en så hög andel förnybar energi. Att gå från 40 till 50 procent är en väldigt hög ambition. Det var svar på frågorna.

Anf. 48 JACOB JOHNSON (v) replik:

Fru talman! Med tanke på naturförutsättningarna, utbyggnaden av vindkraften med mera är inte målet 50 procent högt satt med hänsyn till att vi också räknar på ett annat sätt så att vi får 3–4 procent gratis mot de 40 procent som man jämfört med tidigare.

När vi diskuterar kärnkraft är det klokt att man beaktar alla de miljöproblem som finns med i hela kedjan. Det gäller utvinningen av uran för brytning, som har många miljökonsekvenser, avfallsproblematiken, risken för kärnvapenspridning, risken för terrorattacker etcetera. Det är goda skäl till att kärnkraften på sikt ska avvecklas i detta land, även om det ska göras på sådant sätt att vi kan garantera en hög elproduktion.

Det kan vi göra bland annat genom utbyggnad av vindkraften men inte minst genom stora satsningar på energieffektiviseringar. Vi kan klara båda sakerna med högt satta mål för klimat- och miljöpolitik. Regeringssidan tvekar att leva upp till målen som är högst relevanta i dagens situation.

Anf. 49 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! De här debatterna blir lite märkliga när man börjar sätta kärnkraft mot vindkraft, och sedan sätter man energieffektivisering mot produktion av energi. Ska vi lösa de klimatproblem som finns med energiproduktion måste man jobba med allt detta. Det finns ingen oenighet kring det. Vi behåller inte kärnkraften för att vi ska slippa energieffektivera. Det är absolut nödvändigt att jobba med alla grenarna av lösningen.

Det finns inget motsatsförhållande mellan kärnkraft och vindkraft. Så länge vi har fossileldad elproduktion i Europa är båda de sätten att producera elström de facto koldioxidfritt och en del av klimatlösningen globalt. Det borde vi ändå kunna vara ganska eniga om. Det prioriterade måste vara att få ned utsläppen.

Om vi talar om målsättningar till år 2020 så måste vi vare sig man säger 49, 50 eller 53 procent ändå efter år 2020 gå vidare. Det är definitivt inte tillräckligt, och det tror jag att vi alla är medvetna om. Är vi vid 50 procent år 2020 är vi väl på väg att ändå uppfylla många av de krav som kan ställas på Sverige. Jag tror att det kommer att ställas ännu större krav på Sverige i framtiden.

Fru talman! Det är alltid positivt när olika politiska beslut går hand i hand, och det märks att de beslut som fattas ändå strävar mot samma mål. När regeringen tidigare i vår presenterade energi- och klimatöverenskommelsen blev det tydligt att Sverige behöver satsa än mer för att utveckla det ”tredje benet”, nämligen förnybar energi.

Dagens debatt om prövning av vindkraft känns som ett mycket naturligt steg i den riktningen. Tanken med att se över de rättsregler som gäller för utbyggnad av vindkraft var att hitta en snabbare och enklare process från projektering till uppförande av vindkraftverk. I dag visar regeringen att man går från ord till handling och genomför konkreta åtgärder för att uppnå de mål vi har satt upp.

Det har funnits ett tydligt problem som varit ett hinder för etablering av vindkraft. Blir processerna alltför långa blir det inte heller rimligt och attraktivt att satsa, och det blir osäkert och kostsamt för intressenterna.

Jag hoppas att de förändringar som nu görs kommer att underlätta, och vi ser redan nu att intresset för att etablera vindkraft har ökat. Dubbelprövningen, som nämnts flera gånger här i dag, tas bort, samtidigt som rättssäkerheten inte minskar.

Fru talman! När man kommer in i slutet av debatten har mycket sagts och många detaljer har debatterats. Det jag skulle vilja lyfta fram som en tydlig skillnad mellan blocken när det gäller politiska beslut är något som jag erfarit under tidigare debatter i vår i kammaren. Det gäller synen på våra kommuner och våra kommunala kolleger, som jag ser dem som. Här finns en tydlig skiljelinje.

Mycket av den kritik som framförts i detta ärende från oppositionen är just att regeringen ger kommunerna ett tydligt inflytande, nämligen att prövningsmyndigheten får ge tillstånd till en vindkraftsanläggning endast om kommunen har tillstyrkt det. För mig som kristdemokrat är den lokala förankringen och det kommunala självstyret oerhört viktigt.

Den kritik man hört från oppositionen är att kommunerna har så många andra intressen att ta ställning till. Det har också nämnts bristande kompetens eller att miljöintresset inte skulle komma i första hand och liknande. Jag vet inte vad oppositionspartierna har för dialog inom respektive parti. Driver man så olika politik på riksdagsnivå om man jämför med kommunalpolitiker? I mitt fall har jag fullt förtroende för de kristdemokrater och övriga allianspolitiker som arbetar på lokal nivå. Jag kan bara uppmuntra oppositionen till dialog med sina kolleger på olika politiska nivåer i samhället. Då kanske rädslan för ”felaktiga” beslut minskar.

Det är mycket viktigt att vi hittar sätt som förenklar etablering av förnybar energi. Regeringen kommer även fortsättningsvis att arbeta för att finna lösningar på att uppmuntra en hållbar energitillförsel i Sverige. Det är lätt att hamna i diskussioner kring procentsatser fram och tillbaka. Vilka är det som ställer upp de mest ambitiösa målen? Mål är givetvis viktigt. Men det behövs handling och konkreta beslut för att samhället ska röra sig i rätt riktning, och det visar dagens betänkande på.

Att möjliggöra förenklingar i form av färre processer, kortare handläggningstider samt minskade kostnader för företag och myndigheter hoppas jag ska ge resultat. Vad gäller klimat- och energifrågor behöver

vi använda oss av många olika verktyg för att tillsammans snickra ihop en hållbar framtid för barn och barnbarn en lång tid framöver.

Därför, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet *Prövning av vindkraft* och avslag på samtliga reservationer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

*Samordnad och
tydlig tillsyn av
socialtjänsten m.m.*

6 § Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten m.m.

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2008/09:SoU22
Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten m.m. (prop. 2008/09:160 och framst. 2008/09:RRS13).

Anf. 51 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! I det betänkande som kammaren ska debattera i dag behandlas regeringens proposition 2008/09:160 *Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten*. I propositionen föreslår regeringen att länsstyrelsernas tillsyns- och tillståndsverksamhet enligt socialtjänstlagen, SoL, 2001:453 och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, 1993:387 förs över till Socialstyrelsen och samordnas med Socialstyrelsens tillsyn av hälso- och sjukvården. Det föreslås också att en bestämmelse införs i SoL och LSS om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område om att Socialstyrelsen vid tillsyn kan höra barn. Regeringen föreslår också att en definition av begreppet tillsyn införs i SoL, LSS och i lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens områden.

Regeringen föreslår också att det införs möjligheter i SoL och LSS att utfärda föreläggande om att avhjälpa sådana missförhållanden som har betydelse för enskildas möjligheter att få de insatser som de har rätt till.

Fru talman! I detta är utskottet enigt, och det finns inga motioner, men i betänkandet behandlas också Riksrevisionens styrelses framställning angående statlig styrning av kvalitet i privat äldreomsorg, 2008/09:RRS13. Med anledning av den framställningen har en motion väckts av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Den motionen avstyrks, och lagförslaget som finns i betänkandet föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 januari 2010.

Anf. 52 MARINA PETTERSSON (s):

Fru talman! Vi ska nu debattera en samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten. Betänkandet SoU22 grundas på den utredning som vi socialdemokrater tillsatte och som fick ett tilläggsdirektiv före valet 2006. Det tilläggsdirektivet var att utredaren inom ramen för slutbetänkandet även skulle överväga och föreslå åtgärder som stärker tillsynen över barns och ungas rättigheter inom socialtjänstens olika områden.

Fru talman! De granskningar som har gjorts av Socialstyrelsen och länsstyrelserna visar att hem för vård eller boende, HVB, måste förbättra bland annat barnens möjligheter till just delaktighet genom att hänsyn tas

till barnens åsikter utifrån ålder och mognad när det gäller hur behandlingen planeras och genomförs. Över hälften av de HVB som granskats uppfyller inte de uppsatta kriterierna för detta. HVB måste också förbättra säkerheten genom att ta fram rutiner när det gäller att förebygga och förhindra att barnen under placeringen utsätts för fysiska, psykiska eller sexuella övergrepp eller att de själva begår sådana. Dessutom måste det säkras att alla skolpliktiga barn som är placerade i HVB har tillgång till och deltar i skolundervisning utifrån sina egna förutsättningar. 24 barn placerade mer än tre månader hade enligt en undersökning inte haft tillgång till en skola.

Vi socialdemokrater anser att samverkan mellan den sociala barn- och ungdomsvården, socialtjänsten, skolan och psykiatrin behöver utvecklas. Ett förslag till en nationell handlingsplan för att stärka och utveckla den sociala barn- och ungdomsvården överlämnades hösten 2005 från den parlamentariska sociala barn- och ungdomsvårdskommittén. Regeringen har lagt fram delar av det som fanns i utredningen, men det behöver tas ytterligare initiativ och ett samlat grepp för att utveckla just den sociala barn- och ungdomsvården. Vi socialdemokrater är beredda att förutsättningslöst diskutera ytterligare åtgärder för att förbättra den vad gäller ytterligare krav på den verksamheten.

En viktig punkt är att säkerställa att alla barn i den sociala barn- och ungdomsvården har tillgång till den vård och behandling som de behöver, till exempel barn- och ungdomspsykiatri. Dessutom anser vi att alla ungdomar ska få en individuell bedömning och, om det behövs, också en behandlingsplan för psykisk ohälsa eller missbruk.

När nu den borgerliga regeringen har lagt fram denna proposition om tillsynssamordning kommer det att bli en förbättring av barns och ungas rättigheter enligt SoL och LSS. Riksrevisionen har i SoU 2007:82 uttryckt att tillsynen över socialtjänsten och LSS, som i dag sköts av 21 självständiga länsstyrelser, ej utövas på ett enhetligt sätt över vårt land i avseende på hur uppdraget och regelverket tolkas, vilka resurser som sätts in för att arbetet med tillsyn ska skötas och hur själva arbetet bedrivs. Avsaknaden av en central enhetlighet över landet kan vara just en förklaring till att det ser ut som det gör. En annan förklaring kan vara att länsstyrelserna som självständiga myndigheter har tolkat sitt uppdrag på olika sätt och gjort olika prioriteringar.

När nu detta ändrade huvudmannaskap för tillsynen läggs fram av regeringen och tillsynen flyttas till Socialstyrelsen instämmer också de flesta remissinstanser, och det finns starka skäl att nu sammanföra tillsynen över socialtjänsten, LSS och hälso- och sjukvården i en myndighet. Utskottet välkomnar denna förändring.

Fru talman! Vi socialdemokrater vill stärka barnens rättigheter att påverka och få sin röst hörd. Förra onsdagen var jag med det socialdemokratiska barnnätverket och besökte Barnombudsmannen. Bland många frågor som kom upp fanns just HVB, hur de fungerar ute i vårt land och hur de skulle kunna fungera bättre när tillsynen flyttas över till Socialstyrelsen. Barnombudsmannen hade kallat till sig en expertgrupp av barn som varit placerade. De hade gett Barnombudsmannen till del sina erfarenheter och kunskaper, och Barnombudsmannen har bjudit in länsstyrelserna i Kalmar och Jönköpings län till överläggningar om hur tillsynen över hem för vård eller boende för barn och unga ska utvecklas. BO vill

tillsammans med länsstyrelserna också se över barnens skydd och rättssäkerhet vid sådana hem. Vi vill diskutera barns och ungas möjligheter att påtala just missförhållanden där de är placerade.

Barnombuds mannen har också för avsikt att under de närmaste åren fokusera just på barns och ungas rättssäkerhet och inflytande i den sociala barnvården. Länsstyrelserna, och efter årsskiftet alltså Socialstyrelsen, har i sitt tillsynsuppdrag en viktig roll att spela för att dessa rättigheter ska tillgodoses.

Rättssäkerheten måste öka för barn och unga inom den sociala barnvården. Barn och unga som vistas i familjehem, hem för vård och boende eller på särskilda ungdomshem ska ha möjlighet att påtala brister och att anmäla när de utsätts för behandling som strider mot deras mänskliga rättigheter. Vi i Socialdemokraterna instämmer.

Vi måste fokusera vidare på barnens rättigheter och på alla vuxnas respekt och ansvar för barnen. FN:s barnkonvention måste uppfyllas till fullo.

Låt oss nu gå vidare och fortsätta att stärka barnens rättigheter! Vi är på väg, men det finns oändligt mycket mer att göra så att inga barn ramlar mellan stolarna, glöms bort, kränks eller misshandlas. Alla barn ska respekteras och få alla sina rättigheter, oavsett vad de är, tillgodosedda.

Fru talman! När det gäller Riksrevisionens styrelses framställning om kvalitet i den privata äldreomsorgen vill jag nu påtala vad vi socialdemokrater vill angående meddelarskyddet hos de privata utförarna. Vi kräver lagändringar så att alla avtal med privata utförare inom den skattefinansierade vården och omsorgen ska omfatta personalens rätt till meddelarskydd och att det ska finnas ett grundlagsskydd för detta inom all offentligt finansierad vård och omsorg.

Detta är vi inom den rödgröna oppositionen helt överens om. Vi undrar varför inte regeringen har gått oss till mötes. Riksrevisionens skarpa kritik har inte fått regeringen att vakna upp ur den dvala och den ovilja som alltid omger regeringen när det gäller att skärpa privata alternativ. De privata alternativen bekostas av våra skattepengar, och tar hand om en del av våra äldres behov av vård och omsorg.

Vi anser att ett avtalat meddelarskydd inte är lika starkt som ett grundlagsskydd. Detta är också en viktig signal om att öppenhet ska råda. Lex Sarah gäller även inom den privat drivna äldreomsorgen. Anställda där har också meddelarfrihet, men den friheten är starkt begränsad eftersom den inte åtföljs av just meddelarskydd.

Den privata arbetsgivaren kan de facto utan att begå lagbrott efterforska vem som har läckt till medierna. Därmed kan den anställda riskera repressalier. Det finns exempel på att detta har hänt i verkligheten.

När det gäller patientsäkerheten föreslår vi att regeringen återkommer med förslag för att grundlagsskydda personalens meddelarskydd inom all offentligt finansierad vård och omsorg. Det är viktigt för patientsäkerheten, det är viktigt för personalen och det är också viktigt för den fortsatta utvecklingen av vårdens innehåll. Allt som inte ska finnas inom vård och omsorg måste komma i dagen.

Jag yrkar bifall till vår gemensamma reservation från s, v och mp.

Fru talman! Den här debatten handlar om två olika områden. Det ena är en samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten. Vi i Vänsterpartiet tycker att förändringen att flytta huvudmannskapet från länsstyrelserna samlat till Socialstyrelsen är bra. Vi ställer oss bakom regeringens förslag.

Debatten handlar också om Riksrevisionens styrelses framställning om statens styrning av kvalitet i privat äldreomsorg. Där har vi i den rödgröna oppositionen en gemensam motion och en gemensam reservation. Den handlar om att det ska finnas samma meddelarskydd för den personal inom äldreomsorgen som jobbar hos privata utförare. Jag börjar med att yrka bifall till reservationen.

Fru talman! En tillsyn av hög kvalitet som fungerar likvärdigt i hela landet är ett av verktygen för en förbättrad äldreomsorg, funktionshinderverksamhet, individ- och familjeomsorg och missbrukarverksamhet. Inte minst är den också en viktig åtgärd för att skydda och stödja utsatta barn och ungdomar. När barn och unga far så illa att samhället beslutar att omhänderta dem för barnens bästa och placerar dem i familjhem eller på hem för vård och boende, så kallade HVB, tar vi på oss ett stort ansvar. Då måste socialtjänsten fungera väl, med personal med hög kompetens och kontinuitet. Barnen måste också själva få komma till tals. Lika viktigt är det att familjehem och HVB dit barnet eller den unga flickan eller pojken kommer kan ge det rätta stödet och ha hög kompetens.

Historiskt har detta långt ifrån alltid fungerat som det ska. Det vet vi nu, när Utredningen om vanvård i den sociala barnvården har pratat med många barnhemsbarn och barn som har varit i fosterhem tillbaka i tiden i Sverige. De berättar om utfrysning, övergrepp och stryk. Så ser det inte ut i familjehem och HVB i allmänhet i dag. Men som Marina Pettersson berättade finns det anledning att fundera på om man alltid har rätt kompetens hos personalen, om man har tillräcklig utbildning och kunskap, om barn och unga hamnar rätt, om barn och unga får komma till tals på det sätt de ska och om man har riktlinjer för trygghet och säkerhet för barnen när det gäller övergrepp från personal eller andra unga.

På grund av tragiska händelser alldeles i närtid vet vi tyvärr att det inte alltid fungerar bra på alla ställen. Även om många familjehem och HVB gör ett alldeles utmärkt arbete fallerar det på sina håll. Därför välkomnar vi nu att länsstyrelsernas tillsyn samlas till Socialstyrelsen. Vi kan få en mer samlad men också mer likvärdig tillsyn i landet. De länsstyrelser som är mindre och som inte haft lika mycket personal har inte kunnat jobba på samma sätt som de större länsstyrelserna. Vi tycker därför att förändringen är bra.

Vi välkomnar också den utökade befogenheten för Socialstyrelsen. Det går nu att göra framställningar om att människor ska kunna få de insatser de har rätt till. Om man inte bryr sig om framställningarna kan det kopplas viten till dem så att man får betala pengar för att man brister.

Vi välkomnar också att man kan stänga verksamheter som har allvarliga missförhållanden och inte bryr sig om de förslag till förbättringar som Socialstyrelsen lägger fram.

Men jag vet också att många kommuner nu sliter mycket med sin ekonomi. De tappar i skatter, och försörjningsstödet ökar. De höjer skatten, men får ändå lägga ut besparingar på verksamheten. När vi stärker rättigheterna på vissa områden i tider av dålig ekonomi är det tyvärr risk att inte lika hårt lagreglerade områden får ta stryk. Det brukar tyvärr vara de viktiga områdena med förebyggande arbete.

Därför kommer jag att säga som jag tänker säga i alla debatter som handlar om den kommunala välfärden: Det behövs mer pengar till kommunerna. Annars riskerar vi att stå där med en förstärkt tillsyn men med nedläggningar av öppna förskolor och träffpunkter för äldre, otillräckligt med personal så att äldre kvinnor och män inte kan komma ut, en missbrukarvård som haltar fram och en krympande fritidsverksamhet för ungdomar.

Fru talman! Jag tycker att det borde vara en självklarhet att den personal som jobbar på äldreboenden har samma yttrandefrihet, meddelarfrihet och meddelarskydd oavsett om man jobbar för en kommunal eller en privat utförare.

Så ser det tyvärr inte ut i dag. Jag tycker att det är viktigare än någonsin att vi får en ändring i den här frågan eftersom vi har en privatiseringsvåg som rullar över Sverige framdriven av de borgerliga partierna. Jag var i Uppsala för några veckor sedan. Där kommer man snart, efter den senaste upphandlingen, att ha kvar ungefär 30 procent av äldreboendena i kommunal regi. Det innebär att 70 procent av de anställda på äldreboenden i Uppsala inte har meddelarskydd. I Stockholm finns det många delar där kommunens utförare inte får vara med när man konkurrensutsätter äldreboendena.

Vi får fler och fler äldreboenden där personalen inte har meddelarskydd. Det kan få allvarliga konsekvenser. Det är viktigt att äldreomsorgens personal kan och vågar delta i debatten. Personalen finns mitt i verksamheten och ser vad som händer. Man kan rapportera brister om man är kommunalt anställd. Man kan göra det öppet om man vill. Om man tycker att det är tufft – för det kan det vara också i en kommunal verksamhet – kan man vända sig till medierna anonymt. Arbetsgivaren får inte efterforska eller bestraffa på grund av att man har vänt sig till medierna med saker som berör ens jobb.

Men så ser det inte ut hos de privata arbetsgivarna. Där har företaget lojalitetskrav. Företagshemligheter anses finnas; det tycker inte jag att man alls behöver tala om när det gäller skattefinansierad vård och omsorg om äldre. Jag kan inte se att det ska finnas några företagshemligheter där. Man har alltså rätt att efterforska och använda disciplinåtgärder mot personal som pratar med medierna om saker man tycker skadar företaget.

Har detta hänt? Ja, det har hänt. Det har hänt i Lerum som ligger precis intill Göteborg. Där blev undersköterskan Titti Bruun av med jobbet efter att ha skickat ett mejl till Lerums kommun om missförhållanden på ett Attendo Care-drivet äldreboende.

Det hände på Maria Beroendeklinik här i Stockholm för den kvinna som tyckte att det inte var speciellt trevligt att de som tog över verksamheten för missbrukare i Stockholm när man knoppade av verksamheten kunde göra en vinst på 85 miljoner. När hon talade om det för medierna

tog man genom att gå in i datasystemen reda på vem det var som hade läckt hemligheten.

Riksrevisionen konstaterar också i sin rapport att bara hälften av kommunerna ser till att det kommer in meddelarskydd i avtalen. Tyvärr är det skyddet inte lika starkt som grundlagsskyddad meddelarfrihet. Om ett företag bryter mot avtalet är det inte den person som man har tagit reda på har snackat med medierna som får skadeståndet, utan det är kommunen man bryter avtalet med och kommunen som får skadeståndet.

Jag tycker att vi behöver en öppen debatt om hur äldreomsorgen fungerar. Finns det tillräckligt med personal? Får de äldre på demensboendet för mycket medicin på grund av att bemanningen är för låg? Finns det tid att följa med de äldre ut? Har man tid att arbeta rehabiliterande? Anställer man personal som har erfarenhet och kompetens eller timanställer man kanske personal utan utbildning som man kan betala låg lön till och gör en större vinst i ett företag?

Det är sådana här saker som måste kunna debatteras, och då måste vi ändra på att människor som jobbar i äldreomsorgen hos privata utförare inte har meddelarskydd. Ni i den borgerliga alliansen säger i betänkandet att ni delar bedömningen att det kan vara dags att se över den här frågan, och det har också Beatrice Ask sagt i en interpellationsdebatt som jag hade med henne.

Därför vill jag gärna ha ett svar från er allihop: Kommer ni att se över frågan och när kommer ni att göra det?

Anf. 54 FINN BENGTTSSON (m):

Fru talman! Jag ber att få inleda med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande SoU22 och avslag på motionen och reservationen.

Staten har ett ansvar för att säkerställa efterlevnaden av de lagar, förordningar och föreskrifter som riksdag, regering och myndigheter beslutar om för de huvudmän och utförare – offentliga liksom privata – som ansvarar för olika uppgifter och verksamheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

Inte minst som hälso- och sjukvården och socialtjänsten båda är offentligt finansierade och blir alltmer av en integrerad verksamhet utgör just tillsynen av dessa verksamheter ett viktigt kontroll- och styrinstrument som staten förfogar över. Staten måste också ha god kontroll över hur tillsynen i sig sker för att vara likvärdig och rättssäker runt om i vårt land.

Fru talman! Moderaterna gläds därför åt att i dag, tillsammans med allianspartierna, varmt få tillstyrka regeringens proposition *Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten m.m.* som överlämnades till riksdagen den 12 mars och nu har behandlats i positiv anda i socialutskottet.

Till grund för de tongivande principerna i propositionen ligger bland annat insikten om vikten av Tillsynsutredningens definition av att en oberoende och självständig granskning av de lagar som har beslutats av riksdagen, de förordningar som har beslutats av regeringen och de föreskrifter och villkor som har beslutats av myndigheter efterlevs på ett likvärdigt sätt, oberoende av var man bor i landet.

Så har tyvärr inte varit fallet när det gäller tillsynen av socialtjänsten enligt upprepade rapporter från Riksrevisionen. Riksrevisionen påtalar att landets 21 olika länsstyrelser över åren har visat på stora svårigheter att

Prot. 2008/09:120
18 maj

*Samordnad och
tydlig tillsyn av
socialtjänsten m.m.*

såväl samordna som skapa en tydlig tillsyn av socialtjänsten för hela befolkningen – inte så konstigt, eftersom länsstyrelserna är självständiga myndigheter vilket därmed naturligt försvårar för en central myndighet att styra upp och likforma arbetet med tillsynen. På många länsstyrelser har ett bra arbete gjorts och arbetet mot ett framsynt framtida tillsynsansvar utvecklats på ett positivt sätt medan det åter på andra så inte har skett, vilket ibland lett till såväl svidande som rättmätig kritik från Riksrevisionen.

Då utvecklingen mot en samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten lik den som i dag föreligger för hälso- och sjukvården i Socialstyrelsens regi av förklarliga skäl med 21 olika huvudmän går på tok för långsamt är det både av rättvise- och rättssäkerhetsskäl välmotiverat att nu samla och överföra även tillsynen av socialtjänsten till Socialstyrelsen, vilket regeringens proposition och detta betänkande föreslår, med ett ikraftträdande av de nödvändiga lagändringarna för detta den 1 januari 2010.

Fru talman! Låt mig få kommentera två saker i den aktuella regeringspropositionen om en samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten.

Den första berör ett senkommet tilläggsdirektiv till utredningen som gällde överväganden om eventuella åtgärder som särskilt stärker barns och ungas rättigheter inom socialtjänstens områden. Glädjande nog har detta, som vi har hört, utmynnat i att vi i dag också har att ta ställning till ett lagförslag om ändring i socialtjänstlagen, i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade – LSS-lagen kallad – och lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område om att Socialstyrelsen vid tillsyn också kan höra barn. Ett sådant uttalat barnperspektiv när man nu äntligen stramar upp tillsynen av socialtjänsten är alldeles särskilt välkommet enligt min mening.

Den andra berör något som har vänts och vridits på inom Socialdepartementet likaväl som bland remissinstanserna, och det är frågan om Socialstyrelsen är den självklara myndigheten för att nu ta över hela tillsynsansvaret för såväl hälso- och sjukvården som socialtjänsten med flera tillsynsuppgifter. Socialstyrelsen hävdar själv i sitt remissvar att det är naturligt att tillsynen, normeringsuppgifter och kompetensöverföring i form av riktlinjer för hur arbetet ska bedrivas inom de olika tillsynade verksamheterna ligger nära varandra.

Fru talman! Om detta har jag en annan åsikt och håller här med exempelvis remissinstansen Göteborgs universitets förvaltningsskola som menar att ett problem som kan uppstå med denna hållning – alltså när en och samma myndighet beviljar tillstånd, ger råd och utövar tillsyn – är att tillsynsmyndigheten i praktiken faktiskt kan komma att utöva tillsyn över sig själv. Detta blir framför allt problematiskt och till och med riskabelt om en och samma mindre gruppering människor utför samtliga uppgifter tillsammans.

För att analysera eventuella fördelar i förhållande till de enligt min mening uppenbara risker med samtidiga normerings- och tillsynsuppgifter bör man överväga att tillsätta en utredning som specifikt tar fram underlag som belyser lämpligheten av att eventuellt i stället i framtiden tydligt skilja på normering och tillsyn inom såväl socialtjänsten som hälso- och sjukvården och annan verksamhet som är av synnerlig vikt för medborgarna.

Detta uppdrag har inte följt med den aktuella utredningen inför det förslag som vi i dag debatterar men är alltså enligt min mening en central fråga om maktfördelning mellan å ena sidan myndigheter som tillåts tillämpa tillsyn med rätt till repressalieåtgärder i sitt uppdrag och å den andra myndigheter som kan vägleda och ge riktlinjer utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet för olika verksamheter.

Avslutningsvis ska jag passa på att kommentera den fråga som Eva Olofsson ställde. Det handlade om hur det är med meddelarskyddet. Jag ber att denna församling noterar att den tidigare regeringen fick massiv kritik från en rad olika remissinstanser kring frågan och valde alltså att inte gå vidare med frågan i den form man nu i stället kräver från oppositionen.

Det förvånar mig storligen att man tar så lättvindigt på den kritik som riktades mot den förra gångens överväganden av den tidigare regeringen, medan man plötsligt nu har fallit till föga och tycker att det ska lagstiftas i all hast. Frågan är av en sådan natur, fru talman, att den inte enkelt låter sig självklart lagregleras och grundlagsändras utan att man först noggrant belyser den. Vi har också öppnat för detta i utskottets betänkande och samtidigt betonat att vi naturligtvis ser positivt på om kommuner avtalar kring meddelarskyddet på olika sätt i samband med att man har privata utförare.

Jag tycker alltså att vi på ett balanserat sätt, till skillnad från oppositionen, tar ansvar för frågan, precis som den tidigare regeringen gjorde.

Anf. 55 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja veta om det är det som Moderaterna menar när de i utskottet säger att frågan kan behöva ses över. Är det helt enkelt att det ska skrivas in i avtalet, inte att man ska få samma rätt som de kommunalt anställda har till meddelarskydd? Det är i praktiken en förutsättning för att yttrandefriheten ska bli meningsfull, så att man inte riskerar sitt jobb eller bestraffningar om man yttrar sig. Är det det ni menar?

Vi menar inte att detta pang på ska genomföras. Vi vill naturligtvis ha en ny utredning som tittar på frågan. Grundlagsfrågor är allvarliga för oss också. Vi skulle önska att man hade viljan att tillsätta en ny utredning. Vad jag har hört var det också vad man ämnade göra när den förra utredningen inte hade ett tillräckligt bra underlag för beslut. Den frågan vill jag gärna ha svar på.

Ska man ha samma rättigheter i skattefinansierad välfärdsverksamhet hos privata utförare som hos kommunala att kunna yttra sig och delta i debatten, eller är ni inte beredda att ge de anställda detta och det som det betyder för kvaliteten och debatten inom äldreomsorgen?

Anf. 56 FINN BENGTTSSON (m) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Eva Olofsson! Jag får väl läsa innantill vad vi i alliansen har sagt gemensamt i betänkandet, som jag vet att Eva Olofsson förvisso har läst men så att det blir tydligt för dem som lyssnar på den här debatten.

”När det gäller meddelarskydd för personal inom privat omsorgsverksamhet är detta en fråga som utretts tidigare och diskuterats en längre tid. Möjligheterna att förstärka meddelarskyddet för privatanställda har över-

vägts av den förra regeringen, men efter omfattande kritik från remissinstanserna valde den dåvarande regeringen att inte gå vidare med ett sådant förslag.” Det har nu oppositionen uppenbarligen vänt på. ”Utskottet utesluter dock inte att frågan kan behöva ses över igen. Utskottet ser det i och för sig som naturligt att en kommun avtalar om skydd mot efterforskning och repressalier mot den privata arbetsgivarens anställda. Riksdagen bör inte ta något initiativ.”

Det är den ståndpunkt vi har intagit, och den bottnar i en avgrundslig skillnad i inställning till bland annat privat verksamhet. Eva Olofsson sade oförblommerat i sitt anförande att det inte får finnas några företags-hemligheter i sådan här verksamhet. Det visar att ni inte alls förstår hur man kan värna att privata näringsidkare skaffar sig olika kompetenta och konkurrenskraftiga lösningar som de inte nödvändigtvis måste avslöja. Det är faktiskt ganska känslig information som lagregleras i andra lagrum som ni viftar bort genom att inte förstå remissinstansernas allvarliga kritik, vilket den tidigare regeringen förstod och problematiserade kring.

Sammanfattningsvis, fru talman, är det klart att vi inser att det finns ett delikat problem. Vi bagatelliserar inte heller problemet så att näringsidkare ska riskera att bli av med sina nödvändiga hemligheter. Det här handlar om en fråga som vi måste följa noga och se om vi så småningom kan komma vidare med, vid sidan av att man stimulerar till att det skrivs avtal i dag.

Anf. 57 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Vi har skilda synsätt. För oss är äldreomsorg, den sociala, medicinska och omsorgsmässiga vården av våra äldre, inte i första hand en näringslivsfråga och företagsfråga. Det är en fråga om att ha så bra kvalitet som möjligt och att ta hand om våra äldre på ett så bra sätt som möjligt och att ha en öppen diskussion om hur man använder skattepengar. Patientsäkerheten står så att säga före det man kan säga om företagshemligheter.

Dessutom tycker jag att det är lite komiskt att man ska lära av varandra och utveckla nya saker men att det ska vara hemligheter. Om man gör bra grejer borde det väl spridas så mycket som möjligt till olika delar av äldreomsorgen. Det tycker jag borde vara en självklarhet.

Jag tycker inte att Finn Bengtsson svarade på min fråga egentligen. Ni utesluter inte att man kan behöva se över frågan. Jag skulle bara vilja veta vad ni menar med det. Vill ni se över den eller inte?

Anf. 58 FINN BENGTSSON (m) replik:

Fru talman! Jag redovisade det ställningstagande vi gör i detta utskottsbetänkande från majoritetens sida. Jag vidhåller att det är ett klokt ställningstagande, givet att detta är en komplex fråga. Man måste naturligtvis följa med utvecklingen av allting som berör sådana skyddade rättigheter som kan vara viktiga för bland annat servicenäringen.

Jag är övertygad om att Eva Olofsson blandar ihop korten när hon säger att bara för att man har en offentligfinansierad, en skattefinansierad välfärd kan det inte finnas några företagsmöjligheter i den. Det är rent nonsens, men det förklarar också varför Vänsterpartiet vill socialisera all sådan här verksamhet till att till hundra procent bedrivs i offentlig regi, med den låga effektivitet som det skulle innebära och den lilla valmöjlig-

het det skulle ge patienter och klienter vilka alltid för alliansregeringen står i fokus för intresset.

Att ha en mångfald av utförare är för oss ett självändamål genom att det skapar en valmöjlighet för patienter och klienter. Det skulle vara oss mycket främmande att bakbinda den typen av näringsverksamhet inom ramen för servicenäringsarna med att man inte skulle kunna ha ett rättmätigt skydd för företagshemligheter där de förekommer.

Det är bara fantasilöshet som Eva Olofsson visar genom att inte förstå att det här kan handla om processer i själva företagandet inom servicenäringsringen likaväl som det kan innebära att enskilda produkter inom den här verksamheten kan behöva skyddas. Det kan man naturligtvis inte avhända sig utan att göra en genomgripande analys.

Den tidigare regeringen kom till korta här. Man insåg att det inte gick att göra någonting åt detta och lade ned det hela. Alliansregeringen är därför beredd att återigen fundera över om ett sådant meddelarskydd är nödvändigt vid sidan av att vi noga följer de avtal som skrivs för att skydda arbetare inom servicenäringsringar i dag och som vi välkomnar från vårt håll att kommunerna bör beakta.

Anf. 59 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c):

Fru talman! Det finns äldreboenden och det finns HVB – hem för vård och boende – som är jättebra, riktigt bra. Det finns också äldreboenden och HVB som är dåliga, till och med riktigt dåliga. Det ska självklart inte vara ett lotteri med vinster och nitlotter som avgör hur vistelserna i ett familjehem eller ett äldreboende ska bli. Detsamma gäller för personer inom LSS-kretsen. Inte heller här ska det vara turen eller var man bor som spelar någon roll för att man ska få de insatser man vill ha.

Ingen vill någonsin, någon gång ha en upprepning av flickan Louises öde, där socialtjänsten gjorde alla fel som bara går att göra. Vi vill inte heller ha några nya tragiska berättelser från vuxna om hur de har upplevt och haft det i HVB eller familjehem där socialtjänsten har brustit i uppföljningen och tillsynen som givetvis har fått till följd att de här människor har fått ett livslångt lidande därför att de inte fick det de behövde utan blev än mer utsatta i familjehemmet.

Även om det skulle vara upp till 90 procent av alla ärenden inom socialtjänsten som utfördes på det allra bästa sättet, med goda resultat som följd, är det i alla fall de tillfällen som går fel som är till stor skada för den enskilde och också blir det för hela samhället. Det handlar om grundtryggheten i samhället. Vi måste våga lita på att de instanser som ska ta hand om oss när vi blir svaga verkligen fungerar.

Flera har också vittnat om den maktlöshet som känns då enskilda upplever att det inte finns någonstans att vända sig om man känner sig felbehandlad, kränkt eller felbemött. Det här händer oftast när man står i beroendeställning till socialtjänsten.

I flera fall har det varit tv-team som gjort oss uppmärksamma på brister både vad gäller äldreomsorgen och utsatta barn. Det har förstås varit bra att det har kommit fram, men det är absolut inte tillfredsställande att det har skett på den vägen.

Fru talman! Centerpartiet är positivt till regeringens förslag om en samordnad och integrerad tillsyn som innebär att länsstyrelsernas tillsyns- och tillståndsverksamhet enligt socialtjänstlagen, SoL, och lagen

Prot. 2008/09:120
18 maj

*Samordnad och
tydlig tillsyn av
socialtjänsten m.m.*

om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, förs över till Socialstyrelsen och samordnas med Socialstyrelsens tillsyn av hälso- och sjukvården.

Det som nu kommer att föreslås är ändring i socialtjänstlagen, ändring i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, ändring i lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, ändring i lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område och ändring i lagen om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn samt till sist ändring i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Fru talman! Detta medför bättre förutsättningar för en mer enhetlig och förutsägbar tillsyn. En samordnad tillsyn bidrar också till att uppmärksamma och tydliggöra svagheter som finns i vårdkedjan mellan kommunernas och landstingens insatser. En sådan ordning ger även förutsättningar att koncentrera resurser för tillsyn, vilket innebär mindre sårbarhet och mer effektivitet. En samordnad tillsyn underlättar för personer att hitta rätt när de vill framföra klagomål eller anmäla brister som gäller såväl hälso- och sjukvård som socialtjänst och verksamhet enligt LSS.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionen.
(Applåder)

Anf. 60 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Vi ska i dag debattera en mycket stor och avgörande reform som handlar om i första hand svensk socialtjänst. Det är en fråga som har stötts och blötts under mycket lång tid i Sverige och som har utretts under många år. Nu kommer äntligen regeringen, alliansen, till skott i frågan om att genomföra en mycket efterlängtd reform. Den handlar om samordnad tillsyn inom socialtjänsten.

Vilka är de bärande punkterna i propositionen och det betänkande som nu en majoritet lägger fram? Det handlar för det första om att vi måste se till att tillsynen samlas hos Socialstyrelsen. Den flyttas från länsstyrelserna till Socialstyrelsen. För det andra blir det möjligt att vid vite tvinga fram förändringar hos institutioner för äldre och för den sociala barn- och ungdomsvården, att se till att det blir förbättringar och ett avhjälpande av de brister som finns. För det tredje handlar det om att vid särskilt allvarliga missförhållanden kunna stänga en verksamhet. För det fjärde får Socialstyrelsen ansvaret för att se till att de enskilt drivna institutionerna fungerar väl.

Vilka människor är det vi egentligen pratar om? Det blir lätt en teknisk diskussion om förändrat huvudmannaskap för olika institutioner och tekniska lagändringar. Vilka är det vi egentligen pratar om?

Det handlar bland annat om samhällets allra mest utsatta barn, det vill säga de barn som i dag tas om hand inom den sociala barn- och ungdomsvården.

Det finns i dag ungefär 21 500 barn, motsvarande ungefär 1 procent av barn och ungdomar i Sverige i dag, som är placerade antingen i familjehem eller i hem för vård eller boende, HVB. Under ett antal år har vi fortlöpande fått rapporter om missförhållanden och problem i den sociala barn- och ungdomsvården. För bara någon vecka sedan fick vi medierap-

porter om hur en 13-årig flicka på ett behandlingshem i Småland hade tagit sitt liv därför att hon under en längre tid hade blivit misshandlad av ett par äldre pojkar på det behandlingshem hon bodde på. Tyvärr var detta ingen enskild företeelse. Det har varit ett antal rapporter under rätt många år. Socialstyrelsen, som har granskat verksamheten, har konstaterat i flera rapporter, bland annat en rapport som kom i början av året, att det i många behandlingshem finns allvarliga brister. En tredjedel av landets HVB har allvarliga brister, bland annat när det gäller säkerheten, men det gäller också utbildning och kompetens.

Det är naturligtvis så att många i den sociala barn- och ungdomsvården i dag, bland annat på behandlingshem, gör fantastiska insatser, men den generella bilden är tyvärr negativ. Det måste sägas i klartext att den sociala barn- och ungdomsvården i Sverige i dag är ett gigantiskt misslyckande.

Vad innebär reformen som vi förhoppningsvis kommer att klubba i veckan för barnen? För det första innebär den att vi får en större kraft och kompetens i tillsynen av behandlingshemmen. För det andra kan behandlingshem där det förekommer allvarliga missförhållanden faktiskt stängas.

Det här är ett bra, stort och viktigt steg och en viktig reform för att förbättra tillståndet i den sociala barn- och ungdomsvården, men mer behöver göras. Från Folkpartiets sida har vi föreslagit att ett system med så kallad nationell auktorisation, en licens, ska införas. Man måste få ett tillstånd för att bedriva behandlingshem, HVB. Det innebär att det ska ställas tydliga krav på utbildning, kompetens och säkerhet. I dag finns inga tydliga krav som måste uppfyllas när det gäller utbildning och kompetens hos personal eller hos dem som driver HVB för att de ska få driva HVB eller jobba på HVB. Det finns rekommendationer från Socialstyrelsen och andra myndigheter, men det finns inga absoluta krav. Detta är helt oacceptabelt. Det finns inga tydliga krav på exakt hur säkerheten ska se ut. Många HVB i dag brister tydligt i sina rutiner när det gäller säkerheten.

Därför menar vi att det inte bara räcker med att ändra huvudmannaskapet och se till att tillsynen blir bättre. Det handlar också om att vi måste diskutera innehållet i tillsynen. Vi menar att det måste vara tydliga krav på att de som driver behandlingshem har en ordentlig kompetens och utbildning, att de som jobbar där också har det samt krav på innehållet i behandlingen och vården på behandlingshemmet. Inte heller på den punkten finns i dag några tydliga krav på innehållet. Detta är naturligtvis helt oacceptabelt.

Vi skulle aldrig acceptera något sådant vid behandling av benbrott eller hjärtsjukdomar. Vi skulle aldrig acceptera att vi när vi bryter benet och kommer till en vårdcentral blir mötta av en person som kallar sig läkare och som berättar för oss att man har hört på stan att det fungerar bra med alvedon för benbrott. Vi skulle aldrig acceptera något sådant vid den typen av problem och sjukdomar, men inom sociala barn- och ungdomsvården i dag har vi hittills, tyvärr, accepterat det. Det måste bli en skärpning.

En licens eller en auktorisation innebär förstås också att om det förekommer missförhållanden ska licensen kunna dras in. Vi kan inte, som vi

tyvärr gjort för mycket hittills, spela rysk roulette med de mest utsatta barnens framtid.

Fru talman! Låt mig kort säga något om det oppositionen har tagit upp i en motion och i en reservation, nämligen meddelarfrihet i den privata omsorgen, framför allt äldreomsorgen. Eva Olofsson talade om att detta är särskilt viktigt eftersom det enligt henne pågår en gigantisk privatiseringsvåg i svensk äldreomsorg. Låt mig då bara få påpeka att under den tid som Eva Olofsson var med och styrde Sverige fördubblades antalet privata utförare inom både hemtjänsten och särskilda boenden. Om Eva Olofsson tycker att det är ett problem med privata utförare inom äldreomsorgen bör hon rannsaka sitt eget samvete. Som liberal är jag mycket stark anhängare av meddelarfrihet och meddelarskydd. Det är en central del av yttrandefriheten, som i sin tur är en stark och central del av den svenska demokratin. Detta är ingen enkel fråga utan det är en komplicerad fråga. Ytterst beror detta naturligtvis på att de allra flesta av oss tycker att det i grund och botten är skillnad mellan offentlig maktutövning, offentlig verksamhet och privat näringsverksamhet. Därför måste frågan redas ut i grunden så att det blir en förändring i lagstiftningen som innebär att den håller för alla verksamheter.

Frågan är komplicerad. Det framgår av att Socialdemokraterna försökte ta fram ett förslag där meddelarfrihet och meddelarskydd skulle lagfästas. Man misslyckades och det kom massiv kritik.

Det har också visat sig att även Riksrevisionen i sin rapport har tagit upp problemet men själv inte anvisar någon lösning. De mest kompetenta revisorerna vi ska ha i Sverige är de som sitter hos Riksrevisionen. Inte heller de har lyckats hitta en lösning.

Icke desto mindre vill vi från utskottsmajoritetens sida säga att vi hemskt gärna ser att frågan ses över på nytt i en utredning eller översyn i annan form för att se om vi kan komma vidare. Vi poängterar att det för oss är en självklarhet att kommunerna ser till att dessa saker finns med i de avtal som de träffar med privata utförare och entreprenörer inom äldreomsorgen. Det är för oss en självklarhet. Det är ingen enkel fråga, men vi ser återigen hemskt gärna att frågan på nytt ses över.

Med detta, fru talman, ber jag att få yrka bifall till propositionen, förslaget i betänkandet och avslag på motion och reservation.
(Applåder)

Anf. 61 MARINA PETTERSSON (s) replik:

Fru talman! Vi socialdemokrater anser att det behövs mer kunskap och utbildning när det gäller den sociala barn- och ungdomsvården och socialtjänsten, och mer resurser måste in till den. Det är väldigt bra att Tobias Krantz håller med oss – och kanske gör det fortsättningsvis också när vi lägger fram våra krav. Vi är beredda att förutsättningslöst diskutera frågan om att kunna förbättra inom den sociala barn- och ungdomsvården. Det är väldigt intressant.

Den springande punkten när det gäller tillsynen och förbättringar över hela den sociala barn- och ungdomsvården är just detta att Socialstyrelsen i sin tillsyn nu ska kunna höra barn. Varför är det så viktigt då? Jo, alla barn har en historia. Det finns en historia före placeringen och olika öden som kanske kunde ha avväjts så att barnen inte hade kommit så

långt på den här vägen att bli placerade och få sin barndom, sin ungdom och sitt vuxna liv förstörda.

Det skulle vara intressant att höra vad Tobias Krantz nu säger angående detta. Är Tobias Krantz beredd att stödja oss i våra krav när det gäller utbildning, kunskapsinhämtning och metodutveckling inom den sociala barn- och ungdomsvården?

Prot. 2008/09:120
18 maj

*Samordnad och
tydlig tillsyn av
socialtjänsten m.m.*

Anf. 62 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag håller helt med om mycket i den beskrivning som Marina Pettersson gör. Vi från Folkpartiets sida tycker att detta är en mycket högt prioriterad fråga. Vi har bedrivit ett aktivt idéarbete inom Folkpartiet under ungefär ett års tid nu där vi verkligen har gått igenom från botten hur förutsättningarna ser ut för den sociala barn- och ungdomsvården. Det finns en hel del brister, men det finns också möjligheter att ta sig framåt.

Vi menar att det behöver vidtas ett antal viktiga åtgärder. Jag har nämnt införandet av en nationell licens för att få driva behandlingshem. Vi har också pekat på att vi måste utveckla metoder som vi vet fungerar i den sociala barn- och ungdomsvården i dag. Socialstyrelsen har i de rapporter de har kommit med pekat på ett antal metoder i barn- och ungdomsvården i dag som vi inte vet om de gör nytta, inte gör någon nytta alls eller kanske till och med gör skada. Vi kan naturligtvis inte acceptera att det är så. Vi måste se till att man använder metoder ute i den sociala barn- och ungdomsvården som vi vet fungerar.

Vi har också tagit upp detta som Marina Pettersson nämnde i sitt inledningsanförande, att vi måste se till att vi får en ordentlig uppföljning när det gäller de placerade barnen vad avser både skolgång och hälsotillstånd. Skolplikten omfattar också de barn som är placerade, men i alltför många fall går de placerade barnen tyvärr inte i skolan helt eller delvis. Det är naturligtvis helt oacceptabelt.

Vi har sagt att vi vill införa en rätt för placerade barn att få en genomgång av sin hälsa och av sina förutsättningar att klara skolan och att detta regelbundet ska följas upp under placeringen och när placeringen avslutas.

Detta är ett otroligt viktigt reformområde, som vi i Folkpartiet tänker jobba vidare med, liksom övriga allianspartier.

Anf. 63 MARINA PETTERSSON (s) replik:

Fru talman! Tillsynen och Socialstyrelsens möjlighet att höra barnen och även göra oanmälda besök är väldigt viktigt. Det är nämligen från barnen man får höra hur det har varit på hemmet, hur deras skolgång har varit och hur de ser på sina egna utvecklingsmöjligheter. Därför är det här väldigt tillfredsställande.

Tobias Krantz tog upp meddelarskyddet och grundlagsstiftning, och jag vill då påpeka att vi ville göra en grundlagsstiftning när det gäller meddelarskyddet. Vi tillsatte också en utredning. Tyvärr var det väldigt stark kritik från remissinstanserna, och den gången var det inte möjligt att gå vidare i den tappning som då fanns. Men vi var tydliga med att tala om vår avsikt, och den gällde då och gäller nu. Vi anser att det är dags att göra en ny översyn av frågan.

Anf. 64 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! När det gäller att höra barnen uppskattar jag att Marina Pettersson tog upp den frågan, för det är en av de punkter som Socialstyrelsen i sina utvärderingar hittills har pekat på saknas. Jag hoppas nu att den nya lagstiftningen och det vi kan göra framöver leder till att man ser ännu mer till barnens behov och lyssnar på barnen. Det är barnen som har den största kompetensen och erfarenheten av vad som fungerar dåligt eller fungerar bra och vad som behöver göras bättre.

När det gäller meddelarskyddet och meddelarfriheten är jag som liberal en mycket stark anhängare av en mycket stark meddelarfrihet och ett starkt meddelarskydd. Jag tycker att det är naturligt att vi har en meddelarfrihet och ett meddelarskydd i offentligt finansierad omsorg, och också när det handlar om privata utförare.

Samtidigt har den frågan, precis som Marina Pettersson refererar, utretts tidigare. Den har visat sig vara rätt komplicerad att genomföra. De främsta revisorerna på förvaltning i Sverige och i Riksrevisionen har utrett frågan och konstaterat att det är en brist men har inte kunnat leverera ett förslag till lösning. Jag tror att vi måste vara ödmjuka inför det.

Vi ser gärna att det sker en ny översyn, en ny utredning av frågan, för att se om vi kan komma framåt. Det är inte tillfredsställande att personer som jobbar i exempelvis privat äldreomsorg inte ska känna tryggheten i att kunna anmäla missförhållanden. Det handlar om att anmäla inte bara till medier utan också till chefer, kommuner eller andra tillsynsmyndigheter. Det är naturligtvis viktigt att man känner den tryggheten.

Jag tänker jobba för att den här frågan ska utredas och ses över seriöst, men vi ska komma ihåg att det finns komplikationer.

Anf. 65 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt bra att ni i Folkpartiet är så tydliga med att ni vill se över den frågan i en utredning. Jag upplevde inte samma tydlighet från andra partier i den borgerliga alliansen.

Jag begärde replik när Tobias Krantz sade att antalet privata utförare fördubblades under den förra perioden. Ja, de gick från 9 procent 1999 till 14 procent 2006 i äldreboendena och från 6 procent till 11 procent i hemtjänsten. Jag plockade det ur Tobias Krantz anförande i en annan debatt, men jag känner igen siffrorna.

Det är en väldig skillnad mot dagens läge. I Uppsala har man beslutat av ideologiska skäl att alla äldreboenden ska konkurrensutsättas. Man är på väg att få 70 procent, och det kan bli 0 procent kommunala utförare. Då blir det alltså 70 eller 100 procent av personalen som inte har meddelarfrihet eller meddelarskydd. Nacka har ingen kommunal hemtjänst, och det är alltså all hemtjänstpersonal som saknar det skyddet. Det sker nu en väldigt snabb utveckling där man ideologiskt inte ens försöker nå en balans mellan kommunala och privata utförare i många kommuner.

Även om det finns skillnader i vår rödgröna opposition – vi i Vänsterpartiet är inte för att man ska göra vinst på vård och omsorg – är vi väldigt eniga om att vi inte vill ha konkurrensutsättning av all verksamhet. Vi vill inte att den kommunala verksamheten blir noll eller nästan ingenting inom vård och omsorg. Det rimmar inte ens med den valfrihetsdiskussion som alliansen har.

Jag tycker att det behöver vara större tryck i frågan nu eftersom man i hela kommuner kan komma att sakna meddelarskydd. Det blir naturligtvis ett lock på debatten, och det kommer att drabba de äldre och kvaliteten i äldreomsorgen.

Anf. 66 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag vill bara konstatera att under den tid som Eva Olofsson och Vänsterpartiet var med och stödde den socialdemokratiska regeringen skedde det som hon nu säger är en privatiseringsvåg. Det skedde en mycket kraftig ökning – precis de siffror som Eva Olofsson nu redovisar.

Då kan man ställa frågan varför Eva Olofsson under den tiden inte reagerade och inte föreslog några åtgärder, exempelvis när det gällde frågan om meddelarskyddet eller andra så kallade avarter av att det blir fler privata utförare. Den frågan måste i så fall ställas tillbaka till Eva Olofsson.

En sak som den här regeringen har gjort som är väldigt viktig när det gäller privata utförare och privata entreprenörer, exempelvis inom äldreomsorgen, är att man har infört en helt ny lagstiftning, lagen om valfrittssystem, som sätter kvaliteten i centrum.

Om man tidigare ville anlita privata entreprenörer eller privata utförare inom omsorgen, exempelvis inom äldreomsorgen, var man nämligen tvungen att använda den lag som heter lagen om offentlig upphandling, och där var det fokus på pris. Man tvingade dem som ville jobba med äldreomsorg i en kommun att konkurrera om priset, vilket ofta kunde leda till att det blev brister i kvaliteten.

Den nya lagstiftning som vi har infört innebär att de som vill utföra privat äldreomsorg tvingas konkurrera om kvalitet, vilket vi tycker är mycket bättre. Vi har alltså genomfört en stor kvalitetsreform inom den svenska äldreomsorgen genom den nya lagstiftning som riksdagen har antagit.

Anf. 67 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Vad jag vet har Vänsterpartiet jobbat emot privatisering och för meddelarfrihet under alla år man har suttit i riksdagen. Jag satt inte här själv förra perioden, men jag är rätt säker på att man drev de frågorna då också.

Man kan jobba med kvalitet också på entreprenad. Man kan göra det genom att sätta ett pris och välja den som har bästa kvaliteten eller väga kvalitetsfaktorer väldigt högt. I Uppsala, som är borgerligt styrt, har man inte gjort så. Där fastställde man en kvalitetsnivå och tog dem som tog lägsta priset, vilket i och för sig kommer att innebära att man kommer att få betydligt mindre personal och personalbemanning på det äldreboendet. Jag är inte säker på att man direkt kan kalla det för kvalitetsupphandling. Lagen om valfrihet används väldigt mycket i hemtjänsten och väldigt lite på äldreboenden.

Jag tycker att det är en felsyn att tro att äldre ska rösta med fötterna. Det gör de inte i de allra flesta fall, speciellt inte om de har fått plats på äldreboende. Då gör man inte det. Man är glad åt den plats man har fått. Det finns inte tonvis med tomma platser att välja på, och jag tror inte att det kommer att finnas det framöver heller.

Prot. 2008/09:120
18 maj

*Samordnad och
tydlig tillsyn av
socialtjänsten m.m.*

En väldigt viktig fråga när man pratar om kvaliteten på LOV:en är hur mycket pengar man avsätter till äldreomsorgen i kommunerna. Den stora kvalitetsfrågan nu kommer att vara besparingarna och nedskärningarna i kommunen som kommer att drabba äldreomsorg, skola och förskola. Så stora är de. Det handlar också om personalvillkoren. LOV:en uppmanar egentligen till att inte heltidsanställa personal och att inte fästanställa personal. Jag tror att en sådan personalpolitik leder till sämre äldreomsorg.

Anf. 68 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! För det första sker det nu ett skifte när det gäller lagstiftningen om man vill anlita privata entreprenörer i äldreomsorgen, från framför allt lagen om offentlig upphandling till lagen om valfrihetssystem. I den förstnämnda lagstiftningen var det fokus på att man skulle ha lägsta möjliga pris. I den lagstiftning som vi har antagit och som ni i den samlade oppositionen röstade emot är det fokus på kvalitet i äldreomsorgen. Det tycker jag är skillnad.

För det andra delar jag inte alls den uppfattning som Eva Olofsson för fram här om att äldre inte är intresserade av att välja. Jag tror att det är ett avgörande misstag Vänsterpartiet begår. Jag har träffat otroligt många äldre och anhöriga som är mycket intresserade av att själva få bestämma vilket äldreboende de vill ha. Underskatta inte människor som hela sitt liv har fattat beslut om exakt hur de vill leva sina liv! Underskatta inte deras förmåga att också efter 65-årsdagen göra det, Eva Olofsson!

När det handlar om kvaliteten i äldreomsorgen, i omsorgen och i den offentliga sektorn i övrigt är det naturligtvis så att det är viktigt att det finns ordentligt med resurser. Det är därför regeringen tillför 17 miljarder kronor till kommuner och landsting under de kommande tre åren. Vi tycker att det är otroligt viktigt att också mitt under den kanske värsta finansiella kris, den värsta lågkonjunktur vi haft på årtionden ser till att försöka värna den offentligt finansierade välfärden i så hög utsträckning som det över huvud taget är möjligt.

Men regeringen har ingen sedelpress. Jag vet att Vänsterpartiet ofta har en sedelpress. Det finns pengar till allting. Det finns pengar till alla utgiftsområden. Vi har inte någon sådan sedelpress. Vi måste ta ansvar och se till att statsfinanserna går ihop och att vi för en ansvarsfull ekonomisk politik. I grund och botten är det så att om vi inte för en ansvarsfull ekonomisk politik, om vi kör statsfinanserna bankrutt, om vi kör statsfinanserna i ruiner, är det de mest utsatta människorna i det svenska samhället, däribland de äldre, som får betala priset. Det tänker jag inte acceptera.

Anf. 69 LARS-AXEL NORDELL (kd):

Herr talman! Som ett mått på ett samhälles civilisation brukar man ofta använda dess förmåga att ta hand om sina äldre medborgare. För oss kristdemokrater är det oerhört viktigt att alla ska kunna åldras med värdighet. Det innebär att service, vård och omsorg ska vara tillgängliga och ges utifrån ett helhetsperspektiv på den enskilde, där hänsyn tas till kroppsliga, själsliga och andliga behov.

I proposition 2008/09:160 föreslår regeringen att tillsynen av socialtjänsten samordnas med tillsynen av hälso- och sjukvården hos Socialsty-

relsen. Reformen syftar till att göra socialtjänsten till ett effektivare verktyg som ser till att lagar efterlevs. Det är syftet. Förändringen syftar också till att skapa större likhet över landet när det gäller tillsynen av socialtjänsten.

Riksrevisionen sätter på ett förtjänstfullt sätt fokus på kvalitet och insyn, även om en brist är att granskningen i stort begränsas till perioden 2003–2007. Därmed berörs de viktiga åtgärder som genomförts av alliansregeringen sedan den tillträdde endast summariskt i granskningsrapporten.

I debatten om vilka krav och förväntningar som kan ställas på olika vårdgivare är det viktigt att slå fast att socialtjänstlagens krav på god kvalitet inte är förhandlingsbart utan gäller, oberoende av om det rör sig om en offentlig eller enskild utförare av välfärdstjänster.

Regeringen vill öka mångfalden av utförare av välfärdstjänster i syfte att öka kvaliteten i både enskild och kommunal verksamhet och samtidigt öka den enskildes valmöjligheter och självbestämmande.

Som Tobias Krantz framförde tidigare är det en svaghet i lagen om offentlig upphandling att ekonomin hamnar i fokus och kvaliteten i skymundan. I upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling är det framför allt beställarkompetensen som blir avgörande för hur lyckad upphandlingen blir.

Genom lagen om valfrihet, LOV, som trädde i kraft vid årsskiftet, ges ett attraktivt alternativ till upphandling enligt LOU. Vi överlåter valet av utförande av stöd, vård och omsorgstjänster till brukaren eller patienten.

Lagen om valfrihet bygger på konkurrens om kvalitet i stället för konkurrens om pris. Det innebär att det inte kommer att råda någon pris-konkurrens mellan leverantörerna. Däremot får den enskilde välja leverantör utifrån vilken dokumenterad eller upplevd kvalitet som erbjuds.

För att öka insynen och för att öppet kunna jämföra insatser inom all äldreomsorg krävs tydliga kvalitetskriterier. God kvalitet enligt socialtjänstlagen måste kunna preciseras och i ökad utsträckning mätas, och då är nationella kvalitetsindikatorer nödvändiga.

Med anledning av detta har regeringen gett Socialstyrelsen i uppdrag att i samarbete med SKL utveckla ett nationellt system för öppna jämförelser av kvalitet, kostnader och effektivitet. I uppdraget ingår bland annat att utveckla nationella kvalitetsindikatorer.

För drygt ett år sedan publicerade Socialstyrelsen de första öppna jämförelserna i Äldreguiden, som finns tillgänglig på Socialstyrelsens hemsida och som vänder sig direkt till brukare och anhöriga. Där finns bland annat uppgifter om över 2 000 äldreboenden i såväl enskild som kommunal regi.

I år kommer hemtjänsten och dagverksamheten att finnas med på enhetsnivå i både enskild och kommunal regi. Vad brukarna själva tycker kommer också att redovisas i Äldreguiden 2009.

När det gäller det så kallade meddelarskyddet, som våra vänner från Vänsterpartiet och Socialdemokraterna har framfört reservationer om och önskar att vi särskilt ska debattera i dag, vet vi, som också sades tidigare, att frågan har utretts tidigare av den socialdemokratiska regeringen, som valde att inte gå vidare med något förslag, eftersom remissinstanserna och experterna var så kritiska.

Prot. 2008/09:120
18 maj

*Samordnad och
tydlig tillsyn av
socialtjänsten m.m.*

Som tidigare står det kommunerna fritt att avtala med enskilda vårdgivare om skydd mot efterforskning och repressalier mot anställda. Denna möjlighet har kommunerna.

Emellertid utesluter inte regeringen – det har också Maria Larsson framfört – att frågan kan behöva ses över igen, men i dagsläget föreligger inte något förslag till inrättande av ett meddelarskydd inom den enskilt drivna verksamheten.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande. Samtidigt yrkar jag avslag på den av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet inlämnade reservationen i ärendet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

7 § Oskäligen krav i börsers regelverk

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2008/09:FiU30
Oskäligen krav i börsers regelverk (prop. 2008/09:164).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

8 § Säljstödande finansiering

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2008/09:FiU31
Säljstödande finansiering (prop. 2008/09:148).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

9 § Utvidgning av uppdrag för Vasallen AB och överlåtelse av aktierna i Kasernen Fastighetsaktiebolag

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2008/09:FiU41
Utvidgning av uppdrag för Vasallen AB och överlåtelse av aktierna i Kasernen Fastighetsaktiebolag (prop. 2008/09:172 och redog. 2008/09:RRS17).

Anf. 70 AGNETA GILLE (s):
Herr talman! I det här ärendet, betänkande FiU41, har vi socialdemokrater, Vänsterpartiet och Miljöpartiet en reservation med anledning av motiveringen. Vi har också ett särskilt yttrande kopplat till det.

Jag vill inleda, herr talman, med att yrka bifall till vår motivreservation.

Det är en reservation som jag ser som framtvingad av majoriteten. Jag tycker att vi hade kunnat hitta en möjlighet att vara eniga i detta betänkande. Jag tycker att det är onödigt från majoritetens sida att hantera ärendet på det här sättet.

Om jag ska göra en liknelse för dem som lyssnar kan jag säga att det är som att det finns en lillasyster eller lillebror som i alla lägen skyller ifrån sig på storasyskonen.

I alla lägen står lillasyster där och säger att det är storasysters fel för att framhålla sig själv och sina förträffligheter. Hon vill inte ta ansvar för sina egna handlingar utan skyller i alla lägen ifrån sig.

Denna högerstyrda majoritet tar nämligen varje chans att lägga över skulden för vad som händer på den tidigare regeringen. Vad det än gäller skyller man ifrån sig.

Klyftorna växer i dag. Ungdomsarbetslösheten växer. Utanförskapet växer. Statsskulden växer. Och inget av det här vill den nuvarande regeringen, den moderatledda regeringen, ta på sig. Inget av detta anser de att de har något ansvar för.

Samma sak är det, herr talman, i det här ärendet om Kasernen och Riksrevisionens rapport.

Den nuvarande moderatledda regeringen har inte agerat på något sätt eller vidtagit någon som helst åtgärd innan man nu överför Kasernen till Vasallen – det tycker vi också är bra, och där är vi helt överens.

Anledningen till vår motivreservation är att vi, när vi har behandlat det här ärendet, hela tiden har haft med oss ett svar och ett underlag från näringsminister Maud Olofsson. Där säger hon att hon fullt ut har förtroende för styrelsen i Kasernen och den verkställande ledningen i Kasernen. Det är ett underlag i ärendet som fick vara med hela vägen ända fram till slutfasen av arbetet med betänkandet. Då skrivs det någonting annat.

Maud Olofsson sade i svaret att hon inte avsåg att vidta några åtgärder i detta fall med anledning av vad Kasernen hade gjort utifrån Riksrevisionens rapport.

Kort därefter vaknar regeringen till liv och agerar genom att lägga över Kasernen i Vasallen. Nu är det problemet löst. Men jag vill ändå tydliggöra att det är alla regeringars ansvar att vara aktiva ägare. Med det yrkar jag bifall till vår motivreservation.

Anf. 71 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! Jag vill inledningsvis passa på att yrka bifall till förslaget i betänkandet om Kasernen och Vasallen, FiU41.

Kasernen är ett ganska litet statligt bolag som tillhandahåller bostäder för försvarsanställda. Också av det skälet är det klokt att, som regeringen nu föreslår, bolaget ska ingå i ett större sammanhang, i Vasallen. Men det är också klokt att det sker en förändring i strukturen.

Kasernen är ett bolag som har skötts dåligt under en följd av år. Riksrevisionen skriver att de har granskat bolaget under åren 2000–2006 och att granskningen visar på stora brister. Det är en allvarlig kritik från Riksrevisionen när det gäller de år som granskats, 2000–2006.

Prot. 2008/09:120
18 maj

Utvidgning av uppdrag för Vasallen AB och överlåtelse av aktierna i Kasernen Fastighetsaktiebolag

Det handlar om en dålig styrning från ägaren men också från styrelsens sida. Och det är en hel räckta med allvarlig kritik som riktas.

Det handlar om verkställande direktörens roll och bisysslor. Han har själv en rad olika engagemang i fastighetsbolag bredvid sitt vd-skap i ett statligt ägt fastighetsbolag.

Det handlar om lokaler som vd äger och där Kasernen betalar 50 procent av lokalkostnaden, trots att det numera, efter avveckling under en följd av år, handlar om fyra fastigheter och en bostadsrätt, medan vd:ns egna bolag är 16 till antalet. Ändå är lokalkostnaden fortfarande 50 procent för staten och 50 procent för hans privata bolag.

Det handlar, som sagt, om många bisysslor. Det handlar om en rad sådana här saker som påpekas i kritiken.

Det handlar om bristfällig dokumentation. Man kan självklart diskutera hur omfattande en dokumentation ska vara i ett litet bolag, men det är helt uppenbart att dokumentationen i ett statligt ägt bolag bör vara bättre än vad den har varit i det här fallet.

Det handlar också om försäljning av en rad fastigheter och bostadsrätter. Det är 19 till antalet som har granskats av Riksrevisionen.

Det handlar om fastigheter och bostadsrätter på Gotland, i Boden, på Östermalm i Stockholm och i Sundbyberg i Stockholms län.

Här kan vi se att i inget av fallen har mäklare använts. Inga oberoende värderingar har skett av fastigheterna eller bostadsrätterna. Det finns inte heller någon bra dokumentation. Den är mycket bristfällig.

Ibland har till och med anställda i vd:s dotterbolag fått köpa till priser som har ifrågasatts av Riksrevisionen. Det har varit under marknadspriser i de flesta fall, enligt Riksrevisionens bedömning.

Det finns också exempel på fastigheter som har köpts på Gotland, som har sålts till privata ägare, andra ägare, som en kort tid därefter sålt dem vidare med 1 miljon i ökad vinst.

Under åren 2000–2006, som den här revisionen omfattar, var Socialdemokraterna vid makten. Det kanske är en del av förklaringen till det märkliga tonläge som Agneta Gille uppvisar i sitt inlägg.

Åren 1998–2002 var Björn Rosengren, socialdemokrat, näringsminister. Leif Pagrotsky var näringsminister 2002–2004. Och Thomas Östros, vice ordförande i finansutskottet, var näringsminister 2004–2006.

Frågan man måste ställa sig är vilket ansvar dåvarande näringsministern tog för den verksamhet som har fått den här typen av kritik i Riksrevisionens granskning.

Under hela den här tiden har man haft en tjänsteman på Näringsdepartementet i styrelsen, ända sedan 1997. Och det har varit samma tjänsteman under en lång följd av år. Samma person har också haft förtroendet att vara den som är ansvarig på Näringsdepartementet för att granska bolaget Kasernen.

När bolaget försvarar sig i olika uttalanden klagar man på att Riksrevisionen kräver för mycket dokumentation. Men begär Riksrevisionen för mycket av ett statligt helägt aktiebolag? Nej, jag tycker inte riktigt det.

Framför allt anlitar ju privatpersoner som vill sälja en fastighet eller en bostadsrätt oftast både en oberoende värderare och en mäklare, åtminstone den ena av dem.

Här har man i stället valt att sköta det på egen hand trots att man säger att man har en liten personalstyrka som sköter verksamheten. Det tas inte till intäkt för att lägga ut försäljningarna på oberoende värderare, oberoende mäklare.

Är man förvaltare av ett statligt bolag ska man vara extra mån om trovärdigheten i det man gör. Jag ställer faktiskt högre krav på ett statligt bolag än vad jag ställer på privatpersoner som säljer sina villor eller bostadsrätter.

I det här fallet kan man faktiskt säga att det är motsatsen. Styrelse, vd och regering har under de här åren ett ansvar för att sköta företaget.

Det är uppenbart att man inte har gjort det på ett tillfredsställande sätt. Jag skulle helt enkelt vilja uppmana alla berörda: Låt fastighetsbolaget Kasernen vara ett varnande exempel för framtiden!

Socialdemokraternas reservation är en klagolåt om att vi inte har tagit med alla uppgifter som man kan ta med. Vi klagar lite för mycket, tycker de, på den socialdemokratiska regeringstiden. Jag vet inte vem man ska klaga på om det inte är på dem som har haft ansvaret för verksamheten under den granskade perioden. Det är ganska rimligt.

Man kan tycka att nuvarande regering hade kunnat agera ännu snabbare i den här frågan, men huvudorsaken till att det är dålig styrning, en dåligt skött verksamhet, måste finnas hos dem som är satta att vara ägare och förvaltare av bolaget under de år som granskningen omfattar. Agneta Gille måste svara på frågan: Vem har ansvaret om inte dåvarande regering? Det är en socialdemokratisk regering som talar högt, vitt och brett om vikten av statligt ägande och om att staten är en så bra ägare.

Därför blir också den socialdemokratiska reservationen något märklig i sammanhanget. Stå i stället för att ni har misskött det här bolaget under de åren och för att de personer som har haft det yttersta ansvaret inte har skött sin uppgift! Det skulle vara mer hedervärt i sammanhanget.

Anf. 72 AGNETA GILLE (s) replik:

Herr talman! Hedervärt eller inte skulle jag ändå vilja säga Stefan Attefall att vi är överens i mångt och mycket om hur bolaget har skötts. Det har vi diskuterat i utskottet. Vi har haft de utfrågningar som vi har haft.

Vi säger att det här inte alls ser bra ut. Det är ett fel som har gjorts. Ett fel är begånget. Styrelsen i Kasernen har varit alldeles för flat. Men det är inte det reservationen handlar om, skulle jag vilja upplysa Stefan Attefall om.

Jag skulle vilja att Stefan Attefall förtydligade sitt uttalande. I Riksrevisionens rapport framgår det att man har granskat de försäljningar som genomfördes 2000–2006. Det stämmer. Men arbetet i övrigt, är det bara fram till 2006? Här finns det uppgifter om att den utbetalning som har gjorts till staten är fram till 2007. Så var har Stefan Attefall läst att det för Kasernen är begränsat till de åren? Det finns delar i det som jag har funderingar om.

Reservationen gäller Maud Olofsson som tog över som näringsminister. Hon har i ett skriftligt svar gett besked om hur hon har sett på det här. Hon skriver att hon har fullt förtroende för att styrelsen och den verkställande ledningen i Kasernen tar sitt fulla ansvar och bedriver sin verksamhet på bästa sätt. Jag avser inte att vidta några åtgärder i detta fall, skriver Maud Olofsson.

Det begärde vi att få med i det betänkande som vi har diskuterat här i dag. I övrigt är vi överens om att det har varit ett misskött bolag, att man har gjort övertramp i Kasernen.

Anf. 73 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Maud Olofsson säger att hon utgår från att den verkställande ledningen i Kasernen tar sitt fulla ansvar. Hon har lagt fram ett förslag om att förändra strukturen för Kasernen så att det uppgår i ett större bolag och får en större struktur. Förhoppningsvis kommer det att vara helt nya människor som sköter verksamheten. Det ska bli mycket intressant att få se detta, men det utgår jag från.

Det gör att vi har löst de problem som Riksrevisionen har pekat på för framtiden. Men när det gäller ansvaret bakåt i tiden har det framför allt varit under en socialdemokratisk regeringsperiod. En ny regering kan inte ta tag i alla problem som ligger på bordet på en gång, men det har skett en omfattande genomgång av de statliga bolagen under den här regeringens första tid vid makten. Det sker en fortlöpande genomgång av bolagen.

Jag tycker också att man kunde ha varit ännu mer aktiv och ännu snabbare med att hantera den här frågan. Men det är inte någon stor verksamhet. Det är inte de största ekonomiska värdena som står på spel här. Men det är en principiellt intressant kritik som riktas mot hur passivt, svagt och illa man har skött sitt ägaruppdrag under den socialdemokratiska regeringstiden.

Det yttersta ansvaret för detta har Björn Rosengren, Leif Pagrotsky och Thomas Östros. Det kanske hade varit lämpligare att citera vad de har att säga om detta i reservationen i stället för att rikta kritik mot att vi nu säger att det här har varit dåligt skött och att vi måste få en bättre ordning för framtiden. Vi noterar med tacksamhet att nu ingår Kasernen i ett bättre sammanhang.

Jag personligen skulle vilja lägga till: Låt skötseln av Kasernen vara ett varnande exempel på dålig statlig styrning av bolag!

Anf. 74 AGNETA GILLE (s) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ha ett svar av Stefan Attefall om begränsningen av tiden för Riksrevisionens rapport. Det framgår att det är försäljning av fastigheter fram till 2006. Men för hela den utredning som Riksrevisionen har gjort skulle jag vilja ha ett svar på vilken tid den omfattar.

Det är helt rätt att Riksrevisionen påvisar bristande ägarstyrning. I rapporten tycker de att det behöver intensifieras ytterligare i Regeringskansliet med de åtgärder som har iscensatts så här långt.

Vi löser problemet med Kasernen i och med att det går upp i Vasallen, men de två senaste åren hade det kunnat ske mycket mer. Det är anmärkningsvärt att majoriteten i dag inte vill ta med det i betänkandet som vi har begärt.

Det är det som motivreservationen handlar om, att få fram att Maud Olofsson har haft samma ståndpunkt som Leif Pagrotsky och Thomas Östros tidigare. Maud Olofsson har fortsatt det kontinuerligt utan att ha vidtagit några som helst åtgärder. Vi har skriftligt underlag på det. Det är vår begäran att kunna få med det i betänkandet. Det är mycket enkelt.

Anf. 75 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Maud Olofsson i alla fall har agerat. Det är mer än jag kan säga om den förra regeringen. Rapporten daterades 2008. Det är klart att rapporten har skrivits före det. Det innebär att under 2007 kunde den nuvarande regeringen ha agerat snabbare för att städa upp i den dåliga styrning som varit under de gångna åren.

Det kan jag hålla med om. Det innebär inte att för att man inte har varit tillräckligt snabb, enligt min och kanske din uppfattning, blir ansvaret för hur det har skötts mindre. Det har skötts dåligt under de sex åren av en regering som dessutom talar sig varm vitt och brett om vikten av statligt ägande. Man gör sig stolt över hur duktig man är på att förvalta statlig egendom och klagar på dem som vill avveckla statliga företag.

Den kritiken framstår som lite märklig i sammanhanget. När det gäller de stora ekonomiska värden som det har handlat om, miljontals kronor, var det under 2000–2006. Rapporten presenterades, som sagt var, under 2008. Exakt vilka datum man har haft för kraven på dokumentation exempelvis vet jag inte, men det kan vara under hela den här perioden.

Jag konstaterar bara att bolaget har haft en dålig styrning, ett dåligt skött ägande. Riksrevisionen har riktat skarp kritik mot detta. Vi har löst det för framtiden, men ansvaret för bolagets skötsel vilar på den dåvarande socialdemokratiska regeringen.

Anf. 76 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (m):

Herr talman! Vasallen AB, som detta ärende handlar om, ägs av staten. Det bildades 1997 sedan riksdagen beslutat att skapa ett aktiebolag med syfte att äga eller tillfälligt inneha de av Försvarsmakten nedlagda försvarsfastigheterna. Vasallen är ett svenskt fastighetsutvecklingsbolag som omvandlar och utvecklar nedlagda regementen och andra försvarsfastigheter och hyr ut till nya verksamheter.

Vasallen har förvärvat sammanlagt 24 före detta försvarsanläggningar från Kiruna i norr till Ystad i söder. Av dessa var vid årsskiftet 14 anläggningar omvandlade och sålda. Vasallen har bland annat utvecklat Jägarskolan i Kiruna, Dalregementet i Falun och Garnisonen i Linköping.

Då världen är föränderlig och försvaret inte ser ut som det gjorde förr påbörjade Vasallen AB en försäljning av fastighetsinnehavet som helhet 2008.

Som vi alla vet kom finansoron, och den medförde att lämnade anbud inte uppnådde acceptabel nivå. Det var klokt att då inte sälja utan i stället tänka om och använda den kunskap och erfarenhet som finns för att i dagsläget använda bolaget till det de är bra på, nämligen att hjälpa staten vid avyttring av statligt ägda fastigheter och statligt ägda bolag som av olika skäl bör avyttras.

I detta läge står vi här i kammaren för att i stället bevilja Vasallen ett utvidgat uppdrag, även om tidigare riksdagsbeslut om avveckling ligger kvar för framtiden. I nuläget ska Vasallen på kommersiella villkor kunna göra kompletterande förvärv och utvecklas för att senare sälja fastigheterna.

Herr talman! I detta ärende vill vi inte bara utöka Vasallens verksamhet utan vi talar om överlåtelse av aktier i bolaget Kasernen Fastighetsaktiebolag till Vasallen AB.

Prot. 2008/09:120
18 maj

Utvidgning av uppdrag för Vasallen AB och överlåtelse av aktierna i Kasernen Fastighetsaktiebolag

Anledningen är att de statliga värdena av Kasernens fastighetsinnehav bättre anses kunna tas till vara av ett bolag som ägnat sig åt denna typ av verksamhet under en längre tid och i större omfattning.

Kasernen Fastighetsaktiebolag är ett av statens mindre bolag sett till antalet anställda och omsättning.

Ärendet har dock kommit att bli en större fråga för utskottet som ska ta ställning till Riksrevisionens granskning av Kasernens försäljningar. Av de genomförda försäljningarna mellan åren 2002 och 2006 har 19 varit föremål för Riksrevisionens granskning. Riksrevisionen konstaterar att styrningen varit bristfällig och att regeringen brustit i sin roll som aktieägare. Därmed kommer ärendet att hamna i en diskussion som rör övergripande principiellt viktiga ägarfrågor. Det handlar om ägarstyrningen.

Riksrevisionen är tydlig på fyra punkter som regeringen i sin roll som ägarförvaltare har att säkerställa. Det är att Kasernens styrelse tar ett aktivt ansvar för bolagets bästa, att anpassa Kasernens verksamhetsmål så att försäljning av fastigheter och bostadsrätter ingår, att se över Kasernens ekonomiska mål med hänsyn till de nuvarande förutsättningarna samt att utarbeta riktlinjer om bisysslor för ledande befattningshavare i statliga bolag.

Samtidigt konstaterar Riksrevisionen att det pågår ett utvecklingsarbete inom Regeringskansliet för att förbättra styrning och uppföljning av de statliga bolagen. Vidare skriver man att detta arbete behöver intensifieras ytterligare. Jag delar den uppfattningen.

Styrning av företag ska präglas av tydlighet, öppenhet och transparens. Det är dock en knivig gräns mellan att vara öppen och att verka på konkurrensutsatta marknader som man gör i en offentlig förvaltning. Det svåra ligger i att öppenhetens baksida är att värna skattebetalarnas tillgångar och att hålla företagssekretessen.

Kritiken som riktats av Riksrevisionen måste tas på allvar och anses vara befogad. Den resa vi gjort under våren där ämnet diskuterats med såväl Riksrevisionen som Näringsdepartementet har lett till att vi nu till slut kan se en åtgärd.

I dag har vi att ta ställning till att låta Kasernen uppgå i ett större bolag. Det innebär i princip att Kasernen avvecklas och därmed under Vasallens ledning får en ny styrelse med en ny struktur som dotterbolag. Därmed åtgärdas också den kritik som Riksrevisionen framfört.

Därmed yrkar jag bifall till förslagen i betänkandet.

Anf. 77 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Det ärende vi diskuterar nu, utvidgning av uppdrag för Vasallen AB och överlåtelse av aktierna i Kasernen Fastighetsaktiebolag, innehåller flera dimensioner. Det är den riksrevisionsgranskning och kritik som Stefan Attefall har redogjort för tidigare i debatten. I botten finns också regeringens och Näringsdepartementets genomgång av de statliga bolagen. Det är en genomgång som syftar till att pröva skälen för fortsatt statligt ägande. Efter den genomgången har regeringen gjort bedömningen att det inte längre finns skäl för staten att äga Kasernen.

Man har då beslutat att samtliga aktier i Kasernen överläts till Vasallen där det sedan tidigare finns ett riksdagsbeslut på att det statliga ägandet successivt ska avvecklas.

Regeringens bedömning är att syftet med Kasernen och det värde som finns i det bolaget bättre kan tas till vara i ett större fastighetsbolag som har erfarenhet av att både anpassa och avyttra fastigheter.

När Kasernen på det här sättet uppgår i ett större sammanhang hantearas de brister som Riksrevisionen pekar på i sin granskning.

Herr talman! Det är väl bra att med ett beslut åtgärda flera problem, att så att säga slå två flugor i en smäll. Därför blir jag inte riktigt klok på Socialdemokraternas hållning i den här frågan. Vad jag vet är Socialdemokraterna inte benägna att göra någon systematisk genomgång av det statliga ägandet och pröva skälen för statligt ägande. Utan den genomgången hade man inte kommit fram till att man skulle föra över aktierna till Vasallen.

När alliansen gör detta är det bra. Då är vi fullt eniga i utskottet.

Nu åtgärdar vi de brister som Riksrevisionen pekar på genom att låta Kasernen uppgå i ett större sammanhang – brister som uppkommit under den tidigare socialdemokratiska regeringens tid. Det tycker Socialdemokraterna är bra. Men när vi gör det i ett sammanhang – slår två flugor i en smäll – är det inte bra.

Frågan är hur en socialdemokratisk regering hade gjort. Hur hade man hanterat frågan? I grund och botten hade man inte haft den här systematiska genomgången och kommit fram till att Kasernen ska avvecklas. Det är den grundfråga som behöver besvaras i debatten.

För övrigt yrkar jag bifall till utskottsmajoritetens förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

10 § Revisionsutskott m.m. – genomförande av 2006 års revisorsdirektiv

Föredrogs

civilutskottets betänkande 2008/09:CU28

Revisionsutskott m.m. – genomförande av 2006 års revisorsdirektiv (prop. 2008/09:135).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

11 § Ändring i lagen om energideklaration för byggnader

Föredrogs

civilutskottets betänkande 2008/09:CU29

Ändring i lagen om energideklaration för byggnader (prop. 2008/09:161).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

Prot. 2008/09:120
18 maj

Utvidgning av uppdrag för Vasallen AB och överlåtelse av aktierna i Kasernen Fastighetsaktiebolag

12 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Redogörelser

2008/09:RRS24 Riksrevisionens styrelses redogörelse om regeringens redovisning av skatteuppskov

2008/09:RRS25 Riksrevisionens styrelses redogörelse angående granskningen av årsredovisningen för staten 2008

Motion

med anledning av prop. 2008/09:186 Ändring av täckningsbeloppet för insättningsgarantin

2008/09:Fi28 av Ulla Andersson m.fl. (v)

Näringsutskottets betänkanden

2008/09:NU19 En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder

2008/09:NU23 Vissa ändringar av balansansvaret på el- och naturgasmarknaderna

2008/09:NU24 Genomförande av elförsörjningsdirektivet

Kulturutskottets betänkande

2008/09:KrU9 Språk för alla – förslag till språklag

Konstitutionsutskottets betänkande

2008/09:KU23 Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk m.m.

Finansutskottets betänkande

2008/09:FiU28 Riksrevisionens årsredovisning

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2008/09:AU9 Ändringar i arbetsmiljölagen m.m.

Utbildningsutskottets betänkanden

2008/09:UbU14 Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande

2008/09:UbU18 Forskarutbildning med profilering och kvalitet

2008/09:UbU20 Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet 2008

Trafikutskottets betänkande

2008/09:TU15 2006 års sjöarbetskonvention

13 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Prot. 2008/09:120
18 maj

Anmäldes att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 15 maj

2008/09:901 Tillåtlighetsprövning av Norvikshamnen

av *Mats Pertoft* (mp)

till miljöminister *Andreas Carlgren* (c)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 26 maj.

14 § Kammaren åtskildes kl. 15.36.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början till och med 5 § anf. 34 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 6 § anf. 67 (delvis) och

av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Ledighet.....	1
3 § Hänvisning av ärende till utskott	1
4 § Mål för framtidens resor och transporter.....	1
Trafikutskottets betänkande 2008/09:TU14	1
Anf. 1 LARS-AXEL NORDELL (kd)	1
Anf. 2 CHRISTINA AXELSSON (s)	2
Anf. 3 PETER PEDERSEN (v).....	4
Anf. 4 KARIN SVENSSON SMITH (mp)	5
Anf. 5 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m)	7
Anf. 6 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	10
Anf. 7 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik	10
Anf. 8 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	11
Anf. 9 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik	11
Anf. 10 CHRISTINA AXELSSON (s) replik	12
Anf. 11 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik	12
Anf. 12 CHRISTINA AXELSSON (s) replik	13
Anf. 13 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik	13
Anf. 14 PETER PEDERSEN (v) replik	14
Anf. 15 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik	14
Anf. 16 PETER PEDERSEN (v) replik	15
Anf. 17 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik	15
Anf. 18 NINA LARSSON (fp)	16
Anf. 19 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	18
Anf. 20 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	20
Anf. 21 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik	21
Anf. 22 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	22
Anf. 23 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik	22
Anf. 24 CHRISTINA AXELSSON (s) replik	23
Anf. 25 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik	23
Anf. 26 CHRISTINA AXELSSON (s) replik	24
Anf. 27 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik	24
Anf. 28 PETER PEDERSEN (v) replik	24
Anf. 29 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik	25
Anf. 30 PETER PEDERSEN (v) replik	25
Anf. 31 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c) replik	26
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)	26
5 § Prövning av vindkraft	26
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2008/09: MJU27	26
Anf. 32 CARINA OHLSSON (s).....	26
Anf. 33 JACOB JOHNSON (v)	28
Anf. 34 JAN LINDHOLM (mp)	30
Anf. 35 OLA SUNDELL (m)	34
Anf. 36 CARINA OHLSSON (s) replik	36
Anf. 37 OLA SUNDELL (m) replik	36
Anf. 38 CARINA OHLSSON (s) replik	37
Anf. 39 OLA SUNDELL (m) replik	37

Anf. 40	CLAES VÄSTERTEG (c).....	38
Anf. 41	JAN LINDHOLM (mp) replik	39
Anf. 42	CLAES VÄSTERTEG (c) replik	40
Anf. 43	JAN LINDHOLM (mp) replik	40
Anf. 44	CLAES VÄSTERTEG (c) replik	41
Anf. 45	LARS TYSKLIND (fp).....	41
Anf. 46	JACOB JOHNSON (v) replik	43
Anf. 47	LARS TYSKLIND (fp) replik.....	44
Anf. 48	JACOB JOHNSON (v) replik	44
Anf. 49	LARS TYSKLIND (fp) replik.....	44
Anf. 50	LIZA-MARIA NORLIN (kd)	45
	(Beslut skulle fattas den 20 maj.)	46
6 §	Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten m.m.....	46
	Socialutskottets betänkande 2008/09:SoU22	46
Anf. 51	ROSITA RUNEGRUND (kd).....	46
Anf. 52	MARINA PETTERSSON (s).....	46
Anf. 53	EVA OLOFSSON (v)	49
Anf. 54	FINN BENGTTSSON (m)	51
Anf. 55	EVA OLOFSSON (v) replik	53
Anf. 56	FINN BENGTTSSON (m) replik	53
Anf. 57	EVA OLOFSSON (v) replik	54
Anf. 58	FINN BENGTTSSON (m) replik	54
Anf. 59	MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c)	55
Anf. 60	TOBIAS KRANTZ (fp)	56
Anf. 61	MARINA PETTERSSON (s) replik	58
Anf. 62	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	59
Anf. 63	MARINA PETTERSSON (s) replik	59
Anf. 64	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	60
Anf. 65	EVA OLOFSSON (v) replik	60
Anf. 66	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	61
Anf. 67	EVA OLOFSSON (v) replik	61
Anf. 68	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	62
Anf. 69	LARS-AXEL NORDELL (kd).....	62
	(Beslut skulle fattas den 20 maj.)	64
7 §	Oskäligen krav i börsers regelverk	64
	Finansutskottets betänkande 2008/09:FiU30.....	64
	(Beslut skulle fattas den 20 maj.)	64
8 §	Säljstödande finansiering.....	64
	Finansutskottets betänkande 2008/09:FiU31.....	64
	(Beslut skulle fattas den 20 maj.)	64
9 §	Utvidgning av uppdrag för Vasallen AB och överlåtelse av aktierna i Kasernen Fastighetsaktiefbolag.....	64
	Finansutskottets betänkande 2008/09:FiU41.....	64
Anf. 70	AGNETA GILLE (s).....	64
Anf. 71	STEFAN ATTEFALL (kd)	65
Anf. 72	AGNETA GILLE (s) replik	67
Anf. 73	STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	68
Anf. 74	AGNETA GILLE (s) replik	68
Anf. 75	STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	69

Anf. 76 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (m).....	69
Anf. 77 ROGER TIEFENSEE (c).....	70
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)	71
10 § Revisionsutskott m.m. – genomförande av 2006 års revisorsdirektiv	71
Civilutskottets betänkande 2008/09:CU28.....	71
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)	71
11 § Ändring i lagen om energideklaration för byggnader.....	71
Civilutskottets betänkande 2008/09:CU29.....	71
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)	71
12 § Bordläggning.....	72
13 § Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	73
14 § Kammaren åtskildes kl. 15.36.	73